

పండితాచిప్రాయములు.

సాహిత్యమును విశదపరచుట శ్రీయుతులు దివ్యుల పితృయ్యుల నుత్తమము రచించిన “వాచానకము” అను నాటకమును చదివి సంతరించుకొని.

సీమ మా పరిశ్రమ పోటీవలన నామరూపములు లేక నశించు చున్న నాటకములమున నాడినట్టి ఉత్తమ చారిత్రికముల క్షమాలు, ఉదార పాత్రోపేతములు, ప్రేక్షక సానభూతి పాత్రములునగు నాటకము లెంతేని యవసరము.

ప్రస్తుత నాటకము ఈనాటి ప్రేక్షకుల కెంతేనియు దగియున్నది. కరుణారస ప్రధానముగ నున్నను దీనియందన్ని రసములాయా యెవల సానమునంది ప్రేక్షకుల చిత్తముల నాకట్ట గల్గుచున్నవి.

కన్యకా పురాణములోని కథననుసరించి ఆధునిక సంస్కార భావ సమ్మేళనముతో నిర్మింపబడిన యీ నాటకమందొకరింపబడిన మార్పులు సహృదయ హృదయంగమములై యున్నవి.

హరిజన దేవాలయ పరివేషము మొదలుకొని, రాజకీయ బాధితుల సమస్య సమగ్ర ఆధునిక సమస్యలన్నియు ఈ నాటకమున ప్రాసము నార్జించుకొన్నవి. కాలిదాస రచనలమీది విమర్శ కమనీ యంగా ఉన్నది. వేదాంత చర్చలతో, సున్నితమైన, హాస్య పూరితమైన ఎత్తిపాడుపులతో వివిధ మనస్తత్వాలకు చెందిన పాత్రలతో ఈ నాటకము విశిష్టతను సంపాదించుకొన్నది.

ఇట్టి విశేష విషయములతో నాటకమును రచించిన కవిగారు తమ మున్నుము రచనలలో లోకాభివృద్ధిమైన ప్రతిభా విశేషమును బాహ్యముగాక యని యాశించుచున్నాను.

— విద్యాన్ వసమా వేంకటరమణగుప్త,

సత్రైవ పల్లి.

వాసవీ కన్యక

(నాటకము)

రచయిత :

దివ్యేరి విచ్చయ్య గుప్త
“సాహిత్య రత్న”

1952

ప్రవృత్తాంశులు రచయితవి)

పేజీ : 1—0—0

గుడివాడ :: కృష్ణాశిల్ప.

శ్రీ వయల

దివ్యైల విచ్చయ్య గుప్త.

“సాహిత్యరత్న”

పీఠిక

“కావ్యేషు నాటకం రమ్యం” అన్న ఆర్యోక్తి నాటక తత్వోన్నత్యాన్ని కావ్యక్షం చేస్తుంది. కేవలం కావ్యంకంటే నాటకరచన పండిత పానుర జనానుకూలముగా ఉండి కవి ప్రాతినిధ్య విషయం కూడా పొందటం జరుగుతుంది. ఇటీవల ప్రాంతీక సంబంధించిన నాయకవైశ్య వదిత అనే కుల తస్య భావనతోగాక అనేక శతాబ్దములుగా నాగునడియున్న అపూర్వ ఉంఛనారీ మహాత్తర త్యాగశక్తిని ఉంఛనయిన కలయలముందు కూపం దించటమే నా యాశయం. నాటక రచనలో కేవలచారిత్రిక ఇతి వృత్తమేగాక దానితోడూగ కల్పిత పాత్రలుకూడా కొన్ని ప్రస్తుత సాంఘిక దురాచారాలు దృశ్యభావనానికే కల్పిత దృశ్యాలు రచింప బడినవి. నారయ్య, పోస్టాంశాస్థులు, ముసోరగుప్త, బ్రహ్మనంద గుప్త మున్నగువరి. సర్వజనులకు ఆంధ్రభాషలో నుంచటం గాంధిక భాషా వ్యాయాకరణ సిద్ధాంతాలకు స్వ స్థిచెప్పి శుద్ధగ్రామ్య భాషలో నా రచన సాగించితిని ఇది నాసాహసమే నా గ్రంథరచనలోగల నా మహదాశయం నెరవేరగలదనే సంశ్చప్తి నా లేకభావేడు. విష్ణువర్ధన, వాసవి పాత్రలద్వారా భౌతిక ఉధృత్తిక శక్తిద్వయానికి జరిగే నిరం తర సంఘర్షణిని ప్రదర్శిస్తూ నాటకాన్ని విషాదాంతంగా మార్చి ఉద్బుధవాదానికి స్వ స్థిచెప్పి కేవల యధార్థవాద ప్రతిపాదనచేసి స్వారా వికతకు భంగంరాని విధంగా రచించితిని. పద్యాలు వ్యావహారిక శైలిలోగాక గాంధిక విభాసంలోనే నడిచాను. దీనికి ఒక కారణం పద్యములల్లుటలో నా శక్తిపరిమితమవటం. నేను గాంధిక భాషాభి మానం. సామాన్య చదువులుకూడ గ్రంథస్థ విషయం మననం చేసి కోగలగటం వ్యావహారిక భాషా ప్రయోగాశయమని మనవి.

నేను భాషావిద్యుక్తాను. నాలో ఆనుభవజ్ఞత మృగ్యం, కేవలం నేను మనవం చేసుకుని నమ్మిన సిద్ధాంతాలు జగద్వ్యాప్తి కావ

అను అయింగుని తదవ్యంకాదు గనుక రసజ్ఞులైన పండితులు, అను భవజ్ఞులైన కవులు ఈ గ్రంథస్థమైన దోషాలను హంసరక్షిరన్యాయంగా గ్రహించి దోషాలను దయతో చెలిపిన పునర్ముద్రణలో సవరించు కొందునని మనవి.

అయిదు సంవత్సరములుగా తమ నిరంతర శ్రద్ధతో హిందీ, సంస్కృత తెలుగు భాషలు నాకు చక్కగా బోధించి, అవ్యాజకసుగతో ఆధ్యాత్మిక తత్వ బోధనేత నన్ను సుల్లిపల్లిగాజేసిన ఉత్తమ గురువులు శ్రీ రాళ్ళబండి మర్థానాగేశ్వరరావు గారిని సాహిత్యవిశారద్ (తెలుగు పండిట్, మునిసిపల్ బోయస్ మిడిల్ స్కూలు, గుడివాడ) మునువిజాలను. వారికి నా హృదయపూర్వక వందన సహస్రాలర్పిస్తున్నాను. ఈ గ్రంథ రచనలో నాకు బహువిధాల తోడుపడి వాసవీ కన్యక ఇతివృత్తానికి సంబంధించిన సంస్కృతాంధ్రభాషలలోని కథల పుస్తకాలు నాటకాలు నాకుచేకూర్చిపెట్టి అభిషేక సహకారించేసి ఉచిత సలహాలిచ్చి నాపరిశ్రమకుచేయూతనిచ్చిన బ్రహ్మశ్రీ విద్యాన్ రాళ్ళబండి సుబ్బయ్యగారికి (తెలుగు పండితులు, మునిసిపల్ హైస్కూలు, గుడివాడ) నా హృదయ పూర్వక అభినందనాలర్పించుచున్నాను. శ్రీమయమకొనక ఓరిమితో నా గ్రంథసమగ్రపతనంచేసి తమ అమూల్యాభిప్రాయముల సందజేసిన పండితులకు సంఘసేవకులకు నా హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు. శ్రీమయసారం ధనసహాయం చేసినవైశ్య సోదరులందలకు నా హృదయ పూర్వక ధన్యవాదాలు. ముందుగా ప్రతిఫలం గ్రహింపకయే ఉదార హృదయాలై గ్రంథ ముద్రణ ఆచరకాలంలోచేసి నాకందజేసిన శ్రీ కారత్ ప్రిన్, గుడివాడవాణి నా హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలర్పిస్తున్నాను.

దివ్యేల విచ్చయ్యగుప్త.

శ్రీ చ య త్

పురుష పాత్రలు

కుసుమ గుప్త - విష్ణువర్ధన మహారాజుయొక్క సామంతరాజు.
(వాసవి కన్యకకు తండ్రి)

విష్ణువర్ధనుడు - రాజమహేంద్ర పురపాలకుడు.

భాస్కరాచార్యుడు - కుసుమగుప్తకు పురోహితుడు.

నారయ్యశెట్టి - ఒక సామంతరాజు.

మహేశగుప్త - గుడి ధర్మకర్త

పర్వత శాస్త్రులు - మహేశగుప్తుని పురోహితుడు.

విరూపాక్షుడు - కుసుమగుప్తుని కుమారుడు.

విజయుడు
పుండరీకాక్షుడు } బాల వగరులు.

బ్రహ్మనందగుప్త - ఒక దరిద్ర వైశ్య గృహస్థు.

స్త్రీ పాత్రలు

వాసవి - కుసుమగుప్తుని కూతురు.

శీలవతి - బ్రహ్మనందగుప్తుని కూతురు.

(మాంత్రికుడు, విదూషకుడు, రాజ భటులు, రోగులు,
గ్రామస్థులు మొదలగువారు.)

వాసవీ కన్యక

ఒకటవ రంగము.

Copyright © 2003 by John Wiley & Sons, Inc.

(ప్రశం: కుమమరపుత్తరి స్మహము)

(కునుమగుప్త, భాస్కరాచార్యులు, అశ్వమేధములూ)

కుసు :- ఆచార్య! వాసవి బాగా చదువుకుంటుందా ?

భాస్కర:- చదువుకోవడమేమిటి? ఎదురు చదువు నేర్పుతోంది ప్రభు.

కుసు :- అంటే మీ యభిప్రాయం... సరిగా చదవటంలేదనా ?

భాను:- ప్రభూ ! నా ఉద్దేశం... వానవిడి.. సరిగా చేర్చవలసింద.
టూల్ చేడమో అని.

కుసు :- అంశు ?

భాగము:- సర్వజ్ఞురాలని భావం.

కుసు :- అలా అంటే ?

భాస్క-... ఎలాగో ఇక్కడికే పిలువండి. నేనుంటే సిగ్గుపడుతుంది.
పోయివస్తా. (పోతాడు)

కను :- అమ్మా, వాసవీ, వాసవీ.

వాసవి:- నాన్నా! ఇదేవచ్చా(ప్ర)వేశించి) నాన్నా ఎందుకు పిలిచారు?

కుసు :- నీవు పాతాలు బాగా చదవవనీ, ఎంత చెప్పినా తెలిసికోవని
గురువులు చెబుతారు. అది మంచివనా. తల్లీ(తలసవరించును)

వాసవి:- చదువులో ఉండే మర్నం తెలిసిందగ్గాత చదువెందుకు
నాన్నా ! దక్షిణ పవనాలు సాగమారితే విననక్కర్తలేందుకండి?

కుసు :- అదేమిటి అలా అంటావు. నేర్చుకోవలసిందేమిటో ఉండునో నీది విచారించుకుంటావు? ఇదేమి వింత ప్రసంగమమ్మా! సంకీర్ణోపాధ్యాయులు, సంస్కృతోపాధ్యాయులు, అంధోపాధ్యాయులు, అంతా ఒకటేగోలకదా!! ఎదురు చెబుతోంది, ఎదురు చెప్పుతోంది అని. నీకేమిటి లోపం? రాజ్యాధికారం, విజయములు, అష్టైశ్వర్యాలు కలిగిన పితృగృహం ఈ ఈమణ్ణో ఎన్ని విద్యలు నేర్వవచ్చు? నిజంగా సంస్కృత భాష లో ఎందరు మహాకవులున్నారు. ఊం ఎంత రమ్యమైన సాహిత్యం. కాళిదాసువంటి మహాకవి ప్రపంచంలో మరే భాషలోనైనా తగులుతాడా? మనసుకైనా ఒక్కనాడైనా ఒక్కశ్లోకం శ్రావ్యంగా పాడి వినుపించవుగదా!

వాసవి :- కాళిదాసు రచనలు నేనెన్నో చదివాను నాన్నా! ఆతని శాంకుంతల, మేఘసందేశం, రఘువంశం, ఇంకా ఎన్నో గురు పురాణంతో శ్రద్ధగా చదివించారు. కాని అవన్నీ నేర్పించే మిటి? నిత్యమానవజీవితంలో ఉపయోగపడేది ఏదైనా ఉందా? ఆతడొక రసిక మహాకవి అంటే నేను ఒప్పుకుంటాను. ఆతని శృంగార రసం ఒకప్పుడు హద్దులుమీరి అశ్లీలంగా పరిణమిస్తూ ఉంటుంది. మాడండి నాన్నగారూ! కుమార సంభవంలో “యత్రాంశుకాశ్చేవ విలజ్జితానాం.....” ఛీ ఛీ పాడు భావాలు. ఓమహాకవి ఎలావ్రాస్తూన్నాడో,

శ్లో! యుద్రాస్సంతి సహస్రశః స్వభరణ వ్యాపారపూర్ణో
దరాః | స్వాధ్యోయస్యవరాధ్యవీధసపు మానేకస్సతా
మగ్రణేః | దుష్పూరోదరపూరణాయ పిబతిస్రోతః పరిం
పాదబః | కీమూతస్తుని దాఘసంభృత జగత్సంతాప
విద్విత్తయే॥

కుసు :- దీనిభావం?

వాస :- ఈ ప్రపంచంలో ఉన్నవాళ్ళు పరమాయాత్మను ఎంతో ఉన్నాడు. కాని పరమేశ్వరానికంటే, ఈ వాళ్ళు మే స్వల్పంగా దానిచే పురుషుడే పురుషుడు. సముద్రములో బడ బాగ్నిలేమా? నదులకు సంబంధించిన జలసంపద నుండివి పోట్లు పెట్టుకుంటుంది. మేమునకు, బడబాగ్నికే ఎంతకేమంటుంది ఆదర్శంలో ఉభయులూ ఒకే సముద్రజలాన్ని చానుచేసినా ఆదర్శంలో కేవలమిదికమా! ఒకడు మాయవారి పోట్లకోసం ప్రాకృతిక సంపదను తట్టిన గుర్తొంటూ, పరాపకారార్థం ప్రాణాలు వదలుతాడు. ఇంకొకడు పరోపకారార్థం పరివ్రాన్యావహరణంచేసి పరశ్రేయస్సుకోసమే ప్రాణాలు బలిపెట్టుతాడు. “పరాపకారార్థమిదంకీరం” అని “పరోపకారార్థమిదంకీరం” అని ఉభయ సిద్ధాంతాలూ రాద్ధాంతాలు చేసే కుంటూ ఉంటే ఆ తీవ్రసంఘర్ష భావసిద్ధిలోనుంచి పుట్టుకు వచ్చే ప్రాణులంతా చెరిగి పక్షినికీ చేరిపోతూఉంటారు. ఇట్టి సంఘర్షసిద్ధికి “ప్రపంచం” అని పెద్దలు నామకరణం చేశారు. ఈ ప్రపంచ నాటకాన్ని అనుభవజ్ఞులైన పండితులు తిలకిస్తూ, వివిధ దృశ్యాలకి చింతిస్తూ, సంతసిస్తూ, బ్రహ్మసం దం అవగతం చేసుకుంటారు. మర్మం తెలిసిన మహానుభావులు దానిచే ప్రభావితులుగాక మోక్ష సామ్రాజ్యాధికారం పొందుకూ ఉంటారు. ఇట్టి ఉజ్వల భావతరంగాలు మీరు తెలిపే రశికాగ్రేసర చక్రవర్తియైన శాళిదాస మహాకవినుండి సాధింప బడలేదు నాన్నగారూ! భర్తృహరి; శుక, కౌనకాది మహాము నులు తీవ్రతర పరిశోధనలుచేసి తేల్చిన నిర్ణయమిది. నిజానికి మానవ జీవితాన్ని బాగుపరచేదే కవిత్వమంటాను.

కుసు :- అయితే నీకోసం ప్రపంచమంతా రశికత్వాన్ని మోసి అసభ్యతాదేవిని ఆరాధించాలన్నమాట. సరే దీనికేమిగాని సంగీత శాస్త్రమైనా బాగా చదువుతున్నావా?

వాసవి;- భాగవత గ్రంథంలాగా పరమపవిత్రంభరత శాస్త్రం. అది నా యద్యోగ విషయంకూడాను. దాన్నికూడా చక్కగా అభ్యసిస్తున్నాను.

కుసు :- అలా అయితేచెప్ప! సంగీతమెన్ని విధాలు ?

వాసవి;- అది మౌనువిధాలు, భరతం, హనుమంతం.

కుసు :- అంటే

వాసవి;- అంటే భరతముని; సంగీతానికి “లయ ప్రాధాన్యం స్థిరీకరించాడు.” హనుమంతుడు “భావ ప్రాధాన్యాన్ని ఒప్పుకున్నాడు, సంగీతం భావయుక్తంగా ఉంటే అనందం ఇస్తుందని హనుమంతుని మతమైతే “లయం నుండే బ్రహ్మానందం ఉట్టిపడుతుందని భరతముని ఉద్దేశం.

కుసు :- ఈకంటిలో నీకేది ఇష్టమమ్మా?

వాసవి;- భరతమే. భరతనాట్యం నేను బహు చక్కగా నేర్చాను.

కుసు :- ఏదమ్మా చూస్తాను.

వాసవి;- (భరతనాట్యం చేస్తుంది)

కుసు :- అమ్మా! నాకు విజ్ఞానంగా బ్రహ్మానందం కలుగ చేశావమ్మా తల్లీ! లయబ్రహ్మను, భావవిష్ణుని నటమహేశుని ఏకంచేసి సంగీతం త్రిమూర్త్యాత్మకమనే నగ్నసత్యాన్ని ప్రత్యక్షంచేసిన నీ సామర్థ్యం నా గర్వానికి హేతువైనది. శశాన్కవాసవి! నేనుగతే అలా అన్నానుగాని విద్యాభ్యాసంలో నీ యభిరుచి ప్రకంసా చాత్రం కాదుతల్లీ! (దగ్గరకుతీసి తల దువ్వుతూ) నాకు పెద్దవయసు ఉద్భింది. ఈదువచ్చిన పిల్లని ఇంకెంతకా అయితే కష్టంగా ఉంచటం ?

వాసవి;- నాన్నా! నా పెండ్లికి ఎందుకంత తొందర? తగినవయసు లభించకపోతే జిదిలెయ్యి నాన్నా! ఎవనికైనా ఇచ్చిన దగ్గర

నుంచి అతడొక మర్నాడుజేతే నా కష్టాలు చూడలేకమీరు,
మీ దుఃఖాన్ని చూడలేక నేను ఎనుకింత బాధానుభవం ?
పెండ్లి కానికన్నలెందుల లేరు ? పోనీ లేకపోతే నేనే మొదటి
దాన్ని అవుతాను. వీగులు వదిలెయ్యండి. నాన్నగారు!

సు;- నా కూతురుని అగ్గిపాలు జేయటానికేనా సమ్మతిస్తాను
గాని కఠినాత్ముని చేతుల్లోపెట్టి దాని జీవితాన్ని భస్మం చేయ
టానికి సమ్మతించను.

వాసవి;- నేనూ అదేచెప్పతా నాన్నా !

కుసు;- (చిరునవ్వుతో) సిగ్గుపడకుండా చెప్పు. నీవు బాగా చదువు
కున్నదానవి. సిగ్గెందుకు ? ఎలాటి భర్తను నీవు కోరుకుంటా
వమ్మా !

వాసవి;- (లజ్జాభివ్యంజితో) నాన్నగారు ! మీరు కుమారసంభవం
చదివే ఉంటారుగా !

కుసు;- ఆ బహు చక్కని కావ్యం ఆ కావ్యంలో ముఖ్యంగా పంచమ
స్కంలో అతని లేఖని అమృతవర్షం కురిపించింది.

వాసవి;- దానిలో... .. పార్వతి శివుని భర్తగావరించి పంచాగ్నుల
మధ్యకూర్చుండి ఘోర తపస్సుచేసిన ఘట్టంకూడా ఉంది
కాదూ ?

కుసు;- అవునవును. కుమారసంభవంలో పార్వతీసామర్థ్యం ఎంతో
చక్కగా చిత్రించాడు కాలిదాసు.

వాసవి;- పంచమస్కంలో (జ్ఞాపకంజేసికుంటుంది) ఊఁ అదండి ... ..
పార్వతివద్దకు బ్రహ్మచారివస్తాడు అదే ప్రారంభ శ్లోకం అతని
రాక సందర్భంలో ఊఁ

కుసు;- ఆఁ జ్ఞప్తికి వచ్చిందిలే “అథాజినాపాథధరః ప్రగల్భాశాన్”

నానవి;- అయ్యో! అదే బ్రహ్మచారి ఎంత బాగున్నాడు!
అలాగే చదువకి నాన్నాడు!

కుసు;- (నవ్వుతాడు)

అయ్యో! అదే బ్రహ్మచారి ఎంత బాగున్నాడు!
అలాగే చదువకి నాన్నాడు!
అలాగే చదువకి నాన్నాడు!

నానవి;- అయ్యో! అదే బ్రహ్మచారి ఎంత బాగున్నాడు!

అలాగే చదువకి నాన్నాడు!
అలాగే చదువకి నాన్నాడు!
అలాగే చదువకి నాన్నాడు!

కుసు;- అయితే నీ మాయ అట్టి బ్రహ్మచారిని నీవు ప్రేమిస్తా
వన్నమాట, ఇదెక్కడైనా జరిగేదేనా? నానవి! అట్టి
బ్రహ్మచారులు పుట్టిమీర ఉంటారా?

నానవి;- ఉండకపోతే మీ వీలునుబట్టి చెయ్యండి.

(నానవికి ప్రవేశం)

నానవి;- ఏమండోయి భావగారు! అంతా మోసమేనా!

కుసుడు;- ఏమోయి! దా కూర్చో! అమ్మాయి మామయ్యకి నీళ్లు
తీసుకురా!

నానవి;- మామయ్య వంటిరిందా నీళ్ళేగా, ఇంకా నీళ్లెందుకు?
పానం చూడు. నీళ్ళ మత్తలాగా దేహం ఎలా తొణికిసలాడు
తోందో అహహహ. (నవ్వు)

నానవి;- (కుప్పిల్లులిగించి) ఆ! బ్బలం, బ్బలం. మనమేనంతా
దేహమేగా? అహహహహ (నవ్వు)

వాసవి:- మామయ్య! నుహబలికాపు గళేంద్రునిలాగ. మేనుకు తగిన నామం నామానికితగిన పేరు. పేరుకుతగిన పేరులూ అంటే ఏమిటో చెప్పుకో మామయ్యా?

నారయ్య:- (మెడ వాసవి వైపునకు తిప్పి) ఓర్ ఈ మాత్రం తెలుసుకోలేకపోతే నిన్నేం పెండ్లాడతానే పిల్లవానా! గళేంద్రుడుంటే ఏరుగంతబలం మీ మామయ్యకి ఉండన్నమాట. నిల్లంటే నావల్లంతా నిటిబుగ్గన్నమాట అంటే మొదటిమాట ను రెండవ మాటలో కొట్టేశావన్నమాట. మేనుకుతగిన నామం అంటే నా దేహానికి తగినట్టుగానే పంగనామాలు సుదైశావన్నమాట. నామానికితగిన పేరంటే నా పంగనామం లాగానే నా పేరులోఉండే నారకూడా తగినట్టు తెల్లగా స్వచ్ఛంగా ఉండన్నమాట. పేరులు అంటే మన మెడనిండా కనబడుతూనే ఉన్నాయిగా పేరులు అంటే దండలు. బలె వరసలాడుతున్నావే మామయ్యవి? సరేగాని నేనోక కథ వేస్తాను చెప్పుకుంటావు?

వాసవి:- వెయ్యి చూద్దాం.

నారయ్య:- “అంతర్వేది దేవాలయాలు మేము కట్టించలేదు ఆకిరిపిల్లి దేవాలయాలు మీరు కట్టించారో లేదో మాకు తెలియదు మీరు వివరణగొట్టితే మేమివి పడగొడతాం” చెప్పుకోమరి చూద్దాం.

వాసవి:- (ఆలోచించినట్లు భినయిస్తూ) ఏమిటేమిటి? మళ్ళీ చెప్పు?

నారయ్య:- జాగ్రత్తగా విను మళ్ళీ చెప్పుతా (మళ్ళీ చెప్పుతాడు)

వాసవి:- ఏమంది! జాగా తెలుస్తూనే ఉందిగా? ఎవరేది నిర్మించినా పడగొట్టేవంతు మీదన్నమాట. నిర్మాణం ఎవడుచేస్తే మీ కెందుకు? పడగొట్టే విషయంలోమాత్రం మీకు భాగం ఉంది

దన్నమాట. వారొకటి పడగొట్టితే వీరొకటి పడగొడతారు
సరేనా మానుగూర్చు. చివ్ర చిన్నప్పడు సంస్కృతం ఏమైనా
చదువుకున్నావా?

నారయ్య;- ఏ బలే కేళ్ళుగా పెద్ద పెద్ద మాఘాలు, పాల్కుణాలు
అట్టి చాలా గ్రంథాలపేర్లు మనకి తెలుసు.

కుసు;- ఏనీ బావగారు! ఏ క్లోకం ఆచండి మీ వాగ్ధార మహా
గొప్పగా ఉంది.

నారయ్య;- (గొంతు సవరించుకుని) ఊః (మూలిగి)
“కట్టి కట్టెర మంగలాడిదిగదా! బుర్రైతేమందేగదా!
గొరిగేభారమంత వాడిదిగదా కుర్వంతు మాంమంగళం”

(వాసవి సమయక్షుల వస్తుతారు)

కుసు;- ఇది ఏ గ్రంథంలోదండి భావగారూ?

నారయ్య;- ఇది మాఘంలో నారదుడు ఆకాశంలోనుంచి దిగివస్తూ
పాడతాడులండి.

వాసవి;- ఆ హా హా హా, ఏమి శ్లోకాలు, ఏమి భావతరంగాలు,
ఏదీ! మామయ్య మరో శ్లోకం వదలు.

నార;- ఆ వదలటమేమిటి? దండేస్తా తెలుసా! ఇలాటి శ్లోకాలు
మా గురువుగారు బట్టి వేయించారు. ఏ సభలోనైనా వాడుకో
వచ్చుని (గొంతు సవరించి సకిలించి)

“సూతీ దారం జంగమాడిదిగదా! గుడ్డతే మందేగదా!

కుట్టే భారమంత వాడిదిగదా! కుర్వంతుమాం మంగళమ్!”

కుసుమ;- ఆ హా హా హా (వక వక నవ్వి) మహా బాగుంది బావ
గారు! నీ విద్యకు తోడు దేహంకూడా బాగా రాణించింది.
హిమాలయంలాంటి దేహం సామాన్యుడికి అభిస్తుందా?

వాసవి;- నాన్నా! మామయ్యకు నీనిచ్చినపోలిక ఎంతో సరిపోయింది. “ఉపమాకాళిదాసస్య” అన్నట్లు కుడిరినది. (నవ్వుతూ) మామయ్య! నీ మేను హిమాలయమనుకో, హిమాలయమంతా మంచుతో నిండిఉంటుంది. (నవ్వుతూ) నీ వంటిండా నీళ్లైగా సరిపోయింది. (తండ్రితో) హిమాలయం ప్రాక్ పశ్చిమ సముద్రాలు తాకిందన్నాను కాళిదాసు, మామయ్య మేనుకూడ నీనుండి నాదాక తాకింది. పోతే హిమాలయం దూరానికి తెల్లగా కనబడుతుంది. మామయ్య పంగనామాలుకూడ తెల్లగా కొట్టవచ్చినట్లు కనబడుతాయి. (నవ్వు) అహా అంతేగా మామయ్యా!

నారయ్య;- బావా! వాసవిని నాకిప్పిద్దా? ఈ సంగతి సితో ప్రత్యేకం చెప్పుదామనుకునే వచ్చాను. నాకూ నీకుమల్లే కులగౌరవాలులేకపోలేదు. నాకేం సిరితక్కువా? కులంతక్కువా? రూపం తక్కువా? వయస్సులేదంటావా? నిన్నరాత్రి కల్లో నా మూడోపెండ్లం.... కనబడింది. (దుఃఖంలో) ఎందుకిలా బాధపడతావు పెళ్లి చేసికో నీకష్టాలు చూడలేనంటూ, తెల్లవార్లు నా ప్రక్క వదలకుండా తను ఏడుస్తూ నన్ను ఏడిపించింది.

కుసు;- అవును చెడగా చెడగాగాని కాపరాలుకావు మరి. ఏమి చేస్తావులే. నీవైనా వాసవికి తగినట్లే ఉన్నావు. దానికి శివుడు లాటివాడిని పెండ్లాడాలని ఉంది. శివుడైతేనేం అయన్ని మోసే హిమాలయమైతేనేం సరే దాని ఇష్టప్రకారం చేద్దాములే.

వాసవి;- (నారయ్య వెనుక నిలబడి తలసవరిస్తూ) అలా అంటావే? నాన్నా! మామయ్యకూడా శివుడిలాంటివాడే. ఆ రాతిబండతో పోలుస్తావే? మామయ్య నెత్తనిండా నీళ్లున్నాయిగా? (నారయ్య తల కొబ్బరికాయలాగ ఊపి నోటితో చప్పుడు చేస్తుంది - ఇతితలో నారయ్య జేబులో దువ్వెనచూచి అది

వీస్తుంది.) ఏమిటి మామయ్యో! దువ్వెన తెచ్చావే!! దువ్వెన కోడలికి బహుమానమేమిటి? చక్కటి కొమ్ముదువ్వెన మహా భాగునికి మామయ్యో! గొడ్డుకొమ్ము దువ్వెనలు మహాచౌక గొడ్డుగవడి ఉంటాయి. ఇదిగో ఇది నాకియ్యవు?

వారయ్య:- ఆ ఆ బలేదానిని! దానితోనేఉంది మన బతుకంతా—

కుసు :- దేవతార్చన మూటలాగ ఈ దువ్వెన ఎందుకు భావగారు?

వారయ్య:- ఆ ఆలా అనకు భావగారు! దేవతార్చన మూటలో ఉండే దేవుడు ఎవ్వడో మోక్షమిస్తే ఈదేవుడు సద్యోఫలం, సద్యోఫలం భావగారు!

వాసవి:- మామయ్య! దీనితో ఏం చేస్తావేమిటి?

వారయ్య:- వీణావాద్యం, వీణావాద్యం.

కుసు :- ఏమిటి, ఈ దువ్వెన వీణలాగా మోగుతుందా ఏమిటి?

వారయ్య :- మోగుతుందా ఏమిటి మోతెత్తిపోతుంది మోత. ఇటు తేవేపిల్లా భావగాణి చూపిద్దాం (తీసి బరకటం సాగిస్తాడు) చూశావా పిల్లా! (నగం కట్టుమూసి) ఇది ఎలా వీణలాగా మోగుతోందో. ఇది ముండితామర దేహానికి బండభైరవ చటకాలే. (మల్ల బరుకుచూ) అబ్బా! (కట్టుమూసి) మేహాన్ని మించినవుంది.. ఇటువంటి దేహాలన్నీ ఓ వేడినీళ్ల కొలనులో పారేసి ఓ మూలైచేతులు బ్రహ్మదేవుడు ఇస్తే.

వానిదె పుణ్యదేవనము, వానిదె భాగ్యము,

వానిదె మోక్షరాజ్య లక్ష్మీవిభవంబు ఎవ్వని

గృహంతరంబునను మానసియని ముండితామరల్

తీమగ్రాక ఆద్వరదతిర్పుటకై లభించు దువ్వెనల్.

శ్రీకృష్ణవిక్రంతే మన కష్టతూ గణంరాదు.

దీన్ని ఆదిలో ఇంద్రుడు కనిపెట్టి నారదుని ద్వారా భూ
లోకానికి ఈ మహాశాస్త్రం పంపాట్ట వాడికి వాడికి పాకి పాకి
ఇప్పుడీ చికిత్సావిధానం మనగ్రామం చేరుకుందిలే. మనం
కూడా ప్రస్తుతం ఈ చికిత్సకి తగులుకున్నాం. (మళ్ళీ బరుకును)
కుసు :- అదేమిటి ? అలా బరుకుతుంటే దేహంలోంచి పొగ బయలు
దేరుతోంది?

వాసవి :- అదే ఘనసారం నాన్నా !

నారయ్య :- సరే సరసాలకేంగాని మనమిద్దరం వెళ్లి చేసుకుని ఆడు
కుందాం ?

వాసవి :- ఏమాడతావురా వెర్రిమామయ్య ?

నారయ్య :- చెమ్మచెక్క (వాసవిచేతులు పట్టుకొని) చారిడేసి మొగ్గ
మల్లిసార్రింగు తాతగారిదొడ్లో (వాసవి నవ్వుతుంది) ఏముం
డంటే కాలుతీసి కడగాపెట్టవే పిల్లా. (ముద్దుపెట్టబోతాడు)

(వాసవి చేతులు విడిచి పెద్దఅద్దం చూపుతుంది. అందులో నారయ్య ప్రతి
బింబం కనబడుతూ ఉంటుంది. వాసవి వెనుకకు, నారయ్య ముందుకూ నడు
స్తారు. అద్దంలో దూరంగాఉన్న వాసవి చిత్రం కనబడుతుంది నారయ్యకు)

నారయ్య :- వాసవి ! నీకంటే నీ బొమ్మ ఎంత బాగుంది ? (మాపి)
అదిగో పోదాంపద నీ బొమ్మను చూతాం (ఇద్దరూ పోతూ
ఉంటారు. కొంతదూరం వెళ్లినతరువాత వాసవి అద్దంవదలి
పారిపోయి తండ్రిని సమీపిస్తుంది)

కుసు :- అమ్మా ! నువ్వు లోనికివద. నీచుడు ప్రపంచజ్ఞానమే మర
చాడు. ఇదేమి అశుభమోగదా ! ఏమిరానున్నదో వీడిని
శాశ్వతంగా మన ఇంటికి రాకుండా గెంటేస్తాను.
(వాసవి పోతుంది)

నారయ్య:- (తెరలో) ఏమంచోయి భావగారు! మీతో కొంచెం మాట్లాడాలి ఇలా వస్తారా కాస్త.

కుసు :- ఆఁ వస్తా. నీవు కదలకు. అక్కడేఉండు. (కుసుమగుప్తుడు కూడా పోతాడు)

(తెరవాలుతుంది)

(ప్రథమరంగం సమాప్తం)

వాసవీ కన్యక

రెండవరంగం

[భాస్కరాచార్యుని చేతిలో భాగవతం ఉంది. అతని పక్క మూర్ఖుడి ఉన్న వాసవి భాస్కరాచార్యునిచుండి గ్రంథం గ్రహించి పఠించటానికి తెలుస్తుంది. ఇతర వైత్యులు, మరి యానేక వర్ణాలవారు సభ నిలంకరించారు.]

భాస్క;- నిన్నటి కాలశ్రేణిలో మనం గజేంద్రుని దీపస్థితి విపులంగా చెప్పకున్నాం. అటుపై చదువమ్మా వాసవి?

వాసవి;-

కా! లావోక్కింతయులేదు ధైర్యము విలోలంబయ్యె ప్రాణంబులున్
తావులేదప్పెనుమూర్ఖువచ్చె దశపున్ దశైన్ శ్రమంబయ్యెడిన్
నీవే తప్ప నిత్యవరం బెరుగ మన్నింపం దగున్ దీనునిన్
తావే ఈశ్వర కావవే వరద సంగక్షింతు భద్రాత్మకా.

భాస్క;- గజేంద్రుని బలం ఊహించింది. ధైర్యం చలించింది. ప్రాణాలు ప్రయాణం చేస్తున్నాయి. శరీరం కృశించింది. ఓ భద్రాగృతా ప్రభూ! యిట్టి యావత్సమయములో నీవుతప్ప నన్ను రక్షించే వారెవరు?

అంటే మానవుని! మనుష్య సహాయం లభించే స్థితి వరకు ఈశ్వరుడు జోక్యం పెట్టుకోదన్నమాట. ఆ స్థితిఅంతా ఉడిగి అప్పటికిని తన్నెవడాశ్రయించి యుంటాడో అట్టివానిని ఈశ్వరుడు తప్పక రక్షిస్తాడని యీవద్యంలో ఉన్న ధ్వని చెప్పు తోంది. అందితే జట్టు అందకపోతే కాళ్లు అన్నట్లు అటు వీలై సంత మానవ సహాయం గ్రహిస్తూ మానవునే భజింపుతూ ఈశ్వరునే మోసం చేయటం తన్నుతాను మోసం చేసుకోవ

డను కాదు! విరహంకారుడై ఈశ్వరాస్పద బుద్ధితో జీవ
కారుణ్య బుద్ధితో చరాచర సృష్టిని సేవించుకూడంటే అట్టి
సేవ తిన్నగా ఈశ్వరునికే ముట్టుకుందన్నమాట. పేరుప్రతిష్ఠ
లకు పెనుగులాడతూ, డబ్బులు సాపాదించినవాళ్ళ స్నేహం
సాపాదించి వదవులకై ప్రాకులాడుతూ, లక్షలు గడిచినవాడు
పైలక్షకు ప్రాకులాడుతూ, గుళ్లు, గోవురాలు కట్టించి వది
మందిలో ప్రజ్ఞలు కొట్టుకుంటూ దరిద్ర ప్రజానీకాన్ని పీకు-
తినటానికి వదవుల్లోకి చేరే రామబంధువులంతా రామరాజ్యా
నికి పునాదులు వేస్తారా? నిస్వార్థ బుద్ధితో మానవుని సేవిస్తే
గతేంద్రునివలె అతను తప్పక రక్షిస్తాడని భావార్థం.

వాసవి;- ఆచార్య! మానవుడు స్వసంఘ సేవ చేయడం ఎంతవరకు
సమర్థనీయం?

భాస్క;- స్వసంఘ సేవకూడ పరొకంలో మానవసేవయే కాదు
పరశ్రేయోభిలాషులై సహిష్ణుభావంతో స్వసంఘ సేవ చేస్తే
అది విశ్వప్రేమకు పునాదులు వేస్తుంది. దేశంలోపుంజే సంఘా
అన్ని సుఖింకాడంటే దేశం పరమాన్నత్యం అందుతుంటుంది.
చరమత ద్వేషం కోరలేదనిపిస్తాడు.

(రామవి సహాయంతో కుటిమాం పరీక్షణం)

[గుడిభర్తలర్చి మహేశ్వరప్రతి]

మహేశ్వ;- ఏమిటి ఈ నత్తిరీతికీరావటం! ఇది శివాల్మయమూ;
కపామువాడి కొంపా! పెద్ద చిన్న, మంది, శబర ఏం బాత్రిగా
అక్కర్లా? తిన్నగా గుల్లోకి రావటం. ఊ! అందులో మూడి
గాడివికూడా కామాను.

(పర్యతం కాన్తులు లేస్తాడు).

మహేశ్వ;- ఏమిటోయి మహేశ్వరుస్తా! ఏదెవడు? నిజంగా మూడిగాడి!
మహేశ్వర మహాదేవ కంఠో కంఠం పాహిమూల పాహిమూల!

జుహే;- అయ్యా! పర్యంతం శాస్త్రులువారూ! తమకు కొంచెం సావధానంగా చిత్తగిస్తే ఈ వెధవని మూడు కంటలు చూడజాలికి నట్టేస్తాను. ఇదిగో గురువా! (భాసిరాచార్యునితో) మీరు కొంచెం పురాణం నిలిపివెయ్యండి. మాదిగాను మన గుర్రో దూరేశాడు. కొంప మునిగింది. ఇంకే ముందు పోయి ఊరే చూస్తారే లేనంపి!

పర్య;- (బిగ్గరిగా) హరహర! మహాదేవ! శంభో శంకర!

మాల;- అయ్యా! మానవుడై పుట్టిన నాడికి దేవుడి దర్శనం చేసికో టానికికూడా ఒకరి యజ్ఞ కావాలా?

గీ! మాలవానిగా భగవంతు డేలజేసె ?

నన్ను, దేవుని దర్శింప నాకు లేవె

హక్కు ? జీవరాసులకెల్ల నొక్క విధము

గాదె ? పరమేశ్వరుం డెన్నగా నిజమ్ము !

జుహే;- నువ్వు ముందు గుడిబైటకు పోయి మాట్లాడరా ముండ వెధవ. అరే! వీణ్ణి తాకటం ఎలాగ? గంటకపోతే నీకు చస్తే పోతాడా? అయ్యా! శాస్త్రులువారూ! ఈ సావం అంతా గుడి ధర్మకర్తకే అంటుకుంటుందిగా?

పర్య;- ఆ. నిస్సందేహంగా గుడిధర్మకర్తకే, అంటే నీకే. దీనికి బ్రహ్మాండమంత ప్రాచుర్యిత్ర ముంది. నీ సొంత ద్రవ్యంతో అదంతా పూర్తి చేసికోవాలి; తప్పుకుందామరి?

జుహే;- అయ్యా! ముగ్గురు పెళ్లాల చచ్చిపోయారని దేవుడి గుడి కట్టించి నాలుగో పెళ్లి చేసికొన్న అరవైయో వడిలో వీడి క్రార్థం పెట్ట (ఏడుస్తూ) దేవుణ్ణి కాస్త మైల వడేసి నా కొంప లీకాడు మాల ముండాకొడుకు. దేవుడా! ఈ పెళ్ళాం కూడా దక్కదు కామోసు. చిల్లర యాపారం చేసుకో సంపాదించు

కున్న కబ్బా పోయింది; శేషి పట్టింది. (పండ్లు నూరుతూ)
 ఈ కనాయి ముండాకొడుకు లంతా గుళ్ళలోకి దూరి చచ్చిన
 గొడ్డలి కున్నానే కోస్తారు కామోసు. నా ఉమరు వీళ్ళకి తగల.

వర్మ:- సరే సంపాదించావు. కష్టించి చావు. లక్షలు గడించావు.
 ఏమి నాశనం; చేశావీకే వినాశకాలం వచ్చింది. మూలమూడి
 నాశనం అవుతున్నావీకే మూలమే? బ్రాహ్మలైనా ఇస్తాముగాని
 బ్రాహ్మణ్యంకే చెప్పి రానిస్తామా?

మహా:- మీ యరుగ్రహం ఉంటేనేగా మేము నాలుగు రాళ్లు
 పోశాల్సివున్నాం. అసలు కోమటి-బామ్మలన్నారా. బామ్మలు
 మాత్రం మాకు అన్యాయం చేసిందేముంది? అళ్ళ సంపాదన
 అళ్ళది; మా సంపాదన మాది. ఒకళ్ళ నొకళ్ళు అడ్డం కొట్టు
 కంటున్నారా?

వర్మ:- సరే గుప్త! ముందీ చంపాలుణ్ణి గుడిబైటికి గెంటి; దరిమిలా
 ప్రాయశ్చిత్తం సంగతి మనం చూసుకుందాం ఈ పాపం
 నీకు చెందకుండా అంతా ఆ మాలాడికే చెందేట్టు నేనో
 మంత్రం చెబుతాను. అది రోజూ జపిస్తున్నానని. పైగా
 బ్రహ్మచర్యమైన ప్రాయశ్చిత్తం చేసికంటావు. ఇంకేం భయ.
 మోయి. గెంటియి మాదిగాడిని. ముందు గెంటియ్యి.

మహా:- నీవు మంచిగా పోతావా పోవుతా! అది కాదు; అలా ఉండు
 (లోపలకుపోయి కర్రతెచ్చి మెడకెట్టుతూ) పోరా. పోరా
 ముండిమోపికి (కొట్టుతూ) గుళ్ళు కావాలట గుళ్ళు. ఉదత
 కేలరా ఉళ్ళో చార్తలని. పోరా వెధవ మూసంగా పోరా.
 గుడి బైటికి పోరా.

మూల:- (నిలువబడి) ఎవరు పోవాలండి ధర్మకర్తగానా?

వర్మ:- వారవార మహాదేవ శంభో! శంకర (గుడిలో గంటలు శంఖాలు
 మోగుతాయి.)

మహే;- (బిగ్గరగా) నువ్వుపోరా.

మాల;- నువ్వుతింటే.

మహే;- (వెళ్ళిరిస్తూ) నువ్వుతింటే (పండ్లు నూనూ) యీ తోలు మొగం అన్నమాట.

మాల;- తోలుమొగం నానుండి వేరుగా ఎలాపోతుంది? నేను తోలు మొగంనుంచి లేచిపోతే అప్పుడది వేరుగాపోతుంది. నేను దులోడిండగా అది ఎలా వేరుగాపోతుంది?

మహే;- గొడ్డలిపెట్టి పేల్లువేస్తే అజేపోతుంది.

మాల;- పేల్లు దేన్ని వేస్తాడు?

పర్య;- నీమొగాన్ని, మరి దేన్ని.

మాల;- మొగాన్ని వేస్తే నాకేమి బాధ! నన్ను మీరేమి చేయ గలరు?

మహే;- సరే. ఇది మెట్టవేదాంతలోకి దిగింది. ఏమి గురువా? ఇహ ఏదీవి బైటికి నట్టివేస్తున్నా ఆజ్ఞ ఇప్పించండి.

భాస్క;- నాకాజ్ఞ ఏముంటుంది? రేపటినుండి కుసుమగుప్తగారి స్వగృహములోనే పురాణకాలక్షేపం జరుగుతుంది. మానవులంతా బాటి మత విచక్షణ లేకుండా జ్ఞానామృతం గ్రోలవచ్చు

వాసవి;- మహేశ్వగుప్తగారూ! సర్వం తెలిసినవారికి ఏమిటి చెప్పటం? మిమ్ముకోస్తే పాలూ, అతన్నికోస్తే రక్తమూనా?

మ|| శలిదండ్రులో సరదైవతంబులనుచూన్ తాత్పర్యమంచెంచి, నిర్మలభక్తిన్ బరిచర్యలంచెసగు ధర్మవ్యాధునిన్ మాని నీ తిలకంబైన యరుండతీసతిని గుర్తింపంగలేవయ్య, మాలలుగారే? పరమాత్మదృష్టినిసముల్ గాదే ప్రజల్ సర్వులన్||

ఎందుకంటే అహంకారం భక్త్యర్థమే! దేవదర్శనం చేశావాని? దేవుడిచ్చిన ఆజ్ఞ ఉండగా ఒకరియాజ్ఞ కావాలా?

మహా;- క్రితంకనులెన్నెనా చెప్పిచ్చు. ఈ జాతికివాళ చనువిస్తే కేపు దేవుడినైతిమిదే చెప్పినగొడ్డని కోసి నై వేద్యం చేస్తామంటారు, ఏకేం తెలుసునమ్మా చిన్నదానివి?

వాసవి;- అలాటి అవచారాలు జరుగకుండా మనం శాశ్వతం చేయించుదాం.

మహా;- ఆ రాజకవర్ణాదీ గొడవంతా?

వాసవి;- మీ మాటలు నాకు బోధపడటంలేదు. అయినా ఈ నీచ ప్రాచీన విషయాలలో నేను జోక్యంపెట్టకోను. నా సగలే శ్వకుడే నా స్వస్వం మానవులకు భక్తిపదేశంచేసి వారు పాతపాటలే పాడుతూ ఇహపరాలు రెండూ తెడగొట్టుకొని ఆత్మ నాశనం చేసికొనటంకంటే వారిని స్మశాన పుష్పంలాగా వర్ణించి నైవద్యస్థిలో కాలం గడపటం ఇహపరసాధకం. ఎన్ని చెప్పినా మానవుడు దేవత్వానికి చేరుకుంటాడా?

మహా;- అలాగైతే మీరంతా పెట్టవేదాంతంలోకి దిగారన్నమాటే. సరే. (మాటచుమాచి చోక్కాచేతులు వైతీతీస్తూ) ఏమి నువ్వు పోతావా పోవా.

మాల;- అయ్యా! ఎందుకు మీకింత పరితాపం. ఇంతవరకూ మీరు దేహాన్ని అంటివున్న జీవుణ్ణి పోయ్యున్నారో లేక కేవలం జడ స్వరూపమైన శరీరాన్ని పోయ్యున్నారో తెలియక నిలబడ్డాను. ఇక నాను తెలిసింది. ఆత్మజ్ఞానభూన్ములైనవారికి దేహాను ప్రధానంగా? అయ్యా! నాదేవుడు నావంటనే వస్తాడు.

(హాహాహమహాదేవ అంటూ వెళ్ళిపోతాడు)

భాస్కర:- వాసవి! నేటికి మనం కాలక్షేపం చిలిపివేస్తాం. తిరిగి వచ్చే సాయంకాలం ఆరంభించేతాము.

వాసవి:- అలాగే కావివ్వండి. (పర్వతంశాస్త్రులు, గుప్తాశక్తి అంతా వెళ్లిపోతారు)

పర్వ:- గుప్తా! ఎంత అవచారం జరిగిందోయి. “వినాశకారే విపరీత బుద్ధయః” అన్నట్లు మానవుడికి వినాశహేతువులు పుట్టివాయి. గమకనే ఇలాటి పశుచర్యలు భారతవర్షంలో విపరీతంగా చెలరేగినాయి. నిజంగా నీవంటి ధర్మకర్తలు లేకపోతే ధర్మం ముందేమై కిందపడిపోయేది. ఇహ వాడు కండకురులు చూసి దుకువేసినట్లైనా అమాంతంగా కపిందవలసిన దుర్మతివల్లకే తప్పేదికాదు మరీ. ఈ సంఘాన్ని కాగుచేస్తాయంటూ కొందరు మహాయోధులు బయలుదేరారు. వీరంతా సంఘాన్ని ఉద్ధరిస్తారమ. ఏమిటి వీరి ఉద్ధారణ? మానవసేవే మాధవసేవ మాధవసేవే, మానవసేవఅంటూ దప్పలు కొట్టకుండా గొంతులు చించుకోవటమేగాని బహుల్లో, తిరుణశ్శల్లో ప్రాణి పడిఉండే కుంటి, క్రుద్ధినాశ్శయగూర్చి ఎవడైనా బ్రాహ్మణ పెట్టుకుంటున్నాడా? అసలు ఊరికే వీడికట్టాన్ని వాడు, వాడి కులాన్ని వీడు అడవాశ్శలాగా దుష్కర్మప్రాసుకోవటం తప్ప వీశ్శకేముంది? వినాపాటా? అడుపులేని ఉజ్జాలు అడవులు దాటాయియని “సర్వేజనాః కాంచనమూత్రయన్తే” అంటూ పెద్దలు ఊరికేఅన్నారా? పెద్దవముందలకు పెళ్ళిళ్లు చేస్తాం. కడ్డల్ని పుట్టిస్తాం, భీముల్ని పుట్టిస్తాం, భీష్ముల్ని కలిపిస్తాం అంటూ రొమ్ములు గుడ్డుకొంటూ కొందరు ముసగాళ్లు తయారవుతున్నారు. వీశ్శంతా ఇంతపించానికి దబ్బులేరుకునే రకం. వీశ్శల్లో అసలు వ్యక్తిత్వంఅంటూ ఉన్నవాడు ఉన్నాడనుకుంటున్నాడా గుప్తా! అసలు వీశ్శల్లో కొంపలు కాలుతూఉంటే

చెందెను నైనా పోనీ కురుదున్నాడంటావా? కాకితిప్పట
తిగలుగలేదు అసలు పీళ్ళలో గ్రహయోజకుడెవడంట? ఇదిగో
ఇలా సూచించు? మన కురుదుగుప్త ఉన్నాడే వాడుకూడా
ఈ కాకితిప్పట సన్యాసులజట్టులో కలిసిపోయినట్లుగా?

మహా;- అయ్యో! శాస్త్రులువారూ! నా గుండె కొట్టుకుపోతోంది
త్వరగా ప్రాణప్రతిష్ఠ, ప్రాయశ్చిత్త విధానం కేలవివ్వండి.

పర్వ;- పాయశ్చిత్తం మిడిటిరిందోయి గుప్తా! కాని ఈ పాయ
శ్చిత్తం (యోచిస్తూ) అసంభవ కార్యంగా కనబడుతోందోయి.

మహా;- సరే కానివ్వండి మహా అయితే ధనవ్యయమేగా అవుతుంది.
ధనవ్యయం జరిగితేనేగా పాయశ్చిత్తం అనిపించుకుంటుంది?

పర్వ;- (తలపై చేయిఉంచి యోచించి) ఓహో! హో! హో! అబ్బ!
ఘోర కుంభీపాకనరకం "కర్మవిపాక గ్రింథనం" చూడాలను
అయిపోవేకే గనక చేస్తే ఉత్పత్తిగోహరికి సమతూకంగలిగిన
బాగాను విగోహం చేయించి బ్రాహ్మణులకి దానంచేస్తే ఆ
పాపం అనగింజంతైనా ధర్మకర్తను అంటుకోదు అని మహా
మృతే చెప్పారు.

మహా;- (గుండెబాదుకుని) అమ్మబాబోయి ఆ విగోహం రెండుమళ్ళ
బరువు వుండవచ్చుండీ. అంటే బాగావువిగ్రహం దానం చెయ్యాలన్నమాటే!
అలాకాదు శాస్త్రులువారు మరోమాట కేల
వివ్వండి

పర్వ;- మరోమాట కేలవివ్వటానికి ఇవేం బేరాలు పాఠాలు అను
కున్నావా పండి? శాస్త్రులుచెప్పి ఉంచిన విశేషాలు చెప్పి
నేకాను, ఇష్టప్రకారమే చేసికో. యమదూతలు పట్టి, చీము,
నత్తులు, తోణిసలాడితూ ఉండే మహాదీపనదుల్లో పడేసి
లాక్ష్మీపోతుంటే నే నడ్డం వస్తానా! అది నీ ఇష్టం.

మహా:- అయ్యా! తేలికలో తేలికవిధానం ఏదైనా ఉంది అది చూద్దూ!

పర్య:- అలా దారికిరామరి (యోదించి) ఓ పదితులాలకు నిర్ణయం గలవు?

మహా:- సరే కానివ్వండి. రోజులో తలదూర్చి చెబ్బలకు వెళుస్తానూ మరి?

పర్య:- అయితే దీనితో బాటు దుర్గా సహస్రనామం చేయించటం మంచిది. అలా జరక్కపోతే నరకానికి పోకపోయినా నరక నర్కవస్తైనా తప్పదు. మరి నేను ఇంటిపురోహితుణ్ణి. ఆ విగ్రహాన్ని నాకే దానం చేసివేయరాదా? ఈ గ్రామంలో ఉండే బ్రాహ్మణుల్లో ఒక్కడూ బ్రాహ్మణీకం ఉన్నవాడటలేదు తన నాలకు మరెముక్కలు విరవటం తప్పితే ఏళ్ళకు తెలిసి చచ్చిందేదైనా ఉందా? ఈరకమంతా మేతబ్రాహ్మణులేగాని కూత బ్రాహ్మణులం మనం తప్పితే మరెవ్వరున్నాడు?

మహా:- సహస్రనామ పూజకు ఏంకావాలని ఉంటుందండి?

పర్య:- ఆ దానికేముందిలే! అయిదువందలనుండి బ్రాహ్మణానికి వడ్రోసావేతంగా ఇంత అన్నదానమేగా, అయిదువందల బ్రాహ్మణులం చేసే భోజనం అయిదుగురు తిని “బేవ్” మనే వాళ్ళని దిట్టమైన మాళీదున్నపోతుల్లాంటి బ్రాహ్మణుల్ని నేను చూస్తానుగా? నీకు దిగులేదుకు? అయినా అదిమాత్రం ఎందుకు? ఆ అయిదుగురు బ్రాహ్మణులు భుజించేది మన మొక్కళ్ళమే అవలీలగా దంచేస్తాం. స్వయంపాకమంతా చున ఇంటికే... ఇహ జాబితారాసికో (గుప్త రాస్తాను) వేసికో ఓ అరబస్తా కంకిపప్పు, ఎట్టాపోయి ఎట్టావచ్చినా పడిఉంటుంది. ఓ అరబస్తా పెసరపప్పు, రెండుమళ్ళ ఆవునెయ్యి. అబ్బ! నెయ్యి

పేడచెప్పితే నోరూరుతోందోయి గుప్తా! భారలేనికూగ
దయ్యపుకూడన్నారు. అయితే ఏంలాభం? ఈ పెద్దవ క్తి
నయ్యి కడుపులో తిప్పేస్తోంది. తరువాత (ముఖం చిట్టింపి
యోచిస్తూ) జేవుడు చాలామేలుచేస్తే ఓతూమెడు మినుములు
రాయి. (ఆలోచించి) అన్నట్టు (ఉలికిపడి) రెండుమళ్ల వంశ
చార, ఓమణుగున్నర మంచిబెల్లం, రెండుడబ్బాల నువ్వుల
నూనె, ఓ వెయ్యి అప్పడాలు రాయి ముందు. తర్వాత మరచి
పోతాం. ఓబస్తా బడియాలు, ఓ వంద కూప్పాండాలు అంటే
గుమ్మడికాయలే. ఆ వేశావ్. ఊ నాలుగుబస్తాలు బియ్యం
సరే కురదలా ఉంటే తర్వాత చూసుకుందాములే.

మహే:- (జాబితాముగించి) చిత్తం అలాగే కానివ్వండి సూక్ష్మంలో
మోక్షం అన్నారు. అంతా బాగానేకుదిరింది (గుప్తకొడుకు
తెరలో) నాన్నోయి! నాన్నా! మరే, మరే భవ్యుడు గుల్లో!
వచ్చింది మాలబాబాయికాదుట. మరే. మరే వాడు మన పర్వ
తశాస్త్రాలుగారి పెద్దకొడుకే అలా వేషంవేసికొచ్చాట్ట.

మహే:- (లిగ్గరగా) బతికానాబాబూ! (వడిగాపోతాడు)

పర్వ:- (లిగ్గరగా) చచ్చానాబాబూ! మాలాళ్లు గుల్లోకివస్తే ఎంత
బాగుంటుంది? (వడిగాపోతాడు)

(తెర వదుతుంది.)

కెందవ రంగం సమాప్తం.

వాసవీ కన్యక

మూడవరంగం

(బాలనగరులు పాపతూ ప్రవేశిస్తారు)

పుండరీకాక్షుడు:- వైశ్యజాతిని యువకులారా ! వైశ్యజాతిని ఈనాడు ఎదుర్కొన్న విషమసమస్యను ఎదుర్కొంటావీ. చివర నిర్ణయం చేయడమే ఈనాటి మన యువజన మహాసభ ఆశయం. ఇట్టి ఉత్క్రష్టప్రతిభాశయం సాధించటానికి మీ మీ నిర్ణయాలు ఏమి పించితే తదనుసారమైన కార్యకలాపాలు సాగించటానికి మీలు పడుతుంది గాన అలా చేయగోరుతాను.

(విజయుమలేచి)

విజ :- ఈ చిక్కుసమస్యను పరిష్కరించాలంటే శాశ్వతకంగాను, ఉద్ధి కంగాను, మానసికంగాను, మనం ఎంతో వృద్ధికి రావలసి ఉంటుంది. రాజు కనుమగూర్చి గృహానికి అతిథిగారావటం, శ్రీలోకసుందరియై త్రిజగన్మాత అంశనుగ్రహించి మానవ లోకానికేతెంచిన వాసవిని మోహించటం, అందులకామ నిరాకరణం, అటుపై రాజగ్రహం, తత్కారణంగా వైశ్య జాతిని నేలమట్టం చెయ్యాలని ఆలనిదృఢసంకల్పం మీకందరకు తెలిసిందే. రాజు మహాబలశాలి అనే విషయం మనకందరకూ తెలిసిందే. అయినప్పటికీ కర్తవ్యపరాయణులైన మీరై వైశ్య యువకులు పరిస్థితులకు బానిసలుగాక స్వధర్మ నిర్వహణానికి అనువైనమార్గములు నిర్ణయిస్తారనే దృఢసంకల్పంతో సాంఘిక, ఆర్థిక, అభివృద్ధికి ఉపయుక్త నిర్ణయించేస్తూ రాజును డిక్షాపటానికి తగిన విధానముగా నిర్ణయించే బాధ్యత కునుమ

గుప్తగారి కుమారుడైన విరూపాక్షగుప్తగారు స్వీకరిస్తారని
కోరుతున్నాను.

విరూపాక్షగుప్తగారి యువకులారా ! ఈ సభలో విరూపాక్షుడు నవ్య
సంజ్ఞాన్ని ఏమి తేలిక. స్వధర్మ నిర్వహణం, ప్రాకృతిక
విభజనలో నవచైతన్యానికి అభ్యాసగమనం ప్రసాదించు
తుండని భారతీయ పౌరాణిక వితిహాసకసంఘట్ట పరంపరలు
వేనోళ్ళ చాటుతున్నాయి. లతాంత స్వర్ణవిగ్రహతేజంతో,
సర్వాంగసౌందర్య తరంగమాలికలతో, పరమేశ్వరీసాన్నిధ్యం
నుంచి ఆప్రతిహతగమనంతో మనసాన్నిధ్యానికి తమకున్న
మెరసిన ముచ్చటలూగ ఏతెంచిన అమర వాసవిజ్యోతి క్రమ
క్రమంగా శైశవ, బాల్యాశస్థులుగడచి నేటికి పసుననిమిది ఏం
డ్లప్రాయంగా ప్రవేశించి నగరేశ్వర ధ్యానసంలగ్నమనసుకు
రాలై వివాహ విముఖత్వంతో నగరేశ్వర కరుణకటాక్షాలకు
ఎరుదులుచూచే మన వాసవికన్యకు ఈనాడు వాటిల్లబోయే
ప్రమాదం మీరంతా గుర్తించేడంటారని నాభావం. (గుప్తిలి
బిగించి) కర్తవ్యవిధం ఎంత కఠినమైనదో విద్యావివేక సంప
న్నులైన మీకు హెచ్చుగా చెప్పటం అనవసరం. ఆప్రస్తుతం
కూడాను. వాసవి నాచెల్లెలు, తత్సంబంధాన్ని పురస్కరించు
కుంటూనే సీమాటలుఆడితే నాకంటే విధిపశువు వేరే ఉండ
బోదని విన్నపిస్తున్నాను. ఏనాడైనా, ఏజాతివాడైనా స్వజా
తీయ దృక్పథంవీడి, దేశల్యాణభావంవిడిచి కుత్సితుడై సంకుచిత
సేవ భావప్రేరితుడై నాకులం, నామతం, నాజాతింటూ
విర్ధివీరాలాపాలనో కాలనూపనచేస్తూ క్రియాశీలుడుగాక
ఇటు స్వసంఘాన్ని గాని అటు దేశాన్నిగాని సేవింపక విశ్వ
ప్రేమ. దేవకారుణ్యబుద్ధి వర్ణించి చిల్లరవ్యాపారాలతో అల్లరి
జీవితం మేళవింపజేసి తానోమేధావిలాగా జ్ఞానవంతునివిధానగా
తన్నుతానుమాత్రమే గుర్తించుతూ పరోపకారంగాకాని పరా

పకారంగాకాని చేతగాక మలినభారణచేసిన మానవసంపాదము
 ఈ మన వైశ్య యువజనసభలో లేవనెత్తుంటారు. అలా స
 జీవమైనా ఈ వీరవైశ్య మహాసభలో పడిపోతే కష్టపడతా
 వృత్తమై యమపట్టణ భయంకరబాధల ముఠిమిచే అతిభయ
 వహకర్తవ్య పథావలంబులైన వీరవైశ్య యువకులకొరకే ఈ
 మహాసభగాని తడన్యులకుకాదని అట్టివారు గుర్తించాలని నా
 మనవి. నాజాతి, నాదేశం, నాధర్మంఅంటూ సుబాషితాలు
 చెప్పతూ రొమ్ములుపిరుచుకునేవారు నిజంగా అజాతికి, అదేశా
 నికి, అధర్మానికి, తీరని ద్రోహంచేసినవారవుతారని నామతం.
 వాడే జాతిద్రోహి, వాడే దేశద్రోహి, వాడే ధర్మద్రోహి;
 వాసవి తావనచరిత్ర, అశంకతేజోరాశి, ప్రాకృతిక అస్థిర
 సర్వసౌఖ్యాలు వర్జించి, అచంచల వీక్షణో నగరేశ్వర లక్ష్మ్య
 సాధనలో తన్మయావస్థకు చేరుకున్న అపరపరమేశ్వరి. అట్టి
 యామెను మృగయా వినోదార్థం బయలుపెడలిన రాజ
 మహేంద్ర పురపాలకుడైన విష్ణువర్ధనమహారాజు కామించి నా
 తండ్రియైన కుసుమగుప్తుని నిర్బంధపరచాడు. వాసవి వివాహ
 వైముఖ్యాన్ని ముందే ముసలిచేశానుగదా. అస్థితిలో నాతడు డి
 ఏమిచేస్తాడు ? ఏమిచేయగలడు ? ఈ రాణిగ్రహణం జరుగపోతే
 వాసవి, ఆమె జనకుడు, ఆమె కులం అందరూ వధార్హులం
 టూ వర్తమానంచేశాడు. ఈ ముప్పు వాసవికేగాదు. తత్కా
 రణంగా మొత్తం జాతికే ప్రమాదం వాటిల్లింది. మన వైశ్య
 జాతి ఒకరికి అపకారం తలపెట్టదు. విశ్వప్రేమయే దాని
 లక్ష్యం, మన సంఘసేవ, విశ్వప్రేమ కావ్యానికి తొలిపలుకు.
 ఇట్టి విశాలదృక్పథాన్ని అణగద్రోహి సంఘాన్ని సంకుచిత
 మార్గాలకు మళ్లించటానికి, దాని ఉత్తమ లక్ష్యాలను రూపు
 మాపి వీరిలో అంతఃకలహాలు, గృహకల్లోలాలు, ఏర్పించి
 వారి చిత్త ప్రవృత్తినే తారుమారుచేసి చీలదీసి వాసవిని చేపట్ట

జూని రాజు చేస్తున్న కృత్రిమ ప్రయత్నాలను భంగపరచటానికి మన ఆర్మీలకు యువకులంతా నడుములు బిగించి వాణ్ణి పాపనలక్ష్మిని భంగపాటుతెచ్చే ప్రతిప్రయత్నాన్ని మనం ఎదుర్కోవాలి. ఈ ప్రయత్నంలో పాల్గొంటానికి తన్ను మునుపటి కంటే ఎక్కువగా ప్రతివానికి బాధ్యత ఉంది. రాజు వాసవి కోరికలు, నగచేర్లన తన్నయత్నంలో ఉన్న వాసవి నిరాకరించటం, తత్కాలముగా తండ్రిగారి నిరాకరణం. తత్ఫలితంగా సంఘస్థులమీద మనయందలి తీరస్కారానికి గురియైన రాజు కుత్సితుడై లోపకమాయితస్త్రాంతో ముల్లోకాలు మాడ్చివేసేటట్లు గగనలుచేస్తూ నైర్య పరిచారసమేతుడై మన పట్టాభిషేకాన్ని మకాముచేసియుండిన సంగతి. మీ కెల్లరకూ విధితమేగదా? మనకూడ శాశ్వత, మానసిక బలాభివృద్ధిచేసి అత్త, కత్త, విడ్డూలు అభివృద్ధిపరుచటమేగాక రాజు నైర్యంలో భేదపుట్టించి అంతఃకలహాలు వర్ధిల్లజేసి కొందరూ రాజుపై కవటప్రేమజూపి అతని కహస్వాలను అధింపేసికునేవారు కొందరూ ఏర్పడి జీవులరంపచ్చివును రాజుపై విరుచుకుపడి సర్వసంహారం చేసి వాసవి పాపనలక్ష్మిని సాధించటానికి సిద్ధపడ్డ వైశ్య యువకులంతా ముందుకు రావాలి. వీరకంకణధానులై ఒక్క కత్తుకొట్టు దేహంలో నిలిచిఉన్నా శత్రుసంహారానికి వైశ్య యువకులులు వెనుదీయలేదనే ఉత్తమాదర్శాన్ని భావించి వైశ్య చరిత్రకు మనచురుజెయ్యాలి మన యాదృశమే వారిని ప్రేమించుటగా తయారుచెయ్యాలి. ధర్మసంస్థాపనకోసం సర్వస్వం బలిదానంచెయ్యాలి. ఈ తీర్మానానికి మీరంతా సమ్మతించి ట్లు మాకు తెలియటానికి ఒక్క పర్యాయం శ్రీ వాసవి కన్యకావరమేశ్వరికి జయిధ్యానం చెయ్యండి. వ్యతిరేకులు ఇప్పుడే సభను విడిచిపొండి.

అంతా;- శ్రీ వాసవి కన్యకావరమేశ్వరికి జయ. (తెరవాలుతుండ్రి)

వాసవీ కన్యక

నాల్గవ రంగం

వాసవి:- (నేనాశ్రమం వాసవి పాదుగా ప్రవేశిస్తున్నది)

ఓ! పాంబలికా! మహిమ! వియ! భాగ్యత! కంఠ! సుఖపావ! !
 త్ర్యంబక! భక్తరక్షణ క! భావలనా! సకలైక కావ! !
 సంబరమున బొసంగ నొక! సాగి దయం కరుణింపురయ్య! నే
 రంబుల సంచనోక జగ! రాజ తనూజ మనోజ్ఞానా.

దయామయా! నిత్యమూతన కోభతో, అనంతకాల పోవా
 హంతో కూడిన చరాచర సమర్పితమైన సృష్టిలో యుద్ధరంగ
 మే శుభ్రసంగంగా ఏర్పడినదిగదా! మానవులతో మానవులను
 వైరం. మానవులతో జంతువులకు వైరం. జంతువులతో జం
 తువులకు వైరం. సర్వసృష్టిలో సర్పానికి వైరం. సింహానికి
 సర్వసృష్టిలో వైరం. ఈ వైరమే లేకపోయినది నాకక్షేము
 న్నది? నీ కానందమెక్కడ? జగన్నియంతా నీవు నిరొడ
 ప్టియుడవుగదా! నీవు నిర్మించిన బొమ్మకాళ్ళతో నీవాడు
 కొనటమా! పసిపాపల విధంగా బొమ్మరిస్తున్నట్లు, సంత
 సించటం, కులదన్నటం, ఇంజే నీవు మహాదానం కలగు
 గదా!

1 రోగి:- తల్లీ వాసవీ! ఇలా ఎంతకాలం మా! కష్టకాధ! లోకాని
 కంతా రోసిపోయిన మా బతుకెందుకు తల్లీ! అనాథుల
 పాలిటి కల్బవృక్షంలాగ నీవు మాపాలిటి జీవితమై వెలిశావు.
 కాని.....

వాసవి:- అన్నా! నీవు చీగతినవకు. నీవ్యాధి చాలవరకు శమించి
 న్నట్లున్నది. (విచారంతో) ఇనుమునుబట్టి అగ్నికి సమైక్యమై

న్నట్లు దేహాన్ని బట్టి జీవునికి బాధ. ఈ బాధ ఒక్క-నాటికి కాదన్నా. అనేక జన్మ కర్మ పరిపాకఫలం ఇది. అనుభవించక తప్పకుండా బాబూ! (కట్టువిప్పి) నాయనా! చూచావా ఈ గాయము? దీనిలో నీరు తగ్గినది. ఇంక కొద్దికాలంలోనే నీవు ఇల్లు చేరవచ్చు.

శివ శోగి:- అమ్మా! ఈ క్షయబాధ నాకుకాదు. నా శత్రువుకు కూడా వద్దమ్మా! గతరాత్రింతా నేను పడినబాధ నాకే తెలుసు. ఆభగవంతుడికే తెలుసు. (ఏడుస్తూ) ఏడుకొండల వాడికి ఒడ్డెకాసులు ఇస్తానన్నా అలివేలునుంగమ్మకు పట్టు చీరలు కొంటానన్నా వేంకటేశ్వరస్వామికి తలమీది జుట్టుంతా ఇస్తానన్నా. ఎన్ని మొక్కులు మొక్కినా నా బాధ ఎవ్వరూ తీర్చలేదు. ఇక మీ యాశ్రమంలో మాత్రం కుతురుతుందా! లేదు లేదు. నేనిక వెళ్లిపోతాను తల్లీ!

మానవి:- తండ్రీ! నీకు పెద్దతనంలో కూడనివ్యాధి కలిగింది సుమా (సమీపించి) అయ్యో! ఈ జీవి ఎంతబాధ పొందుతున్నది. జగన్నియంత! మానవులకి బాధలు కలిగించి నీవు పొందే ఆనందం ఎలా వ్రంటుందో బోధపడదుగదా! మానవసేవ చేయుటయే మానవ విధి. పర్వమానవ సౌభాగ్యత్వంవల్ల విశ్వకాంక్షి వర్షమతుంది. ఈ పృథ్విపై, ఇక మానవునికి చేయవలసిన కార్యం ఏముంది? ఈశ్వరునిపై దృష్టినిల్పి మానవ సేవ చేయుటంకంటే మానవునికి వేరుకర్తవ్యం ఏముంది?

శివ శోగి:- ఏముందా? రోగాలు నయంచేస్తామని లాక్కురావటం, గొప్పగొప్ప డబ్బున్న వాళ్ళని పిలుచుకురావటం, పేరు సంపాదించటమున్నూ, కాకపోతే నేనిక్కడికొచ్చి ఎంతకాలమైంది? వచ్చేవారూ, పోయేవారూ, ఉపన్యాసాలు కొనేవారూ,

తప్పితే మాకేమైనా పర్యాయములు వుంటాయి? నీవు నేను బయలుదేరి వెళ్ళిపోతాను.

వాసవి:- (కన్నీరుతో) హే జగన్నియంత! మానవుని ఎంతోమన్నించి తెచ్చావు? తనకున్న బాధకు విసుగెత్తిపోతున్నాడు పాపమీ జీవుడు. (రోగితో) తండ్రి! మానవునికి అజ్ఞానం వెన్నంటి ఉంటుంది. అది ఎప్పుడో తన ఇష్టానుసారం విస్మయించి అతని హృదయాన్ని కల్లోలపరుస్తుంది. ఇలా అనడంలో నీ తప్పేమున్నది? నీలోపుండే అజ్ఞానం అసత్యాన్ని సత్యంగా చూపుతోంది. (కట్టువిప్పి) ఇది ఏమాశ్చర్యం! నీగాయమెక్కడ? నేను కలమాడటంలేదుగదా!

శిష్యుర్రోగి:- (ఆశ్చర్యంతో) తల్లీ! నీ సత్యం తెలుసుకోలేకపోయాను. నిన్ను తూలనాడాను. నాతప్పు మించుతున్నీ! (కాళ్ళపైబడి) మానవకులచావనీ! నేను ధన్యుడనైనాను. నా సర్వసాహు నేటితో నశించాయి. ఇంతటి ప్రత్యక్షదేహాను భారతవర్షానికి కలి సమర్పించిన వైశ్వజాతి ధన్యతయెందని తల్లీ! భరతఖండం విఖలప్రపంచంలో ధృవశక్త్రంలాగా జాబ్బలంగా ప్రకాశించు తుంది, నీకు యావద్భారతవర్షం ఎంతో ఋణపడియున్నదన్న మాట. తల్లీ! నాకిక శైలపు దయచేయించు, మఖంగా భార్యాపుత్రులతో కాపురం చేసికుంటాను.

వాసవి:- నాయనా! నీవంత పరితాపం చెందటమొనగూ? నీవు తోచినవిధంగా సత్యమేవలికావు. సత్యదేవతనా గాధించేవారికి ప్రళయకాలంలోకూడా సౌఖ్యమే కలుగుతుంది. వ్యాధిగ్రస్తుడి వైన నీమాటలకు నాకు సంతాపంలేదు. కోపమనేది మానవ జాతికి లక్షణమేకాదన్నా! సుసభక్షణచేస్తూ దుధిరచానంచేసే జంతువులకది స్వాభావికం. సాత్వికాహారమే స్వీకరిస్తూ బుద్ధి వికాసంకలిగిన మానవజాతికి కోపతాపాలు అవ్యాఖ్యానిక విష.

యూ. ఇక నీవు భార్యపుత్రాదులతో సుఖంగా కాలక్షేపము చేసికొనాయనా ! (చేయెత్తి వీవిస్తుంది)

శివ రోగి:- (పాదాలకు నమస్కరించి) అమ్మా ! శైలపుత్రసుకుంటా. పవిత్ర భారతవర్షంలో నీవంటి మహాతల్లులెందరో పుట్టావని దేవుని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఇకశైలపు (రోగిచూతాడు)

వాసవి:- (ప్రక్కకుచూచి) అబ్బాయి ! మీరంతా ఈ రోగుల్ని చూసి చేస్తుంది నాయనా ! (సేవకులలాచేస్తారు)

(భాస్కరాచార్యులు ప్రవేశం)

భాస్క:- అమ్మాంటా ! వాసవి ! నీ శ్యామబుద్ధికి బ్రహ్మసందం కలుగుతోందమ్మా ! నిజంగా నీ జన్మవల్ల వైశ్యకులమేకాదు. సమస్తభారతవర్షం, నిఖిలప్రపంచంకూడా ధన్యత చెందినదంటాను. యుంయూమారుత ప్రవాహ సమయంలో సంక్షుభిత సాగర తరంగాలపై ప్రభాతమార్కసిరణంలాగ స్వర్గసీమ నుండి భూమండలానికి ఉరికిరిచిన దివ్యకిరణంలాగ నీవీలోకానికి దిగి విచ్చావమ్మా ! నీ యాశ్రమం, నీ యనాధమానవసేవ, నీ జీవకారుణ్యబుద్ధి, నీ సర్వమానవ సౌభ్రాతృత్వభావం, నీ సేవాతత్పరత, నీ యాధ్యాత్మిక జీవనతత్వం, నీ విశ్వచేతు. ఈనాడు వాడవాడ వల్లె వల్లె వ్యాపించిపోయింది. నీ పరమేశ్వరీ సేవాగృహం నిఖిలభూమండలానికి అమరగానంలాగా, అమృతసర్వంవలె అమృతధీ నక్షత్రవిధంగా శాశ్వత స్వర్గపథవిలాగ ప్రపంచానికి పవిత్ర సౌఖ్యాన్ని ప్రసాదించుతోంది.

ఈ మానవసేవయేయగును ! మాధవసేవయలన్న వాక్యమున్ మానుగ సార్థకమ్ముగ నో ! పర్వితవమ్మ ! నిజమ్మువాసవి ! మానినులందునీవు తలఁమానికవై వెలుగొందుచుండు, నీ దీనవాసులంప విను ! తిండిగ నేరికైనై సకళమే !

వాసవి:- ఆచార్య! మీయనుగ్రహ విశేషమేలేకపోయిన నేనింత పవిత్ర ప్రశంసకు పాత్రురాలను కాగలిగేదాననా! వాస్తవానికి ఈ పరమేశ్వరీ సేవాగృహానికి మీరేకాదా వాస్తవిక అధ్యక్షులు, గురువుల యనుగ్రహమే శిష్యుల పురోభివృద్ధికి కారణం.

భాస్క:- అది అలా వుండనీ. ఆశ్రమ నిర్వహణలో సీతేనైనా సహాయం వాంఛనీయమైతే అందుకునేను సిద్ధం. ఈ పవిత్ర సంస్థకు ధనసహాయం చేయటానికి మన పట్టణ వైశ్య సంఘమే గాక యావద్భారతవర్షం సిద్ధంగాఉంది.

వాసవి:- ఈ సేవాగృహభారమంతా నా జగదంబయే మాడుకుంటుంది. ఇందుకోసం మీరు పరసహాయాన్ని అపేక్షింప సక్కువ లేదు. తరులనాశ్రయించిన విష్ణుమూర్తివంటి పెద్దవాడు వామనమూర్తి కావలసివచ్చిందికాదూ? ఇదే ఆశ్రయం పులోడించే దోషం. ఈ యాశ్రమం స్వయంపోషకంగా ఉండేటట్లు నేనొక ప్రణాళిక తయారు చేశాను. (తెరలో) వాసవి! వాసవి!

వాసవి:- నాన్నగారూ! ఇవేవచ్చా. ఆచార్య! నమస్కారం ఇక నాకు శేలవు.

భాస్క:- మంచిది నేనుకూడా ఇలేవస్తాను. పురాణ కాలక్షేపానికి మీ నాయనగారు ఎదురుమాస్తాఉంటారు. (ఇద్దరూపోతారు)

(తెరవాలుతుంది)

(చార్లెస్ రంగము సమాప్తము)

వాసవీ కన్యక

ఐదవ రంగం

(ప్రవేశించి విష్ణువర్ధన మహారాజు విదూషక సహితుడై)

విదూష;- ఎన్నికెప్పినా పరగృహాల్లోదూరటం, పరభార్యాపహరణం, అనేది తాత్కాలికోత్సాహం పుట్టించినా స్థిరసౌఖ్యం పూర్ణానుస్వారమే.

రాజు;- ఈ దార్పణ్యం నాకేడిందంటావా! ఎందరెందరు మహానుభావీ భావదాస్యానికి సిద్ధపడలేదు.

చో! యమ వియచూడులూని వన . మందుమహాబ్దము తొక్క-తీటునన్ విమల తపోవిధిన్ తెలుప . నేర్పిన దివ్యమునీంద్ర చంద్రులే యమక లతాంగులన్ మరగి . కన్న నుడిన్ వినలేదె నీవు? దో సమయగునేని యట్టివని . సంయమివర్మ లొనర్తురేనభా!

వరాశ్రయ విశ్వామిత్రాదులవంటి ముముక్షువులు, జ్ఞానధనులు ఏమైనారు? సాక్షాత్తు అరిశంకరునికే ఈగతి తప్పలేదుగదా!

విదూష;- ఓలే. ప్రతివాడు తన తప్పులు కిద్దకోటానికి ఇలా కృత్రిమ గాథలు నలుచుకుంటు గన బాటలో తిన్నగా పోతూఉంటాడు. నీవు తెలివీగాధలన్నీ కవిశ్వరుల కల్పనావ్రవంచంలోవేగా తారు వలచింది రంభ, తాను మునిగిందిగంగ.

రాజు;- వాసవి రంభయేనాదోయి నిత్రమా! బ్రహ్మజేవుకిప్పుటి చాళా ఇలాటి సృష్టిచేసి ఉండడని నాభావం ఆ తుమ్మెదరెక్కల్లాంటి ముంగురులు, నురుపై ఏటవాలుగా సాగిపోయిన నాళికం, దొండవంతులాటి ఎత్తుని పెదవులు, అద్దాలవంటిచెక్కిళ్లు, కొండకొనలుమరపించే కుచద్వయంచూస్తే కొమ్ములుమొలి

చిన మొరగాడెవడోయి విడవడానికి? కామయవ ప్రసంగించి సాత్వికాలంకారంతో మృదుమధురంగా మాట్లాడుచున్నది. అబ్బ! అమృతవిషమేగా? దేహకాంతికోసం అమాయక భావం బఠారానికి పరిమళం అబ్బివల్లుంది.

విదూ;- నా రాజ్యం రామరాజ్యం చేస్తానంటూ కన్నులుకొట్టటం కాదు. ఇది ప్రభుత్వం మరి. రాజధానిపట్టణంలో కూర్చుండి నాట్యకత్తెలతో తైత్తక్కలాడటం, త్రాగి తివనాలాడటం ప్రజల్లో బయలుదేరే అదిసికికి దారులుతీయటం ఎక్కడైనా ఒంటరి చక్కచిపిల్ల కనబడితే ఎత్తుకుపోవటం, ఇవేనా నీ రామరాజ్య లక్షణాలు. ఇందులో కొన్ని గుణాలు నీలో లేక పోవచ్చులే కంగారుపడకు.

రాజు;- తప్పులు ప్రతిచోటఉంటాయి అవే నాలోకూడాఉన్నాయి. తప్పుచేయనివాడు దేవుడేగా? నేను మరిషిని.

భీదూ;- (సస్యం పీల్చి) తప్పుచేసేమనిషివైతే (దగ్గు) మరి రామ రాజ్యమొలంటూ మోతలెత్తటం దేనికంటే! రాజ్యంలో ఉండే కన్యలందరి కన్యాత్వం హరించటమే సీపనా? ఛత్ ఏమీబాగాలేదు మిత్రమా!

రాజు;- నాలో జ్ఞానం ఎంతఉందో అజ్ఞానంకూడా అంతేఉందని తెలిసికో. అస్థిరమైన ప్రపంచగమనం తెలుసు. కామవికారం ఎంత ఉధృతమైనదో, ఎంత హేయమైనదో అదికూడా నాకుతెలుసు అయినా ఇందులో నా తప్పుమార్గం ఏముంది? స్వయంగా వాసవి తండ్రికి నాయభీష్టం ఎరిగించాను. వాసవి పెండ్లికి విముఖత్వంగాఉన్నట్లు ఆమెతండ్రి చెప్పుతాడు. ఎలాగైనా ఆమెకు వివాహంవట్ల ఉత్సాహం కలిగించటమే ఇప్పుటి మన కర్తవ్యం ఇందు ఎదుర్కొనే ఏ వైశ్యుడైనా నా యభీష్టంలో పథాన్యుడే.

విమా:- నీవెన్ని చెప్పినా ఆమె తిరస్కరిమే నీకు శరణ్యం. అది నాకు తెలుసు. కామాంధత్వంవల్ల నీకు బోకం తెలియటం లేదు మిత్రమా! అయినా ఈ కామ వికారచేష్టలకు మాజై కట్టడం? ఎంతమాత్రుల్లాగా పోయినకొద్దీ లాగుతూనే ఉంటాయి. వాసవి సామాన్యమైతడనుకొన్నావా? ఆమె సాక్షాత్తు అఖర పరమేశ్వరి.

రాజ:- భగవంతుడీ యందకత్తెలకు రవంత ఉవారబుద్ధికూడా ప్రసాదించిఉంటే ఎంతబాగుండే? నావంటి విరహజ్వల ఉసురంతా ఆ బ్రహ్మకేనాటాను. నేనేమిచేయను? నా గుండె దడదడ కొట్టుకొంటోంది. నా జేహ, చెమటలో నాతిపోతుంది. నా శ్వాస చలించిపోయింది. నోటమాటపోతుంది (క్షణస్వగంతో) వాసవి, వాసవి, ఎంత పిచ్చిదానవు? ఎంత అమాయకురాలవు? ఆకిరాకుకు నీ తండ్రి? నీకు పెండ్లిచేయడు. నాపై నీకు జేప్రేమంతా నాకు తెలుసు. (బిగ్గరగా) నామాటలో నీమాట: కలిపి, నా హృదయంలో నీ హృదయం ఏకంచేసి నా మోముతో నీమోము చేర్చి (విదూషకునితో) మిత్రమా అట్టి కమయంలో నీవు మీ ఇద్దరును ఇరుపబంధాలతో బిగించివేద్దా? నాలో తాను, తనలో నేనూ లయమైపోతాం కలిసుకుపోతాం. ఆ ఏమిటి? (మైకంతో) “ఇవిగో దొండ పండులాంటి పెదవులు ఆస్వాదించమంటున్నావా? రా. నా ప్రియుడా! ఆలింగనం స్వీకరించు మంటున్నావా? ఆ ఆ అయ్యో ఇదేమిటి? నీనాసటిని ఆశంధ్రవంశేమిటి? అయ్యో! ఆ పుష్పైలనారం ఎందుకు? అబ్బో ఆ నోట రక్తం, ఒళ్ళంతా రక్తం, పెద్ద నాలుకపొందింది. చేతిలో మునిగి తలకాయ. అయ్యో! నీ సాత్వికాలంకారం అంతా ఏమయింది? ఆ కత్తి ఏమిటి? నన్ను పరీక్షిస్తావా?

విదూ;- రాజా! రాజా! (గట్టిగా) రాజా! రాజా! (రాజు తేలి పారమాస్తాడు) బిల్లు తెలుస్తోందా! నీ కమ్మచారిపూజనం వచ్చిందిలే. శాంతించు శాంతించు.

రాజ;- నేనిప్పుడెక్కడున్నాను, నా వాసవి ఎక్కడ?

విదూ;- నీతలకాయలో.

రాజ;- నేను వాసవిని తలుచుకుంటూఉంటే ఏదో పెద్ద బయ్యం నా కంటికి కనబడటం మొదలుపెట్టిందోయి. మాంత్రికునితో తగిన చికిత్స పొందాలినుమా.

విదూ;- మాంత్రికులు మన పట్టణంలో చాలామంది ఉన్నారులే. మాంత్రికులది మంత్రశక్తి, ఆమెదో దైవశక్తి అంటే దైవ శక్తికి మానవశక్తికి యుద్ధమన్నమాట. ఈ ఘోర సంగ్రామంలో తుడిచిజయం దైవానికి తప్పదు. నీవెన్ని వేనాకు మంత్రాలు వేయించుకున్నా ఇప్పుడు నీవు చూచింది తథ్యం కాకతప్పదు, కానీ రేపే మాంత్రికుని రావిస్తాను.

రాజ;- అంతేకాదు మిత్రమా, నీవు నా పరితాపం చూస్తూనే ఉన్నావుగా! ఆమెలో దైవశక్తి ఉన్నమాట వాస్తవమేకావచ్చు. అయితే ఆ దైవశక్తికి సన్నుకూడా ఈ విధంగా వశం చేసుకుని ఇష్టానుసారం తిప్పుకుంటోంది, దైవాజ్ఞలేవిదే గడ్డిపొచ్చేనా కదలకుగదా! ఆ దైవం నాకీబుద్ధి ఎందుకు పుట్టిందా అం. దుకే నేనూ కృతప్రయత్నాల్లో ఆపుతాను. రేపుడయం మాంత్రికుని రావించి ఆ దైవశక్తిని అరికట్టే మంత్రశక్తి ప్రభావంతో ఆమెను నాకు చేకూర్చుకుంటామో చూస్తా. జగత్తు దైవానిది, దైవం మాంత్రికునిది. ఆ దైవం ఎలా తప్పించుకుంటుందో చూద్దాం. పెండ్లికాని కన్యను పెండ్లి చేసుకొన

కా స ప క స్వ క

టం లో తప్పేమున్నది. ! వాసవియో నా సర్వస్వం. నా ఇజ
లోకం పరలోకంకూడాను.

విదూ;- కామం కట్టతప్పింది. పిచ్చి ఎక్కింది. కర్మానుభవం తప్పడ
మరి.

రాజ;- ఇక వేటకు పోదాంపద.

విదూ;- పద. అడజంతువున్న వేటాడుదువుగాని. (ఇద్దరూపోతారు)

(తెర పడుతుంది.)

విదళ రంగం సమాప్తం.

వాసవీ కన్యక

అతివ రంగం

(ప్రవేశం మాంత్రికుడు నిష్క్రమితో)

శిష్యుః- మీరు ముమ్మాటికీ నిశ్చయించుకున్నారా గురువా? ఆమెకు దైవబలం ఉంది. ధర్మబలం ఉంది. మీతో మంత్రబలం ఉంది. మానవబలం ఉంది. మానవ బలం గెలుస్తుందా? దైవబలం గెలుస్తుందా? ఈ విషయం కాలమే నిర్ణయిస్తుంది.

మాంత్రిః- కాలం ఏమినిర్ణయిస్తుందిరా? కాబట్టి దైవం గెండా మంత్రానికి లొంగవలసిందే. ఈ సృష్టి అంతా దైవాధీనం అయితే దైవం మంత్రాధీనంరా! దైవాన్ని వశం చేసికోవాలి మానవులంతా అఖండకృషి చేసారా! వాసవిలో ఉండే దైవబలాన్ని వశం చేసుకుంటే వాసవి ఏం చేస్తుందిరా! అది కూడా ఓ మనిషేరా. మంత్రప్రభావంలో సృష్టికి ప్రతిసృష్టి చేస్తానురా. మంత్ర ప్రభావంలో అది శంకరుణ్ణి కాళ్యాణి వశం చేసికోవటం తృతి కాలంలో జరిగిపోతుందిరా. నా ప్రయత్నం అంతా చూచి శంకరుణ్ణి గజగజ వణికిపోతున్నాడు. తెలిసిందామరి. దైవ బలం ఉంటే పరాన సౌఖ్యం ఉంది. మంత్రబలం ఉంటే ఇక్కడనే స్వశరీరంతో స్వర్గసుఖం అనుభవించవచ్చురా. కోరినభవం, కోరినకృప, కోరినసౌఖ్యం అంతా ఇక్కడనే ఉందిరా.

శిష్యుః- అయితే గురువా! వాసవిలో ఉండే దైవత్వాన్ని లాగివేస్తే ఆమె రాజగారికి వశమవుతుందన్నమాటేనా?

మాంత్రిః- రాజేవడురా! వాసవి ఈ మహామాంత్రికుని సంతసాత్తురా ఉన్న దైవబలంకాస్త మంత్రబలంలో లాగివేస్తే అది కుక్కలాగ వెంటపడిరాడే. (చేతితో చిసరి) ఓమ్ ఫట్ స్వహా అదిగో చూడు నాగురూము.

శిష్యుడు:- (ఆశ్చర్యము)

మాంత్రి;- ఓం. హేం. శబ్ద. అదిగో నూడు గాగ్రముం తగులబడు తోండి బులబులము. నూడిగో అంతా మాయమైంది. ఇలా ఎన్ని చేయవచ్చు! వానరిని వశపరచుకోటం ఓలెక్కా.

శిష్యుడు:- గురువా! ఈ విషయలన్నీ నాకు నేర్పటం ఎప్పుడు?

మాంత్రి;- ఈ సేవ చేయగా మిథకా! అదిరకాబంతోనే కోరిక సిద్ధమైంది.

శిష్యుడు:- అయితే వానరిని రాజుగా... ..

మాంత్రి;- రాజైవమరా. ఇంతటి మహాశక్తులు వశపరచుకున్నది ఓమావవాదముడికి దాస్యం చేయటానికిరా. మాయోపాయంతో వానరి మాంత్రికునికి వశమవుతుంది. ఆ సూక్ష్మము సాధనాకర్షణతో వానరిని కారాగృహంలోకి చేర్చిస్తాను. అటుపై నూడు నీగురు ప్రభావం (గర్జన సవరిస్తాను) వానరి అర్థకాంతి రాజుకు వెలియకుండానే నా పెంట పరుగెత్తుకు రావూ?

(నాకర్లు ప్రవేశం)

నాకర్లు;- నాబూ మాకేం కెలవు.

మాంత్రి;- పొందిరా, వానరి పూదోటలో పరమేశ్వరీ ధ్యానంలో ఉంది. దానికి జేహజ్జానంపోయింది. (చేతితో విసరి) ఓమ్. సో చుట్. ఇదిగో వానరిలో ఉండే శైలిని ఎగిరిపోయిందిరా. ఇక మీరుపోయి ఎత్తుకొచ్చి మీ రాజుకు అప్పగించండిరా. (నాకర్లు ఒకవైపు మాంత్రికులు వేరొకవైపునకు పోతారు)

(తెరవాలుతుంది)

(అంత రంగము సమాప్తము)

వాసవీ కన్యక

విడవరంగము

(పాతకం: వసుమత్యును వివాహంతో సహజము జేర్చు కొంటుంది.)

కుసుమ:- వాసవికి వచ్చెదిమిదేండు నిమిషాలయినాయి. ఏమిచెయ్యాలో తెలియదు. ముందుచుట్టు, వెనుక గొయ్యి అన్నట్లుండి వ్యతిహారం అసలు వాసవి పెండ్లియే వచ్చుతుంది. వాసవికై చాలామంది ఎంతప్రేమో, వాసవికి చగలేళ్ళరుదిమీద అంత భక్తి. ఒకవేళ వాసవి పెండ్లికి యివ్వవడినా ఆమెకు నగిన వస్తువేకాదా? నూపమున్న వానికి విన్న ఉండదు. విద్య ఉన్నవానికి నూపము-నదు. పెండ్లా ఉన్నవానికి తిండిఉండదు అన్నీఉన్నవానిది తెచ్చినా వాగవి ఒప్పుకున్నప్పటి మాటగా! ఎప్పుడూ నగలేళ్ళ భార్య ములో కూర్చుంటుంది. (నిట్టూర్పు) ఇది చాలా చిత్రంగానే ఉండే! (యోచించి)

ఉ॥ అన్నము నీరమున గొనదు వారమున నగలేళ్ళ పాదముల సన్నుతిసేయుచుండును, దా లంపడు స్వీయ శరీర శాఖ్యమే గన్న కుమార్తె యిట్లుగుట! గాంధీగ శేషుడి శేమి శేయుచుకొ బున్నములెల్ల బండి యిట! పులిక కల్గె నటంచు నెంచితిన్!

ఏమీ తెలియటలేదు! అయితే ఒక్కసంగతి. వాసవి మాతృగర్భం చేరుకున్నది మొదలు పరమేశ్వరీ అంశతో పుట్టు తున్నదని అనేకస్వప్నాలు వచ్చేవి. ఇంకా అలాంటివి వస్తూనే ఉన్నాయి. అయితే ఎక్కడైనా స్వప్నాలు సత్యాలవుతాయో ఇది ఎవడైనావంటే నన్ను ఒక వెర్రివాడని భావింపక మానరాదా? స్వప్నాలకూ ఆమె ప్రవర్తనకూ సంబంధం కనబడుతుంది. పరమేశ్వరియే వాసవియై పుట్టటం చేత పూర్వ సంబంధ

ప్రేమకల్పము ఈమె వివాహమే వర్తించిందేమో. స్వప్నానుబంధము
ఈమె చాటులనుబట్టి ఈమె పరమేశ్వరియే అనేవిషయం స్పష్టం.
అయినా ఇవాళ కొన్ని ప్రశ్నలు వస్తాయి. నా సందేహం
యెవరంటే సత్యం చెప్పమంటారు. నిన్న చూచిన “కల”
చెప్పగా విని వక్కున నవ్వించి. “నాన్నగారూ! నేను పరమేశ్వరినా? అతి యెలాగు?” అంటూ నవ్వించికాదు.

వాసవి:- (ప్రేమతో) నాన్నగారూ! మీరేమిటి విచారంగా ఉన్నట్లు
న్నారు?

కుసు:- (తల సవరిస్తూ) అమ్మా! ఇది ముఖశ్రువులు కావు,
అనందాశ్రువులు తల్లీ! మానవులకు దుఃఖంలో కలిగినట్లు,
అత్యధిక అనంద సమయములోకూడా అశ్రులందువులు ప్రవ
హిస్తాయి.

వాసవి:- నాన్నగారూ! ఈవాడకన్నీటిగా యింతటి మహదానందా
నికి కారణం?

కుసు:- వెనుకటి కారణాలన్నీ ఒక్కపెట్టుగా జ్ఞాపకానికి రావటం
వెంటనే నీవుకూడా సమయానికి చేతుకోవటం యిదంతా ఆక
స్మికానందానికి కారణం కాదంటావా?

వాసవి:- మీరీ పిచ్చి మూలవేయండి నాన్నగారూ! స్వప్నా
లెక్కనైనా సత్యాలు అవుతాయా?

కుసు:- పిచ్చివో!

వాసవి:- వీరీ! గతరాత్రి స్వప్నం చెప్పండి. వివరాలికి మహాకుతూహ
లంగా ఉంది. (మందహాసం)

కుసు:- పదునొమ్మిది సంవత్సరాలనుండి నీవు నా స్వప్న ప్రపంచంలో
యెన్నో సంగతులు చెప్పావమ్మా. గతరాత్రి స్వప్నంలో నీవు
స్వస్వకూషంలోనే కనుపించావు.

వాసవి;- తరువాత.

కుసు;- తరువాతనేముంది? నేనలా మాస్తూరింకగానే మహా శక్తి
లాగ మారిపోయినావు “నీవు నన్ను సాధారణ స్త్రీగా తలం
చకు నేను పరమేశ్వరిని. నీ పూర్వజన్మ పుణ్యం కేమండెత నీకు
నేను కూతురుగా జన్మించాను” అని అన్నావు తల్లీ! ఇప్పుడు
అడిగితే ఏమీ తెలియదంటావులే ఎలా ఏదో, (భాస్కరాచార్యుడు ప్రవేశం)

కుసు;- భాస్కరాచార్యులుచాటి వందననహస్రాలు.

భాస్క;- (దీవించి) విజయోస్తు (అసీనుడై) అమ్మాయి! వాసవి!
మొన్ననీవు విశ్వమానవ సాధారణత్వం, విశ్వప్రేమ అనే
విషయాలపై చేసిన ప్రసంగం యావద్భూతివర్షాన్ని ఆకర్షిం
చింది, నిజంగా నీవు చెప్పినట్లు ఒకే ఆకాశక్రింద ఉండే
వాళ్ళకూ, ఒకేభూమిపై నివసించేవాళ్ళకూ భిన్నరక్తం ఎక్కడ
నుండి ఎలావచ్చిందో. ఏమానవుని రక్తంలోనైనా ఆ పంచ
మహాశక్తులే గాక భిన్నవస్తువుంటుందా? ఒకేదేహం. ఒకేశక్తి
ఒకేపరంజ్యోతి. భేదంఎక్కడ?

వాసవి;- భేదంఎక్కడ? ఆ అజ్ఞానంలోనే.

భాస్క;- అమ్మాయి! అజ్ఞానంఅంటే ఏమిటో చెప్పగలవా?

వాసవి;- క్షణభంగురమైన దేహాన్ని ఎక్కడో ఎండిన ఆకులాగా
జీర్ణించి రాలిపోయే శరీరాన్ని తానని నమ్మటం అట్టి దేహం
అశాశ్వతమని తెలిసియు నిత్యమూ తన కట్టుకుట జారి
పోయే దేహాధారుల్ని శుద్ధబుద్ధితో వరికించుకూ తనకుకూడ
ఇట్టి దినం ఒక్కటున్నదని గ్రహింపనేరక నిర్విజేవితంలో పర
హింసలపాటిస్తూ పరసుఖాన్ని పొదుచేసి పుత్రేష్వరి, దారేష్వరి,
ధనేష్వరిలకులాంగి వరుసగా తరిలివచ్చే దుఃఖపరంపరలకు
గాబరావడి తన్నివారణ చేయజాలక తనతనాలాడి కలతపడి

కృష్ణాకృష్ణుని విచక్షణాజ్ఞాన-కల్పియు శునకమార్జిత సంతతి విధంగా నన్ను కుచావటమే అజ్ఞానమని నా యభిప్రాయం.

భాస్క:- ప్రభూ! ఇంకమీకు సంజేహమక్కరలేదు. మీ కుమారిత ఆ జగన్నాథయశటానికి సంశయలేదు. దైవజ్ఞుల జ్యోతిష్యం, నీ స్వప్నవృత్తాంగం, ఈమె ఉత్తమజ్ఞానం, నాయనుభవం ఇతన్ని చెప్పకే చెప్పుతున్నాయి. పృథ్వీపై ధర్మసంస్థాపన చేయటానికి ఆమె ఇలా అవతరించింది. నీవు వాసవికోసం వేరు వరుణ్ణి అన్వేషింపనక్కరలేదు. ఆమె ఆ జన్మ బ్రహ్మచారిణిగానే ఉంటుంది. జగన్నాథకు వినాహమేమిటి?

గీ! మూడుమూర్తులకును దాన । మూలమగుచు

వెలసివర్తియు జగదంబ । ఇలజనించె

వాసవికన్యకా స్వరూ । పంబునంది

అట్టి పరదేవి! వివా । హంబులేల?

(వాసవి చిరునవ్వు నవ్వుతుంది) ఇకనాకు సంధ్యావందన వేళ అయింది. నేను పోయివస్తాను.

కుసు:- (చిత్తం)

(భాస్క-రాచార్యుడు పోతాడు)

(తెర పడుతుంది.)

ఏడవ రంగం సమాప్తం.

వాసవీ కన్యక

ఎనిమిదవ రంగం

(ఇద్దగు రాజభటులు ప్రవేశిస్తారు)

1వ భ;- పెద్దాళ్లు పెద్దాళ్లుకోటమేగాని ఆళ్ళకుండే నీచబుద్ధులు
ఇన్నీఅన్నీ కాదురా. రాజుగారికిదేం పోయేకాలమంట. ఆ
పెళ్లికాని పిల్లని ఎత్తుకురమ్మంటాడు. అసలీ పెద్దాళ్ళకి ఎక్కడ
చూసినా ఆడోళ్ళ గొడవేనహే! పగలంతా పెద్దమడిసి మన
కోంపల్లో తీర్పుచెప్పటానికి బుట్టలేని దొరలుకామా! మనలో
మాటాడుతుంటారు మధ్యమధ్య ఇంటిదానొంక చూస్తుంటారు
అల్లుమాసేది మనం చూట్టంలేదనుకుంటారు. బుర్రంటేగా
ఆళ్ళకి?

2వ భ;- ఒరే పెద్దదొరలకే ఈ గొడవలున్నాయిరా. దరిదుల
కోంపలు తీయటం పట్నాలకుచేరి తగలెయ్యటం, మనకు బుత్ర
లేదని ఆళ్ళనుకుంటారు. మనకెంత తలతిప్పందో ఆళ్ళకు
బుర్రంటేగా!

3వ భ;- మనరాజు కన్యకను ఎత్తుకుపోవటానికి చూస్తున్నాడని
ఊరంతా గప్పుమండిరా బాబూ. రాజుకేం మేఘాల్లో తిరుగు
తాడు. ఈ అప్రతిష్టకు తలకాయెత్తుకుతిరిగేది ఎలాగురాబాబూ,
నీముండనాశరీతగలెయ్య. గుడ్డిగవ్వకు కొరకానివాళ్ళకుచెప్పటం
మొయ్యిలేక చస్తున్నాం. వాసవీ అమ్మవారినే రాజు ఎత్తుకు
పోతే ఇంకా అరల్లి చెప్పకునేదెవరికిరా? రాజే రాజీ అయి
పోయాడు ఈ కాలంలో. సిగ్గు శరం ఉన్నమనిస్తేతే ఇలాటి
తప్పుడుపనులు చేస్తాడా!

2వ భ;- చువ్వు ఇట్టాంటావు? ప్రజలంతాతన్ను దేవుడులాగ కొలుస్తున్నాని రాజంటాడు. ఈ గొప్పాళ్ళంతా అంతే. ఆరుచేసే తప్పుడు పనులన్నీ ప్రజలు తెలుసుకోలేదనీ, ఆళ్ళకు అసలు బుద్ధిలేదనీ, ఆళ్ళే తెలివిగల మొనగాళ్ళనీ. ఈళ్ళంతా అమాయకులనీ గొడ్డలనీ, మల్లెమొవ్వచ్చనీ, ఏంటేమిటో అనుకుంటుంటారు. పోనీ ఈ నాకరకైనా బుద్ధిఉందా? ఈళ్ళంతా ఎవడు నాకకోసం ఆళ్ళమాటలే ఆడతారు.

1వ భ;- అంచాకా ఎందుకు మనం ఆడిం ఆడిమాట?

2వ భ;- తప్పుతుందా మరి?

1వ భ;- అదే మళ్ళోవుండే బుద్ధితక్కువతనం. ఒక్కటి విమర్శించటానికి తయారు. ఇన్నికబుర్లు చెపుతూ మనం వాసనీ అమ్మకారిని ఎత్తుకొచ్చి ఆయనకు కట్టి పెట్టటానికి సిద్ధం. మనవ్రజ అని బుద్ధివుంటే కాదంటూ రాజుకు బుద్ధివుండటానికి? మొన్న ఓయడ్డంలోంచి పారిపోయినవచ్చిన శూరుడు కోస్తున్నాడులే ఆడు కాళ్ళోను యడ్డానికి ఎల్లాడంట, అఖండయుద్ధం చేసాడంట యడ్డమంతా అయిపోయిన తరువాత ఇంటికొచ్చాడంట అమ్మయ్య తలబరువు తీరిపోయింది అనుకుంటూ తల తడుముకున్నాడంట ఆచ్చయ్య! అక్కడ తలకాయ లేదంట ఓహో! యడ్డంలో ఎగిరిపోయిందేమోలే అనుకున్నాడంట

2వ భ;- అయితే ఆడు తలకాయలేకుండానే యడ్డాచేసివుంటాడేమో?

1వ భ;- ఉంటాడేమో ఏమిటి? తలకాయలేని యడ్డమేచేసి ఉంటాడు అందుకేగా పారిపోయి కొంపలో నక్కలం. వాడు చెప్పింది కూడా కొంత నిజమే. తలకాయ ఉన్నవాడు యడ్డానికి పోతాడా మరి?

2వ భ;- అలా అయితే ఈ భూమిమీద యడ్డాలుచేసే వాళ్ళందరికీ తలకాయ లేదన్నమాట?

1వ భ;- ముమ్మాటికి

2వ భ;- అయితే మనసంగతి? మరెక్కడా యుద్ధ భయమే?

1వ భ;- ఇప్పుడు మనం జగదానికిపోతే మనీ తలకాయలేవన్నమాట. మనం పొట్టకూటికోసం తలకాయలు కోయమంటే కోస్తాం. నువ్వీ జోడించమంటే జోడిస్తాం. మనదేంపోయింది. మనకూలి పబ్బలు ముట్టితేసరి. మనమేం యుద్ధానికి మన్నపోతులాగా కాదువ్వతున్నామా తలకాయ లేకపోవటానికి? తలకాయ లేనివాళ్ళంతా కొట్లాడుతుంటే తలకాయన్నవాళ్ళు విసేదం చూస్తుంటారు.

2వ భ;- అయితే ఇప్పుడు మనమేం చెయ్యాలోంటావు?

1వ భ;- మనం తప్పకుండా రాజగారి ఆజ్ఞ పెరవేద్దాం.

పోదాంపద—(ఇద్దరూ పోతారు)

—o—

(తెరలేచును)

వాసవి;- (తోటలో నడుతూ కూర్చుంటుంది. కర్మినిగ మైమగ్నం)

(ఇద్దరు రాజభటులు పోవేరేం)

1వ భ;- తపస్సుచేసే కాలంలో ఎత్తుకొస్తే మహాపాపమాదం సంభవిస్తుందని మన మహారాజగారేగా చెప్పారు. అందుకే ఈ తల్లిని విద్యనుండిలేపి ఎత్తుకుపోవటం మంచిది.

2వ భ;- నీ తలకాయలే ఉండి తీర్మానం. నేను తేలుని చంపకూడదు నువ్వు చంపు అన్నట్లుంది. సమాధిలోంచి లేపితేమాత్రం ప్రమాదంకాదూ! ఉండేదేమో ఉండనే ఉంటుంది. సరే కాని నీ ఇష్టప్రకారమే చేతాము. పొట్టకూటికి చేరిన నాకర్లకి తలకాయ యుడదని అధికారులు తలుస్తారు.

1వ భా:- ఈగంట నువ్వు వాయిండు. ఈ డబ్బా నేను కొట్టుతాను.

1వ భా:- తేజశ్చ బాట్టకోసం ఇంటిత నీచకార్యాలు చేయాలనివస్తోంది.

2వ భా:- ఏమోరా ఎవడు ఎలాచేస్తే మనకెందుకు? నువ్వు ఇంద్రుడు నందుకు అబ్బా నాలుగు వెదవకలుర్లు చెప్పేదీను మనపని మనం చూసుకునేదీను, కాకపోతే ఏమిటోయ్! ధర్మంతో మనకి పడేమిటి? అసలు ధర్మం ఎవడిలో ఉంది? ప్రతివాడికీ దచ్చేకావాలి. డబ్బుకోసం ఎంతగడ్డితిన్నా అదో ఘనకార్యం ఏదీలో! నువ్వు చిరునవ్వుకాక వేసికెళ్ళితే నీ మొగం చూసే నాచెవడా! ఎత్తుకొచ్చేవా రెల్లగంతలేసికో. నీకెంతమర్నాద ఉంటుందో చూసికో! అసలీ ప్రపంచానికి నీతినియమం ఉండటావా? నువ్వు దొంగతనంచెయ్యి, కొంపలుతియ్యి, చూత్యలు చెయ్యి, ఏలాగైనా నాలుగురాళ్ళు పోగట్టడం కావాలి. అప్పుడు నువ్వు ఓవోభువు. అప్పుడు నువ్వు ఏం చేసినా చలామణే అవుతుంది. ఏం కావంటావా? మనకి దగా కోరుతనం చేతకాదు. చెయ్యనూలేము. అటువంటి అప్పుడు అధికారులు ఏదీచెయ్యమన్నా చెయ్యాలి. చెప్పలు మొయ్య మంటే? మొయ్యాలి. తప్పుతుందామరి? కన్యల్ని ఎత్తుకు రమ్మంటు ఎత్తికెళ్ళాలి! ఏంచేస్తావుమరి! పిట్టచూచి పీట కళ్ళు చూచి కాటుకపెట్టటం చేతకానప్పుడు? ప్రజలకీ మన ప్రభువుకీ కావలసింది అవిసీతేగా? అసలు మన విష్ణువర్ధనమహారాజు మహానుభావుడే ఆయనచుట్టూ చేరిన యూకంతా కక్కుర్తి బాపతు. అసలు మనప్రభువుకీ ఈ పిదపలుధులన్నీ నేర్పించి ఈ పెద్దమనుష్యులే!

2వ భా:- అయితే ఇప్పుడు మనం ఏంచెయ్యాలంటావు?

1వ భా:- మనం రాజ్యాన్ని సేరవేరుద్దాం.

2వ భాగము:- సరే నీ ఇష్టమేకావే! నేనొకప్పుడు గంటలు వాయస్తాను.
నువ్వు రెండోకప్పుడు (దశామాసి) ఈదబ్బా మోండు.

(ఇద్దరు అలాకేస్తారు. వాసవి మేలుకొంటుంది. వెంటనే భయము ఎత్తి
శిశువు రథంలో కట్టివేస్తారు)

వాసవి:- శంకరా! హేమశుభ్ర! (హాస్యము చేస్తుంది)

రథ రథం పూర్వం.

విశ్రాంతి.

వాసవీ కన్యక

తొమ్మిదవ రంగం

(వాసవి బంటరిగా ఉంటుంది.) స్థానం. రాజశిబిరం.

వాసవి:- సగలేశ్వరా! నిన్ను నమ్మి నీకై యాత్మసమర్పణ చేసికున్న నీచరణదాసికి ఇచ్చి ఇక్కట్లా? చిన్ననాటినుంచి నీస్మగణతప్ప అన్యమెరుగని దీచురాలిని. నిన్నే భక్తిగా గృహించి నరాధ ముల్ని కన్న త్రిదైవ చూడని నిర్దోషిని (ముఖంతో) నాథా ఇంకెన్ని కష్టాలు తెచ్చిపెట్టినా వాసవి నిన్ను వదిలి జీవిస్తుందా ఈదిక్కుమాలిన హృదయం నీవుగృహించలేక పోతున్నావా? (హోయన ఏడుస్తూ) ఈరాజు కఠినాత్ముడు. యెంత భయంకర శిక్షలు విధిస్తాడోగదా? ఆయ్యో! ఆచార్య! మీరుమాత్రం ఇక్కడికిలా రాగలుగుతారు? బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నులు (బిగ్గరగా) మీకః శాపాగ్నిలో ఈనీచుణ్ణి దగ్ధంచేయలేక పోతున్నారు. (బిగ్గరగా ఏడుస్తూ) నాన్నా! నాన్నా! ఇకనిన్ను చూడలేనా? యెంత గారాబంగా పెంచుకున్నావు! నాదైవ భక్తిని యెంత మెచ్చుకున్నావు? యెంతకి చెప్పుకున్నావు? (యోచించి) ఇంత భక్తితో సేవించినా ఆ దేవుడు.... ఏడి. (ఏడుస్తుంది) (రాజు ప్రవేశం)

రాజు:- దేవీ! ఇటువూడు! ఈ నవహూవనం, ఈషాందర్యం, ఈవిగు తనం, ఇవన్నీ ఏదో ఒకనాడు యెండిన ఆకులాగా రాలిపోయే వన్నునూలే. ఏమిలాభం? ఇలా శుష్కపవాసాలలో దేహం కృశించ చేయటం, సగలేశ్వరుడు, సగలేశ్వరుడంటూ నోరు కాయకాసేట్టు మొరగటం, ఇదంతా యెందుకంటాను? సిరి రామోకా లొడ్డిపట్టుగా రాగ్నూపేంద్రీ పురపాలకుడంతవాడు

నీ కీగం? చూపుతూ పరితపిస్తూ తన తన లావణ్యమును
యెందుకీ మెట్టవేదాంతం? ఆ బిగి స్థలవ్యయంచూచు కొంటు
తనంగా నన్ను యెలా వెక్కిరిస్తాంజో, బొంబమంటుంటి
జలేత పెదవులు నావంటి రసిమలకోసం యెదురుచూస్తాంమీ
యెందుకలా బండమంత్రాలు వాటితో చదివించుతావు? నీ
హృదయం, నాహృదయం, ఏకమైపోతే మచ్చల రాజ్యంలో
నూతన విప్లవం చెలరేగినట్లకమా! మనం జాభయలం ఏకమై
నవయుగ నిర్మాణం చేద్దాము. (చేతులు నాచుచూ) నిన్ను
బలాత్కరించి బంధించి నేను సుఖపాపిని అభిలషించను.
ఏమంటావ్! నారామదిలుక!

వాసవి:- కామాంధత్వంలో నీవు స్వయం మరణావు. మరణానికి సమీ
పంలో పడ్డావు. బలిపశువు పచ్చగడ్డి కోరినట్లు త్వరలో
మృత్యు ముఖంలో ప్రవేశింపబోయే నీవు కష్టలకోసం పరిత
పిస్తున్నావు. ఈచెరసాలేకాదు నన్ను సముద్రాన్ని విసరినా,
త్రాచు పాములతో కరిపించినా, నాహృదయాన్ని పగలేశ్వ
రునినుండి మరలించటం సీతకమా? అశాశ్వత జీవానాట్యం
కోసం శాశ్వత బ్రహ్మనంద పడచి నీవంటి మూర్ఖుడు నిశ్చి
స్తాడు. కామధేవుడు విడచి మేకను పిలికేనట్లు, గంగ ఒడ్డున
నుయ్యి తగిల్చిచే మండమతి విధంగా నీవంటి పాములంతా
హేయమైన, స్వర్గ విఘ్నకరమైన, శ్రీ పాదధూళి తలపై
నుంచుకొని అమపాదాలను మైచురపుతో భజిస్తావి. నీవంటి
స్వేచ్ఛా విహారికి ఎన్నిచెప్పినా జ్ఞానం కలగటం దుష్టరం.
కోరిక నగలుపెట్టినా, గాడిదకు పన్నీడు పూసినా, మూఢునికి
జ్ఞానోపదేశం చేసినా ప్రయోజనం పూర్ణాను స్వరం.

రాజ:- రాణీ! యజ్ఞ యాగాది క్రితువులచేసే వారంతా జేవి?
రంభా సంభోగంకోసమేగా? వారికి నీమూర్ఖం జ్ఞానంకాదా
లేదంటావు. ఈ సృష్టిలో సంభోగ సాఖ్యాన్ని అపేక్షించని

దీని నాకుచూపు? కానుం తెలియక కన్ను తెరచావు అంతే కాదా? కానుం తెలిస్తే కోరికలుటాయా రాణీ! ఆదుర్దా యువ పుష్పం... .. నీకు కమ్మని యావనం, తియ్యని పండ్లం. ఇవన్నీ ఇచ్చి వాసనలేని పుష్పంలాగా తయారు చేశాడు! నీపాటి ప్రియం నాకు లేదంటావా? నాకూ సర్వం తెలుసు ఏం చేస్తాను? కామోపమాతజన్మి, దీనుణ్ణి, దరిద్రుణ్ణి “అన్యభాగరణం నాస్తిత్వమేనా శరణం మమ” (యోదించి) ఆ తెలిపింది. నీకు కానుంలేకపోవటంకాదు. బెట్టు! బెట్టు చేస్తున్నావులే అబ్బ! ఆడది ఏంలా స్వాభావికంగా నటిస్తుంది! తాను పురుషుని కోరుటే లేనట్లు నటిస్తుంది. ఆ అవసరమైతే విగ్రహిస్తుందికూడా. పురుషుడు పిచ్చివాడు. ఆ ఇది ఏంటి? ఏమీ మారుమాటాడవు (కోపంతో) వాసన! ఇది నీ ప్రేమపరీక్ష కాకపోతే ఫలితానికీ సిద్ధపడు.

వాసవి:- మానవుడు ఆత్మనాశనం చేసికోవటానికి శాశ్వత సౌఖ్యాన్ని మంటకలుపుకోవటానికి మస్కఘోషాసనయేచాలి. నేను కానుం వర్జించాను. ఎండమావుల్లాగ మానవుణ్ణి వశంచేసుకొని ఇష్టం వచ్చినట్లు తాండవం చేయించే కానుం, మానవునికి శాశ్వత సుఖం ఇవ్వడని నా యాత్నివిశ్వాసం. దీనిని చలించేయటం హిమాలయం పెరిలించటంవంటి పని. అప్పటికిని నాభావం నేను మార్చుకోను. నాజీవితం నగరేశ్వరునికి ఏనాడో అగతమైపోయింది. నిర్మలమైన గంగాతరంగాల్లో ఊగులాడే రాజహంసి, పండుల పల్వోదకంలో ప్రవేశిస్తుందా? నీవు మర్యాదగా నన్నువదలు. నాయాశీర్వాదం గ్రహించు.

రాజ:- ఒకవేళ నీ నగరేశ్వరుడు నీకు దర్శనమిచ్చినా వాడు కఠిన దరిమిడు, వల్లకాదులో వాసం, పుట్టెలహారం, ఒంటినిండా తాగిపోములు (భయంతో) అబ్బ! నాభాయని ముద్దాడ

బోతే బుద్ధుమని పడగవిప్పిన తాము. ఏ సిద్ధాంతమునకు
మైనట్లే ఉంది.

వాసవి:- సగలేశ్వరుడు దరిమిల్లైనా సకలైశ్వర్యాలకు అతడేకర్త.
తాను దారిద్ర్యమునుభవించినా, పరులకు ఐశ్వర్యం పోషా
దించే మహితాత్ముడు.

రాజు:- ఏడి? ఆ సగలేశ్వరుడు నిన్ను రక్షిస్తాడంటావా? (కోపంతో)
నీవిప్పటిదాకా విష్ణువర్ధనమహారాజు శృంగార తత్వాన్ని చవి
చూచావు. ఇక వానిభయంకర శౌర్యతత్వాన్ని ఎవరొక
•టానికి సిద్ధపడు.

వాసవి:- నన్ను వాతండ్రిదగ్గరకు చేర్చురాజా!

రాజు:- నన్ను ప్రేమించు నారాణీ!

వాసవి:- నిన్ను ప్రేమిస్తున్నానురాజా!

రాజు:- అయితే నారాణీ! నీవు సగర్వంగా నా యెడమ తొడపై
కూర్చుండు చిలుకా!

వాసవి:- నా వశ్యులకు ముందు సమాధానం చెప్పురాజా!

రాజు:- ఏమిది? త్వరగా తెలుపుము వాసవి!

వాసవి:- నీతల్లిని కన్నదెవరు?

రాజు:- ఆమెతల్లి.

వాసవి:- ఆతల్లిని కన్నది?

రాజు:- ఆపైతల్లి

వాసవి:- ఆ పైతల్లిని కన్నది?

రాజు:- ఆ పైతల్లి.

వాసవి:- ఇలా పోగాపోగా మొదటితల్లిని గన్న చివరి తల్లి ఏది?

రాజు:- పిచ్చిపిల్లా! ఈ సంగన్నాత, ప్రకృతి, మొదటితల్లిని కన్నది కమా నా చిలుకల కొలికి?

వాసవి:- అయితే మనమంతా ఆతల్లి బిడ్డలమన్నమాటేనా?

రాజు:- అవును, ఆమె తల్లి. మనమంతా బిడ్డలమూనూ.

వాసవి:- అయితే యిప్పుడు చేతుకూడా ఆ తల్లి బిడ్డనేగా?

రాజు:- అవును,

వాసవి:- అయితే మనం యిద్దరం ఒకతల్లికే పుట్టామన్నమాటేగా?

రాజు:- ఒక్కతల్లికి పుట్టినా కాలక్రమంతేత భిన్నంకం మన జన్మలకు కారణమయింది,

వాసవి:- భిన్నరక్తానికి మూలతత్వం ఒక్కటా రెండా?

రాజు:- ఇక నా కళ్ళమైంది. నీవు నన్ను సోదరునిగా ప్రేమిస్తున్నావన్నమాట. (కోధంతో) నాకు రెండమాటలలోచెప్పు? నీవునన్ను విషయ సోఖ్యమిస్తూ ప్రేమిస్తావా లేదా? ఈ మెట్టతేడాం తాలు నీకంటే నాకే ఎక్కువ తెలుసు.

వాసవి:- తెలిసే యిదంతా చేస్తున్నావా,

రాజు:- తెలిసినవాడు ధైర్యంగా చేస్తాడు, తెలియనివాడు భయంతో చేస్తాడు. ఫలితం రెంటికీ సమానమే. ఇక నీ యింద్రజాల విద్యలు నామూకు వనిచేస్తాయా? నీవు రాజద్రోహం చేసిన పాపివి. భూమికి భర్తయైనవాడు, అందున్న స్త్రీలకుగూడా భర్తకాగలడుగదా? అందుకు భిన్నంగా వర్తించిన కులటపు. భూవతిని ప్రేమించక పితాచవతిని ప్రేమించిన అపరాధంక్రింద యిప్పుడే కఠినశిక్షకు పాత్రురాలవుతాగలవు. (ప్రక్కకుచూచి) ఎవడురా? (నీవకులు ప్రవేశం)

(నేవకునితో) తలారుల పిలిపించి తమమే యీ రాజద్రోహికి రెండుకన్నులు పెట్టించమని నా యజ్ఞగా మంత్రికిచెప్పి, మొత్తం అర్థఘడియలో ఈపని పూర్తికావాలి. అంతవరకు నే నిక్కడనే ఉంటాను. (వాసవితో) నీ చక్కం బలిస్తే చావండిగా పిశాచీ! నన్నా మోసగించటం? నీవు నిన్ను ప్రేమించానుగాని దూషించలేదే! ప్రేమించటం కూడా ఒక అపరాధమని నీ దగ్గరేవ్వరుడు చెప్పాడా?

వాసవి:- (దీనత్వంతో) రాజా! వన్నంధురాలను చేస్తావా?

రాజ:- అంధత్వమేకాదు. చూడు. యిప్పుటే కొరడాలతో నీ చక్కం బలిపిస్తాను, (ఇద్దరు నౌకరులు వచ్చివేళుతును)

రాజ:- ఈ తుచ్చురాలిని కొరడాలతో చావమోడి అనంతరం నావను యినుపసూదులు ఎత్తుగాకాల్చి ఈమె కండ్లలో గ్రుచ్చి వేయండి.

నౌక:- చిత్తం ప్రభా!

రాజ:- ఒక్కఘడియలో పరిపూర్తిచేసి ఆమెను నావద్దకు తీసుకురా. (రాజు వెళ్ళిపోతాడు)

1 వ నౌక:- (రెండవవాడితో) సూదులు కాలినాయంత్రా ఎక్కయ్యా

2 వ నౌక - అవిజ్యోతుల్లాగ ఎప్పుడో ఎక్కడో ఉన్నా.

1 వ నౌక:-అమ్మో! మా శిశ్నేముంది. ఆ నౌకగదిలోకట్టి కూర్చో మాపని పూర్తిచేసుకుంటాము.

2 వ నౌక:- ఇందుకే రాజేలుతున్నాడా? ముండేలుతోందా అంటారు?

1 వ నౌక:- ముండేలుతోందనిచెప్ప వాళ్ళకి.

2 వ నౌక:- ఒకే అన్నయ్యా మనం కొంచెం నెమ్మదిగా కొట్టగూడ దంత్రా అమ్మోరి.

1. తన నాకర్షణమునుబట్టి అధికమాన తద్దినంతలాగా ఆ చొరగా రిక్కడికి వచ్చి కూర్చుంటాడు. (వాసవి ముఖముతో ప్రాధానానంతరం నడిచిపోవడి వెల్లువెత్తింది. వెంటనే వెళ్ళుచుంచి రాజు ప్రవేశించి నింజానుకుంట్లో కూర్చుంటాడు)

(నాకర్షణ కొరడా పరిహారాలు ఆరంభిస్తారు.)

వాసవి:- అబ్బ! (వెళ్ళి) జగద్బంధు! వీరిలో ప్రవేశించు. (వెళ్ళి) అబ్బ నాయనా! అయ్యో! ఈ బాధకు తట్టుకోలేను. (మళ్ళీ వెళ్ళి) సగలేశ్వరా! పాణపత్రి! (చిక్కరగా) పశుపతీ! త్వరగా తీసుకు పో! అయ్యో! ఏమి బాధ. నాయనలారా! బాబులారా! మీరైనా కనికరించండి. అయ్యో! (మళ్ళీ వెళ్ళి) మీకు జాలిలేదా? పశుపతీ... ఎంత విస్మయదపు? భక్తురాలు కీనురాలు. (నాకర్షణతో) బాబూ మీరాజువర్గకు నన్ను తీసుక పోండి. నేనీ బాధను సహించలేను ఆ తండ్రిని కరుణభిక్ష కోరు కుంటాను అయ్యో నాదేహం నుండిపోతున్నది. అయ్యో నన్ను రక్షించేవారులేరా? (నాకర్షణలు ఎత్తితెచ్చి రాజుముందు పడచేస్తారు.) (వాసవి స్పృహతప్పి ఉంటుంది)

రాజు:- పిల్లా నీ ఇంద్రజాల విద్యలన్నీ ఏమంటకలిశాయి? ఏడీ సగ లేశ్వరుడూ! సగలేశ్వరుడూనా? (వాసవి కన్నులు విప్పకుండా, క్షీణస్వరం)

వాసవి:- రాజా! నీవు నన్ను ఎంతప్రేమిస్తున్నావో అంతకు వేయి రెట్లు అధికంగా నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను. దేహాన్ని అంటికిన్న దోమచేత జీవుడు బాధ సహించలేకపోతున్నాడు. నిన్ను నా తండ్రికంటే మించి ప్రేమిస్తున్నాను. నన్ను స్వేచ్ఛగో వదలు. ఎందుకు నిష్ట వంచేస్తావు? అస్థికమైన దేహసౌఖ్యంకోసం?

రాజు:- (నాకర్షణలతో) ఇంకా దయ్యమే పలుకుతోంది. వాసవి

మాటలు కావీ. తీసుకుపోండి చిట్టచివరకాదుకున్న నూనెతో దీని గాయాలు కడిగితెయ్యండి. దానితో ఈ చుక్కెత్తర పిశాచు వదలిపోతుంది. శోభాసే నాపిల్ల.

వాసవి;- (అతి ఉచ్చస్వరంతో సాంధ్యం చేస్తుంది. అహోదేహం వణికిపోతుంది. కన్నులవెంట అశ్రుప్రవాహం పోవసాంతుకుంది.)
నా సాంధ్యం దగ్ధమయింది. అయ్యమయ్య! నానా! కనుమగుప్తా! ఏకాతురుబాధలు నీకు తెలియవురా! అయ్య! ఈ వాసవి ఇక్కడే పోగింపివేస్తే నీవెంత బాధపడుతావోగదా! బ్రహ్మదేవుడా! సృష్టిలో సాంధ్యం దేవికయ్యా! అర్ధవారంతా ఇలా బాధలుపడి చావటానికేనా? నాని వేయిజన్మలకైనా కురూపిగానే జన్మించాలి. అన్నజన్మకు సాంధ్యంవద్దు. మానవతులారా! మీరు మానవులుగా జన్మించనివ్వండి. సాంధ్యం నాంధ్రం వర్ణించండి. రలులారా! నా సాంధ్యం నా ప్రభయానికీ కారణమయింది. సీతామహదేవి, దమయంతి మొదలైన మహాపతివ్రతలు సాంధ్యాలికే బలి అయిపోయినారమ్మా! నాకు సాంధ్యంవద్దు, వద్దు. నాకిహితీ సాంధ్యం వద్దు వద్దు. వైశ్యులకి సాంధ్యం వద్దు.

రాజు;- (సేవకులతో) ఈ నాకిశాచాన్ని లోనికి ఈడ్చుకుపోండి. ఉగ్రతైలంతో దేహంకడిగి నాసన్నిధికి తెండి. యీ (పైగ చేస్తాడు. భటులు ఈడ్చుబోతారు.)

వాసవి;- (నొకరులతో) నిలవండి శేవకపోట్లకోసం ఉచ్చస్వరాలు వర్ణించి. హేయాతిహేయమైన పాపానికి ఒడికట్టుకొనే కారవాడి కరకాధికారులుమీరు. కన్ను మీకు ముగ్ధించనక్కరలేదు. మీ రాదాజ్ఞ తిన్నగా పాలించండి. నాకు భయంలేదు. కరుణమాలి మానవతీ మానవరులైన ఈలాటి అధమరాజులుండి ఏమి? మండిపమి

జ్ఞానానిని బాహ్యమునకు పంపింప! బాహ్యక వేసపు మోస వాక్కులచే
 వింకముగా నమాయకుల; మీడి పశ్చిమాపశ్చిమ పీఠమెక్కి, యి
 బ్బంగిరి, మోరహించలతో! మంచనజేతువె! భారతీయ పు
 త్వాంగక లాత్తపాద విను : నార్కకపాపునె న్నార్థభూతమా!

మృత్యుక వహిజీవితాలను, స్వేచ్ఛా శాఖ్యాలను స్వలాభా
 యత్నచిత్తంతో వర్తింపజే (వేలుచూపి) ఇలాటి ఉన్నానక మనక
 జాతి వర్ణవస్తున్నదిగదా! అతిసేవ జడస్వయావమై, విండ్వాటి
 విండ్వమై, పాపభూయిష్టమై, ముఖభంగురమైన ఈ... శడమ
 దేహంకోసం నేను దుఃఖింపను. నన్ను కత్తులతో పొడిచి చం
 పించినా, వింపములతో కోయించినా, పశిశయాగ్నులతో
 భస్మీభూతముచేసినా, కొండలకుండి వారలించినా. భయం
 కర సర్పాలతో కనిపించినా, కగళేశ్వర చరణసాన్నిధ్యం
 నుండి నాచిత్తం చలించకనేనాను పుట్టలేదు. పుట్టడు. నా
 నుండి భిష్టమైన దేహానికి మీరు కలిగించే భాషలు నన్ను చేతు
 కొనటం పాముపాకినకి సత్యమేకావచ్చును. కాని పండిత
 లోకం దాని యదానతత్వం వెల్లడిచేయుక మానుతుందా?
 ఇదే! నేను మీవెంట వస్తున్నాను. మీ ఇష్టానుసారం ఈజడ
 దేహాన్ని బాధించండి. (నాకరులవెంట పోతుండి. రాజు
 నిర్విఘ్నహౌతుడు.)

రాజు:- (అశ్చర్యంతో) ఇది ఏమిచిత్రిం! దీనికథ పల్లవచరిత్రను
 జ్ఞప్తికి తెస్తున్నది. ఈమె దానవియా? మానవియా? (యో
 చించి) సరేకానీ...చూతాం దానవీ, మానవీ గాక దేవతయే
 అయివుండిన మనీషుందనీ. ఆమె దేవత్వం నానుండియేగదా
 జగద్విఖ్యాతం కాగలుగుతుంది. ఈమె చరిత్రతోబాటు నా
 చరిత్రకూడ నడుస్తూనే ఉంటుందగదా, ఈనాడేకాదు. ఏ
 నాడైనా, ఏచరిత్రయందైనా, ఏ నాటకమందైనా వాసవిలేనిదే
 విష్ణువర్ధనుడులేడు. ఆతడు లేనిదే వాసవిలేడు. చూస్తాను.

కన్నులు పీకివేశేకాలంలో నైనా ఆమెబుద్ధి చలించకపోతుందా? ఎట్లైనా నాకేమిభయం? తోబడినదా, ఉపయోగమవుతుంది. తోబడదా, సత్వాన్ని వెలువరించినపుణ్యం నాకు లభింపదా? (యోచించి) తెబాన్... ఆదర్శ భారతవీరనారి. భావియుగం లో నా పాత్రధరించినవాడుకూడా తగిస్తాడు. సత్వాన్ని సేకరించాని ఉజ్వల ప్రభావాన్ని అద్వితీయ నిరంకుశత్వాన్ని లోకానికి వెల్లడిచేస్తాడుకదా! (తెరలో ధ్వని పోవకువచ్చి!)

రాజు:- ఏమాశ్చర్యం! ఈసారి ఇంతటి దీప్తిబాధ, అత్యుగ్రతైల పాత భయంకూడా వర్జించింది. ఆహా ఏమి గొప్పతనం! ఇట్టి ఆదర్శనారి భార్యగా లభించినవాని పుణ్యం తెప్పగదా! సామదాన భేద దండోపాయాలు పూర్తిఅయినాయిగదా! ఇంక ఈమె లోబడుతుందా? చునుమృత్యుడైనపుట్టి కన్నులూడ పెరకటం సామాన్య విషయమా! కామోపహత ఉత్పల్ల దేవి శ్రీనా సిద్ధమేగదా! (నాకరులు శతప్రాయమైన వాసవిని తెచ్చి పడుండబెట్టుతారు. వాసవి మొద్ద కూర్చుని రాజు యోచన చేస్తాడు) వాసవి! (పిలుచును) (వాసవి ముల్లగా కన్నులు తెరచును) వాసవి! నాకారణంగా ఎన్ని బాధలు పడు తున్నావు, (దుఃఖంతో) నిన్ను, నిరవరాధిని దొంగతనంగా పట్టితెచ్చి పవరానిహింసలు పెట్టారు. విశ్వయంగా నీ సొంద ర్యం సన్నాక నీచుడిగా తయారుచేసింది. మానవతీ మాన భంగ దోషం నన్ను వదలుతుందా? అచంద్రాక్షం అఖండ కీర్తిని తెచ్చుకున్నావు. అత్యుజ్వలమైన ఈ నీలాకాశంలో మహత్తర నక్షత్ర జ్యోతిషై శాశ్వతంగా నావంటి పాపాత్ముల పరికించుతూ ఉంటావు. నీ నగరేశ్వరత్వాన్ని నాలో విన్ని నన్నే శివునిగా భావించి నీ గాఢాలింగసౌఖ్యం నాకు కలుగజేస్తే ఇందులో తప్పవున్నదా? ఎంతపిచ్చిదానవు. ఎంత

అమాయక స్వాంతపు, నిన్ను చూచినకొలది జాలిపుట్టుకు వస్తున్నది. పతియే దైవమనిగదా భారతనారికి విధింపబడిన ధర్మం. నన్ను పతిగా గ్రహించి ఆ నగరేశ్వరత్వం నాయుండే నిలిపిన ఏమి వోషం? (గద్గదస్వరం) నా మనోరథమిదేర్పవా? నన్ను తరింపజేయవా? ఏకైక సర్వస్వం భారబోయటానికి, తుదకు పాశాలుకూడా బలిపెట్టటానికి సిద్ధపడి ఉన్నాను. నన్నన్యాయం చేస్తావా?

నానవి;- రాజా నీవు చెప్పినవన్నీ ఏనాడో రావణాదులు చెప్పి వదిలారు. ఇంక నేచెప్పేదిలేదు.

రాజా;- ఆ నిన్ను నేనింత ప్రేమిస్తుంటే నీవు నన్ను రావణాదులతో పోల్చుతావా? సీతేమో వేవరవనుకున్నాను. ఇక కాసుకో! ఈ విష్ణువర్ధనుని రోషకషాయిత నేత్రజ్యోతిలో నీ నగరేశ్వరుడూ నీ నగరేశ్వరుడూ భస్మీభూతం కావలసిందే! ఓరీ (నేనకుడు ప్రవేశించి చిత్తం అంటాడు)

రాజా;- (నైగచేసి) ఊ! ఇంకా ఆలస్యం ఎందుకు? (నాకరు నూదులు లెస్తాడు).

నానవి;- నేను సర్వ సంసిద్ధురాలను. రాజా! మంచిపని చేస్తున్నావు. ఈ శత్రులు అతి త్వరితంగా పెరికివేయించు. నీ వంటి పాపులను చూడక నిర్మల ధ్యానంలో నా నగరేశ్వరునే చూడగలుగుతాను. మంచిది కానివ్వండి. (పద్మాసనంలో కూర్చుని ప్రార్థన. అనంతరం కన్నులు పెద్దవిచేసి) ఇంక మీ ధర్మం నిర్వహించండి.

రాజా;- ఊ!... (నైగచేస్తాడు. నాకరులు నూదులు గ్రుచ్చబోతారు.)

(నాకరు ప్రవేశం)

నాక;- అయ్యో! ఓ పాములవాడు తాను వచ్చేవాడా ఈ పది పది తన్ను లోనికి ప్రవేశించటానికి అనుమతి కోరుతున్నాడు.

రాజ;- (నాకకుతో) ఆపవోయ్! (నాకకు ఆసుతాడు) ఇది ఏం చిత్రం పాములవాడికీ వృత్తాంతం ఎలా తెలియటం! ఇంతలా ఒక నొప్ప నాటకంలాగ ఉండే! (నాకకుతో) ఎవడా పాములవాడు? వానిని త్వరగా ప్రవేశపెట్టు. (నాకకు పోతాడు. రాజు వాని విని చూస్తూవుంటాడు. చివరకు పాములవాని వేషంలో ప్రవేశం.)

పాము;- అయ్యోరు దండాలండి!

రాజ;- నీ దేవారోయ్!

పాము;- నీడపట్టుక కూర్చున్న దొరలకు ఒకాడే గతిగాని; అనుకున్న వారివేషం అన్ని ఉట్టూ.

రాజ;- అయితే ఇక్కడి వృత్తాంతం నీ కెలా తెలిసింది?

పాము;- నా పెళ్లం చెప్పిందండీ దొరగారూ!

రాజ;- పెండ్లామా! ఆమెకెలా తెలియటం!

పాము;- ఈ అమ్మోరే దానికి కల్లోతనపడి చెప్పిందంటుంది బాబూ!

రాజ;- అమ్మనాకు చెప్పిందా? చెప్ప ఏం చెప్పిందో?

పాము;- ఏముంది బాబూ! చెప్పటానికి? మీ రామను చంపటానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నారనీ, అమ్మోరుకూడా అందుకు సిద్ధంగానే ఉందనీ, కుసుమగుప్త మారాజుగారు అమ్మోరిని మీకిచ్చి పెళ్ళి చేస్తారనీ ఏమేమో చెప్పిందంటుంది బాబూ. తెల్లారి అది అంతా మరిచే పోయిందంటు మరి.

రాజ;- అయితే నీ పెళ్ళంకూడా గట్టిదన్న మాటే?

పాము;- గట్టిదో ఓటిదో; దాన్నికూడా పట్టి చూడండి బాబూ.

రాజు:- ఏమిటి బహు చతుర్థాంగం కూడా ఉన్నావు ?

పాము:- నా దగ్గర ఉన్నదే అదండి బాబు.

రాజు:- ఏది ?

పాము:- ఉన్నదాన్ని లేదంటం, లేనిదాన్ని ఉండంటం. ఇంకేముంది బాబు.

రాజు:- వేదాంతిలాగ ఉన్నావే ?

పాము:- ఉండే అదండి.

రాజు:- ఏదంటే అదే ఉండటావు

పాము:- అదే ఉండండి.

రాజు:- ఏమి ఉంది?

పాము:- ఏదీకావాలంటే అదే ఉంది,

రాజు:- అయితే ఈపిల్లను నావశంచేసే శక్తిఉందా?

పాము:- అశక్తి ఈ బుట్టలో ఉండండి.

రాజు:- ఏమిటిది? లోనుపామా?

పాము:- ఇదిగిదిగో చూడండిబాబు. (పామునుటేసి) ఆమోయరు ! చూడండి ఈపాము తమాషా!

రాజు:- ఆరే! ఈపాము ఏంజేస్తుంది? చిత్తంగా ఉండే?

వాసవి:- నారాజా! నచ్చావా! ఎన్నాళ్ళకెన్నాళ్ళకు దర్శనమిచ్చావు! బిడ్డా! నీ అమ్మదగ్గరకొచ్చావా! కష్టాల్లో వుండే అమ్మకు కాపాడుకోటానికి వచ్చావా! (నాగస్వరం సంగీతంతో పాడుతుంది. నాట్యం, మైమరపు, భావతనం)

రాజు:- (దగ్గరకువెళ్ళి) వాసవి! వాసవి!

వాసవి:- (కండ్లుతేరి) ఎవరు! నానగరేశ్వరుడా? నగరేశ్వరా! దయ

పుట్టిందా దాసీమీద అబ్బు! ఏన్నిక్కోమలు పెట్టావు.

రాజు:- అవును నేను నగరేశ్వరుడనే నయపుట్టి వచ్చాను.

చాము;- పెబులువాదు మాళాదుగాబాబు! ఇదంతా చాము నత్తెమే నంది.

రాజు:- అవును ముమ్మాటికి నీవు నర్త్యం చెపుతున్నావు. నీవు చాముల వాడివికాదు. సాక్షాత్తు విష్ణుమూర్తివేతెంచావు. మహానుభావా! నీవీసింహాసన మలంకరించు. నేను నీచాదదానుణ్ణి. (బలవంతంగా ఎత్తి సింహాసనంపై కూర్చుండబెట్టుతాడు. కన్నులు మూసుకొని) అబ్బ! వాసవీ! నీ గాఢానిగన సౌఖ్యం ఎప్పుటికోగదా? (అని కొగలించబోతాడు. చాములవాని పైగ పొంది భాస్కరాచార్యుడు మధ్యకు వస్తాడు. రాజు తెలియక అతనిని గట్టిగా కొగలించుతాడు)

భాస్క;- రాజా పొరబడుతున్నావు. నేను వాసవివికాదు. భాస్కరాచార్యుణ్ణి. మగాణ్ణి. బ్రాహ్మణుణ్ణి. (రాజు సిగ్గుపడతాడు)

చాము;- (భాస్కరునిచూచి) పెబువులు నాపనోదు దండాలు. (పైగ చేసి పోతాడు)

భాస్క:- రాజా! ఎందుకీ తొందర! తినబోయా కూర్చుని అడులుతా వేమిటి?

రాజు;- (ఆశ్చర్యంతో) మీరీ నైకులోకి ఎలారాగలిగాను?

భాస్క:- ఇప్పుడు మా నిర్ణయం ఏంటి నీవుమాటిం కన్ను కదులుతావా? వివాహ ముహూర్తం దగ్గరపెట్టకొని ఎందుకు ఇలా తొందరపడతావు?

రాజు;- అది నాకేమి తెలుసునంది? ఏను! ముహూర్తం నిర్ణయం చేయించారా! (వాసవితో) బాకా ఎంతలాగవేటిల్లా! నాదగ్గర బెట్టుచేస్తావా? నేనప్పుడే అడుకున్నాను. నీవు నా చేతి

వర్షం చేసే రవికుమారవని ఆహా! ఏమి బ్రహ్మసృష్టి, వైదిత్ర్యం, కూపం, సావనం, సౌందర్యం, గాంభీర్యం, వైశాగ్యం, వైశుష్యం, చాతుర్యం. సంగీతం, లావణ్యం, ఐశ్వర్యం, భక్తి శక్తి, ముక్తి, సర్వం నీలో వున్నాయి. ఇట్టికన్య పెనుక పుట్ట లేకు. ముందు పుట్టబోదు.

భాస్క;- (శ్రీ) యును కులమును, రూపము
ప్రాయము. శుభ లక్షణంబు బాంధవ విద్యా,
శ్రేయము గలవరు కన్యాయుతుగా
చేయ వలయు కథిక ప్రీతిన్ ॥

అని పెద్దలన్నారు. గనుక ఒకటి రెండు గుణాలు ఇందులో శోరకపోయినా ఇన్ని సర్వణాలు గలిగిన వరుడు లభించటం కష్టమే గనుక మీకే యిచ్చి వాసవి వినాహం చేయటానికి పెద్దలచే ముహూర్తం నిర్ణయింపబడినది. గాన తామెల్లరు బంధుమిత్ర పరివార సహితంబుగా విచ్చేసి మాచేయు చండన తాంబూలాది సత్కృతుల నంది మహ్నానందింపజేయ వేడు చున్నారు. ఇది కుసుమగుప్తుని సందేశం. ఇంక వాసవిని తీసుకువెళ్లి ఆమెకు పెండ్లి ఆలంకారాలు చేయించటం యుక్తం.

రాజ;- (సంతోషంతో) ముహూర్త మెప్పుడు నిర్ణయించారు?

భాస్క;- కార్తీక బహుళ చతుర్థి బుధవారం వృశ్చికం గడిచి ధనస్సు ప్రవేశిస్తుండే అప్పుడని చెప్పబడ్డారు. గృహపురోహితుణ్ణి గనుక నా విధి పూర్తిచేశాను. మీరు వృశ్చికులు. అతడు సామంతుడు. ఎంతకాల మీ వైరం?

రాజ;- (అధికానందంతో) బాగు బాగు. (చేయి కలిపి) మీరు మా కావ్య బంధువులు ఈ శుభ దినాహమంతా మీ శేషులమీదు గానే జరిపిస్తారా?

భాస్క:- ఆ భగవన్నిర్ణయం అలాగే ఉంది.

రాజ:- వాసవీ ! పుట్టినింటికి పోయి వస్తావా! ఈ వియోగ జలధిలో నేను ముణిగి చావ వలసిందేనా ?

భాస్క:- ఆఁ ముమ్మాటికి, తథాస్తు. విరహానికి మించిన తీపి ఉందా?

రాజ:- అ హ హ హా! (వెర్రి నవ్వు) సరే పోయిరండి. (వాసవి వీపు తట్టబోతాడు - ఆమె తప్పించుకు పోతుంది).

(అంతా వెళ్ళిపోతారు.)

(తెరవాలుతుంది)

తొమ్మిదవ రంగం సమాప్తం.

వాసవీ కన్యక

పదవ రంగం

వైశ్య సభ,

(భాష్య-వాసవీ, వాసవి, వసువసు, వసువసు, వసువసు అనేనల్లె గుం
టాడు. ఇక్కడ వాసవి అనేక వైశ్య ప్రముఖులంటారు.)

కనుమ: (లేచి) వైశ్య సభకులంతా ఈ సభకు రావించబడటానికి
కారణం ముందే ఉహించి ఉంటారనుకుంటాను. ఈజాతిని ఈ
నాడు ఎదుర్కొన్న సమస్య ఈసభలోనే పరిష్కారం కావలసి
ఉంటుంది. పవిత్ర ఛాత్రవర్షంలో ఈనాడు ఒక్కజాతికి జాతి
నిరీకాబోతున్న వివర్తన పరిస్థితుల్లో చిక్కుకుపోయింది. ఆ
జాతిని ఆస్థితినుండి ఉద్ధరించటం వైశ్యులకేగాక యావద్భారత
వర్షానికి అవశ్య కర్తవ్యమై యున్నది. విష్ణువర్ధన మహారాజు
మనోస్మత్తుడై వాసవిని పొరించటానికి సిద్ధపడ్డారగదా. ఈనా
డామె పూర్ణదళావనశ్చరియై పోడకళా ప్రపూర్ణుడైన పూర్ణ
చంద్రునిలాగ ప్రకాశిస్తూ ఉంది. ఈమధ్యలో ఆతడు చేసిన
కన్యాపహరణంవంటి దుష్కృత్యాలు శత్రురత్నంతో నివా
రించబడిన సంగతికూడ మీ అందరికీ తెలిసిందే. వాసవిని
ఉపాయంతో కాజుకుండి తప్పించి భాస్కరాచార్యులు ఇల్లు
చేర్చారు. సాములవాని వేషంతో బాలశరణులు పన్నిన ఎత్తు
గడ ఎంతో ప్రశంసాపాత్రం, వాసవికూడ ఈసభలో సుఖా
సీమయై యుండటం ఇప్పుడు మీరుకూడ చూస్తున్న విషయమే
కదా? ఆమెను రాజుకిచ్చి కట్టడమా? లేక ఎదుర్కొని బోరాడి
మిగలించటమా? లేదా రాజశక్తికి తాళలేని ఈ యల్లు ప్రజా
నీకం ఆత్మహత్య చేసుకొని చావడమా అన్న మూడు ముఖ్య
విషయాలు ఈసభలోనే పరిష్కారం కావాలి.

చంద్ర;- (లేచి) విన్ను ముట్టుతున్న విష్ణువర్ధనుని ఆత్మాచారాలు అరికట్టడం మన వైశ్య సామంతుల కిందకే గాక తదితర సామంతులకు కూడా అవశ్య కర్తవ్యమే నంటాను.

2వ సామ;- ఏమండోయి గోవిందగుప్తగాయ! మహా కేఘ్నా మాటాడుతున్నారే? ఇదిగో నే చెప్పేదేమిటంటే; మీరు నా మాటకూడ జాగ్రత్తగా వినాలి... అదుగో ఏమండోయ్! మీరు చెప్పిందీ, నే చెప్పేది ఒకటే అంటారా? ఏమండోయ్! నాకూ కాస్త తెలుపండోయ్!

చంద్ర;- ఏమిటి; అసలు నీవు ఇప్పుడు చెప్పిదేమిటో, చెప్పదలచిందేమిటో నాకు తెలిసి చస్తేనా?

2వ సామ;- అదిగదే నేను చెప్పటమూనూ; అదుగో ఏమండోయ్! మహా జాగా చెప్పారే! వాసవిని మహారాజగారు పెళ్లాడితే మీ కేమంట? అదుగో ఏమండోయ్! నా కామాత్రం తెలియ దనుకున్నారా? మాకూ మీకుమల్లె మంచి, చెడ్డ, మర్యాద, అన్నీ తెలుసు. ఏమండోయ్! కాస్త ఆలోచించక్కర్లా? వాసవిని మహారాజు పెళ్లాడితే మన మంతా గర్వ పడాలి. ఆ పెళ్లి చూట్టానికి యెంత జనం వస్తారన్నమాట! అదుగో ఏమండోయ్! ఆవిడ మహారాణి అయితే మనకు ఈర్ష్య ఎందుకండీ! అదుగో ఏమండోయ్! కాస్త నాకూ తెలుసు.

చంద్ర;- ఏమిటయ్యా! ఆ చెప్పేదేమిటో చెప్పక, మధ్య మధ్య ఏమండోయ్! అంటూ కేకలేస్తూ వెళ్లి ? నేను నీ ముందే ఉన్నానుగా? ఆ పిచ్చుకేక లెందుకు మధ్య మధ్య.

2వ సామ;- ఏమండోయ్! నాకూ తెలుసు కాస్త. మీరు చెప్పక్కర్లా.

(మిగతా వాళ్లు చిగ్గటగా నవ్వుతారు. 2వ సామంతుడు తెల్లబోయి చొక్కా పైకి తీసుకొని కూర్చుంటాడు.)

(పెద్దలూ జయ విమలములు గోవిందో హరిః - ఇందిరా రమణ గోవిందో హరిః, జయ సీతారామణ గోవిందో హరిః, జయ సమస్త హరిదాసులకీ జయ, పాండురంగ విరళకీ కై!).

భాస్క;- బాబూ! మీరంతా కూర్చోవాలి (వినరు) బాబూ! మీ రంతా కూర్చోవాలి (వినరు) (భాస్క-తాచార్యుడు తనలో నవ్వుకొని చివరికిలా చెప్తుతాడు) బాబూ మీరంతా కూర్చో వాలి. దయచేసి వైశ్య సంఘానికి ఒక చక్కటి నిర్ణయం ఇవ్వాలి అని కోరుతున్నాను. (అంతా సర్దుకు కూర్చుంటారు)

(నారయ్య కెట్టి లేస్తాడు. ఇతని ముఖాన పెద్ద బర్రి పంగ నామాలు ఉంటాయి. అన్ని అవయవాలకు పెద్ద పెద్ద పంగనామాలుంటాయి.)

శాక;- (లేచి) ఏమిటండీ బాబూ! మీ నిర్ణయాలు (కొంచెరోపంతో)

భాస్క;- వాసవిని మనప్రభువు హరించటానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నది మీకందరికీ తెలిసిందే. ఆమెను రక్షించుకోవటంకూడా మీ కరవ్యమేకాదా? మీరు వైశ్యశేఖరులేగా?

నార;- అవునుండీ. వాసవిని కాపాడుకోటానికి మేమంతా ఏమకొండలకు ప్రయాణం కట్టాం. మీవంటి పెద్దమనుష్యులంతా మహారాజాకాబాయ్ మావాసవి మనసు వశంచేసుకొని బొమ్మలాటలాడిస్తుంటే ఈ ఘోరమంతా అలివేలుమంగమ్మ తల్లి మొగుడికి చెప్పకుని జ్ఞానస్థాలకూ మీకాలి మాజాలి జోక్యం పెట్టుకోకుండా ఉండేటట్టుగా మా ఊసెత్తుకోకుండా ఉండేటట్టుగా వరం తెచ్చుకుందామనే ఆయలుదేరాం. తెలిసిందాండీ కలికాలంలో ఏమకొండలనాడు ప్రత్యక్షదైవం. ఏ మర్తదీ అలా గుడ్లు మిటకరించి చూస్తారు! విష్ణువర్ధనమహారాజుగారికి పట్టపురాణి ఆయి దాసదాస్సీలతో తులతూగుతూ ఉంటే మీరుమాసి ఓర్వలేకపోయారు. మీరెప్పుడు చర్యలు

అరికట్టడానికి మా వైద్యురాలి అంతా పోగా వెళ్తుంది తెలిసిందా?

పుండరీ:- (లేచి) ఛీభామ్! నీభావం నాకు బాగా నచ్చిందిరాదేమో! బచ్చం నీ బర్తపంగనామాలకు, మెచ్చం నీ బోక్షిగురుకు పొన్నకాయలాటి పొట్టతో ఎదురు దేవుడుంటే అన్ని పంగనామాలు పెట్టేశావన్నమాట. నెత్తిమీద ఒక పంగనామం పొట్టమీద ఒక పంగనామం, భుజాలమీద ఒక పంగనామం. అబ్బ ఇన్నిచోట్ల ఇగనరుదేవుడు కూర్చున్నారన్నమాట! అయితే నువ్వంతా దేవుడుమయమన్నమాట. ఇంతమందిదేవుళ్ళకు ఒకబాక్కులోంచి ఇంత పిండంవేస్తుంటే వాళ్ళంతా చాలక కొట్లాడుకుంటారా? ఇలా తనతనపున వాడించుతున్నాడుకు రాజుతనపు మీభావతు వాళ్ళందరికీ ఏమాత్రం ముట్టుతోందేమిటి? నీతి జాతివదలి పంగనామాలు పెట్టి ఏడు కొండలకు బయలుదేరతావా? పంగనామాలు పెట్టి తులసి దండలు తగిలించావుగా! మైగా రాజుకోయి సంపాదించావు జేదాంతుల్లో నేమాణివి. భక్తుల్లో భక్తుడివి, నాయకుల్లో నాయకుడివి. ఇక ఎన్నితప్పుడు కూతలుకూసినా, ఎన్నికొంపలు లీలినా మన వెంట్రుక కదిలేవాడన్నావా? భక్తులవేదం వేశావు. గొడ్డెలమంద నీవెంట పడుతుంది. నువ్వ మశాధిపతివి, పీతాధిపతివి. ఇక ఏడుకొండలకు వెళ్లి తలతీయించుకొస్తావు. ఇక దారిలో నీ తలకాయలేనిపనులు అశ్వేష్టం కలిగించుతూ ఉంటాయి. (చొక్కాచేతులు వైకితేస్తూ) వాసవి రూపంలో అవతరించిన భారతమాతను, త్రింశతోటికలకలకల నినాదిని, భూదేవతను, క్షమామూర్తిని, ఆ నీచునిచేత బడకుండా కాపాడటం ఈ పుండరీకాక్షుని కర్తవ్యం. నాకీ ప్రపంచంలో తండ్రిలేడు. తల్లిలేడు. నా సర్వస్వం వాసవియే తెలిసిందా?

నార:- నువ్వు ఎంత కక్కుకుంటే మాకెందుకోయ్! మేము వాసవిని క్షత్రియుడికి అప్పగించి వైశ్య జాత్యభ్యుదయం వాంఛించే మనుష్యులు, వైశ్యులంతా విక్షేభించి వాసవిని రాజ్యాపేంద్ర పురాణీకునికి వట్టమపిగాచేస్తే మన వైశ్యుల కీర్తితండ్రికలు నలువైపుల వ్యాపించుతవి. మమ్మల్ని రాజాకింద తొత్తులని, పొట్లకూటికి చేరినవాళ్ళని, ఎన్నితూలనాడినా మేము ప్రభుత్వ వక్షం వదలిపెట్టారు. ప్రభుత్వం ఏకిచేసినా ప్రజలమేలుకోసమే నని మా యాత్మవిశ్వాసం. నా పంగనామాలు కూడా అదే భావం వెల్లడిచేస్తున్నాయి. జీవుడు ప్రాణైతే ప్రభుత్వమే బ్రహ్మ. జీవబ్రహ్మైక్యం చేయటమే జీవబ్రహ్మైక్య వేదాంతంలో ఉన్న ముఖ్యవిషయం.

విజయ:- (లేచి) కెబామ్! ఈబానిస హృదయానికితోడు వేదాంతం ఒక విశేషమన్నమాట. కార్యాన్యుడా! కొంపకొంపా తిరిగే కుక్కలాగా డబ్బుసంపాదించినవాళ్ళ పక్కతేరి వాళ్ళింత ఎంగలి పచ్చడి పారేస్తే మహాప్రసాదంగా స్వీకరించి బుద్ధిజ్ఞానాలు విడిచి యజమానివద్దగ తోకాడించే శునకంలాగా మెప్పులకోసం నీచ దృవ్యంకోసం, నీవాసవిని, శివునే పెండ్లాడ రాననే పవిత్రకన్యను పాగుపంమాలి ఎవడో నీచుని దౌర్జన్యానికి వెరచి అప్పగించుకోటా మనుష్య ధర్మమేనా? మీరంతా ఈసభలోనుండి పొండి. మీ యజమానివద్దగకుపోయి తోకాడించండి. కైశంకర్, వీరభద్ర. హనుమాన్.

నార:- పర్వతం శాస్త్రులుగారూ! మీరు లేచి ఈ అరబుడ్డి పెధవని మందలించరాను? అలా చూస్తూ ఉరుకోకపోతే.

పర్వతం:- (లేచి) ఇంకా చెప్పేదేముంది? ఈ పెధవ నా కొడుకే, మాడిగ జట్టులో కలిసిపోయినాను. వీణే నేను ఓహిష్కరించాను, సంఘం బహిష్కరించింది. నాకు వుట్టిన లక్షణం ఒక్కటిలేదు నీడికి.

విజయ:- శేనుకూడా మీరూ పుట్టినందుకే వలసమని నడుస్తున్నాను.

పర్వతం:- మాటలు బాగ్రతగా రాసీరా పుండకోకో నువ్వు ఇలా తయారాతావనే నా ఆస్తిలో ఒక్క చిల్లిగవ్వైనా నీకు ముట్టకుండా నమస్త ఏర్పాటులు ముందే చేసుకున్నాను.

విజయ:- దరిద్రుల కొంపలు తీసి భోమాణంలో వెళ్లి దాచిన వెండి చెంబుల్లో నాకు ఒక్క చెంబుకూడా అక్కలేదు. గట్లు గడిచి పోరంబోకలు చెక్కి అమాయకుల్ని మోసం చేసి వేల బెట్టించు కొన్న మీ యకరాలలో వాకొక్క యకరం కూడా అవసరం లేదు.

చంద్ర:- ఈ నీచ శునకాలకు ఈ పవిత్ర సభలో స్థానంలేదు. వాళ్లకు వచ్చినదారి పట్టమని ఆజ్ఞాపించటమైనది.

భాస్కర:- (నారయ్యతో) అయ్యా! మీరంతా పెద్దవారు, తెలివినవారు కూడ సభికుల భావానికి మీరు శుద్ధ వ్యతిరేకులు. మీరు మీ గృహాలకు పోవటం మంచిది. చంద్రశేఖరగుప్త ఇచ్చిన ఆజ్ఞను తీన్నగా పాలించండి. మీరు ప్రభుత్వ ప్రాపకం కోసం ప్రాకులాడుతూ చిరుదాంకితులు కావటానికి తీవ్ర కృషి చేసుకుంటున్న స్వార్థపరులు (గంభీరంగా) పాపం! మీరు మీ చంచల చిత్తానికి వశమైపోయినారు మీరంతా వైశ్య జాతిలో జన్మించి నష్టపటికి జాతి గౌరవం వర్జించి ధనాపేక్షతో వాసవి మానభంగానికి సిద్ధపడిన భీరువులు. మీకు మానావమానాలు గాని, గౌరవ మర్యాదలుగాని శూన్య ముడిపట్ల మీ వంటి వాళ్ల రాక ఈ సభలో బహిష్కరింపబడింది. మీరంతా త్వరితంగా వెళ్లిపోవాలని నేను కోరుకున్నాను.

నారయ్య:- అయితే మీరంతా కలిసి మమ్మల్ని బహిష్కరించారన్న మాట!

నానది;.. పక్షపాతము నవ్వటం, బుగ్గలు పూరించటం ఒక్కసారిగా జరిగే
పరిణామం. అవంత్రాహుం నైక్క సుఖు చరిత్రలో మీ చర్యలు
పరిశీలించుకొంటాయి. లాభాలు పొందుతూ ఉండాలి;
నష్టాలు పూవుతూ ఉండాలి అనేది ఒక్కసారిగా జరిగేపని
కాదు మీరు కోరేది వాసవి మాన రక్షణకాదు; వాసవి
విస్త్రాహుతం కోరుతున్నారు. స్వస్థుభావంతోగాక మాన
వలీ పాపము భావంతో మీరు నైతిక మార్గాన్ని అన్వేషిం
చుకోలేక పోయారు. భక్తుల చేపం ధరించి లోకాన్ని మోసం
చేయటం మంతవ్యమైన దోషంకాదు. నేను అసిధారావ్రతం
అవలంబించారు. నేను పరిచిన సగలేశ్వరుని తప్ప మానవుని
పెండ్లాడరు. నా వ్యక్తిత్వాన్ని ఎదుర్కోటానికి ఇరుపక్షాల్లో
కాపు బ్రహ్మాస్త్రంకాదా వ్యర్థంకాక తప్పదు. మూర్ఖుడు నైతి
కై వచ్చినప్పుడే తెలిసికంటాడు. దూరదృష్టి చూడటానికి
అతని శక్తి చాలదు. మూఢులు, పాపండులు. సంఘగౌరవ
విధానాలు ఇప్పటికేందరు పుట్టలేదు? చావలేదు? ఈ అనంత
మైన ప్రకృతి ఇప్పటికీ ఇటువంటి పుట్టకొక్కలను ఎన్నింటిని
కన్నది? ఎన్నిటి నిలయించింది? భావికాలంలో వాసవిని అనుస
రించేవాళ్లు నాకు అత్యశాంతి పరిధానం చేసినవాళ్లు అవుతారు.
నా యాత్రాకూడా అట్టివారి శ్రేయస్సును సర్వదా కోరుతుంది.
మీరంతా ఆత్మ నాశనం చేసుకొన్న భీరువులు, పిడిపందలు,
ధీమతైవవాళ్ళంతా నన్నే అనుసరిస్తున్నారు. సరే ఇంక మీరు
పొండి. (కూర్చుంటుంది.)

నార;- వావిష్టుః పృథివీపతేః అన్న పనితో అర్చిసిద్ధాంతాన్నే మీ
రంతా కాలతన్నేగుగా. భగవదాగ్రహంలో మీరంతా భస్మం
అయిపోవుదురుగాక అని నేను శపిస్తున్నాను.

పురుష;- “భగవదాగ్రహంలో” అనకోయి మిత్రిమా. నీ యాగ్ర

హం లో లేదా నీరాజు అగ్రహారంలో అని చెప్పి, మేముతా అన్నిటికీ సిద్ధంగా ఉన్నాములే!

(రాజదూత ప్రవేశం భాస్కరాచార్యునికి ఉత్తరం ఇస్తాడు, అతడు గొప్పించి పడించి కునుచుగుప్పుచు చూపుతాడు.)

కును;- సరే! ప్రభుసందేశం చేరింది. ఆడినమాట తప్పితే రాజ క్రోధాగ్నిలో వైశ్యులంతా భస్మంకావాలి అని మహాప్రభువు కోరుతున్నాడు.

నార;- సరే ఇక మేముతా పోతాము. త్వరలో విగ్లయించండి.

భాస్క;- (దూతతో) సరే ఈవిగ్లయం చేపు సాయంకాలానికి గెలపబడుతుంది అని మీ ప్రభువుకు మనవిచెయ్యి

(రాజదూత, నారయ్య మొదలైనవారంతా పోతారు.)

కును:- నైత్య సోదరులారా! కర్తవ్యపథం నిర్ణయించ వలసిన బాధ్యత ఇప్పుడు మీపైన వుంది. మీరంతా ధీరత్వంతో పోరాడటానికి సర్వసంసిద్ధులై యున్నారని నాకు తెలుసు. ఎത്രనా మీకుమరణం అనివార్యమే కాకగప్పుడు (వానవిశ్) అమ్మా వానవి! నీ యభిప్రాయంకూడా వివటానికి సభ కుతూహల నడుతోంది.

వానవి:- (లేది) భయభ్రాంతులైన మానవులంతా చాగ్రదవస్థకే “మరణం” అనే నామకరణంచేశారు. మరణంఅంటే మీరు భావించే చావే అయినట్లయితే అది ఆత్మనాశనం అని చెప్పవలసి ఉంటుంది. నిద్రపోవటం, మేలుకొనటం, జన్మించటం, మరణించటం వంటివే. ఈ రెంటిలో దేనినిగూర్చిగాని భయ ముండకూడదు. మనంజన్మించడమే నిద్రపోవటం. మరణించడమే మేల్కొనడం. మేల్కొనేస్థితికి భయమెందుకు? ఈ రహస్యం తెలిసినవారు కూడా ఎంతో దుఃఖపడతారు. అది వారి యజ్ఞానమేనని

చెప్పింది. మరణానికి భయపడటం, త్రాడును చూచి పాముని భయించటం అన్నమాట. భౌతికవల్ల మానవుడు తొడుగు పాము అని తెలుచాడు, విశ్వసించాడు కూడాను. నిజంగా అక్కడ త్రాడే వుండి పాములేదు. నా ఉద్దేశపరీకారం మీరు అంతా రాజుతో యుద్ధముచేసినా, మీరంతా పోవటమే కలుగుతుందికాని వాసవిని మీరు కాపాడలేదు. అది మీరు అసంభవం కూడాను. గనుక నేను ముందగ్ని ప్రవేశము చేస్తాను. తర్వాత రాజును నా బూడిద చూపి నా గుర్తు చెప్పండి. యుద్ధంచేతులు, చావటం యిక్కడ ముఖ్యవిషయం కాదు. వాసవి మానసంక్షయం యిక్కడ పరిధానవిషయం. దీనివల్ల వాసవి మానసంక్షయం అవుతుంది, మీరంతా సుఖంగా వుండ గల్గుతారు.

చంద్ర:- అమ్మా! నీవు చెప్పినదంతా నాకుగూడ యుక్తంగానే తోస్తుంది. చావటం ఎలాగూ తప్పనవుడు నీవు, మేము అంతా యుద్ధమేచేసి ఆ యుద్ధములో మరణించుదాం. అగ్నిలోపడి నీవు చస్తే రాజు తన అగ్రకూన్చి మాపై వ్రేయోగింపకుండా వదలుతాడా? అప్పుడై నా ఎలాగూ మేముగూడ చావవలసిందే అందుకే యుద్ధమేచేసి మనము తా చద్దానుంటాను.

వాసవి:- ఇందుకై నేను చేసిన నిర్ణయం వినుండి. నేను ఒక్కదాననే అగ్నిప్రవేశంచేస్తే మిగిలినవాళ్ళు కూడా రాజు కోధాగ్నిలో దగ్ధ-కాక ఎలాగూ తప్పదు. అందుకే నూటరెండు గోత్రాల వైశ్యులు బిడ్డలనుమాత్రం విడిచి దంపతులంతా అగ్నిప్రవేశం చేస్తే మిగిలిన బిడ్డలమీద రాజాగ్రహం ఏమిచేస్తుంది. ఆ పనికూడనుచు చంపి రాజు ఎవరిపై పగపాధించు కుంటాడు. కాబట్టి నూటరెండుగోత్రాల వైశ్యుదంపతులు నిర్ధంకావాలని నా యోశయం. యుద్ధమేలాగూ చేయక తప్పనిస్థితిలో అట్లు

సంఖ్యాకులైన వైశ్యులు మరణించి వానని రాజవృత్తికిచటం
కంటే వా నిష్ణయం ఉపయుక్తమైనదని నా భావం. పక్షికానల
వైన రాజుకు కనికరంకూడా పుట్టవచ్చు.

చంద్ర:- ఇలా మగవాళ్ళు, ఆడవాళ్ళు అగ్నివ్రతేకం చేపడస్తే ముందు
కాలంవాళ్ళంతా ఏమనుకొంటారు? వైశ్యులంతా పిరికిపందలై
రాజును ఎదుర్కొనలేక ఆత్మహత్య చేసుకొని చచ్చారు అనే
నింద వైశ్య సంఘమీద మోపరా? అది మన ఆప్రతిష్ఠకు
కారణంకాదా! మనుష్యుని మనకారణంగా, మన అనా
లోచన కారణంగా, మనముందు సంతతివారికి ఎంత తలవం
పుగా ఉంటుందో ఊహించావా? వాసవేంద్ర?

భాస్కర:- అది నీపిచ్చి అభిప్రాయం యవకుడా! చావనిదొడగినవాడు
ఎటైనా చావగలడుగదా! ఈ మాత్రానికే వారి నిష్కలంక
వీరత్వాన్ని శంకించే పిరికిపందలతో మనకేమిపని? మనం
చచ్చినా బ్రతికినా అదేమీ ఉండాలి. యోధులచే చావుకు
ఆత్మహత్యకు భేదం ఏమిటి? అగ్నివ్రతేకం చేయగలిగిన మహా
ధీరుని ఏ మూఢాత్ముడు పిరికిపందయని శంకిస్తాడు? అయినా
అట్టి నరపశువులకోసం మానవుడు బ్రతుకకూడదు. చావ
కూడదు. తెలిసిందా.

వాసవి:- సోదరా! నీవు యుద్ధం చేసి చాతుడవై సినోదరి వాసవి
రాజుకు అప్పగించటంకంటే వేరుపాయం ఏమి ఉంటుందా? అట్టి
స్థితిలో గురూపదేశం స్వాధికారమేమిట? నీవిధి కాదునాయనా?

చంద్ర:- (యోచించి) పెద్దల నిష్ణయం నా కంగీకారమే అయితే ఇం
దూకై 102 గోత్రాల వైశ్యులకు ఆహ్వానాలు పంపండి. జయ్
వాసవీకన్యకా పరమేశ్వరీకి జయ్ (అంతా అంటారు)

వాసవి:- దీరయువకులారా! విజయసాధన కప్రయత్నమై యుండండి. పరిమేష్వరి మీకాత్మశాంతి కలుగజేసి మీ సంతతివారికి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాలను అనుగ్రహించుగాక. భక్తి తత్వాన్ని, మానవసేవనూ, ప్రత్యక్ష ఫలదాయకం చేయడానికి వచ్చిన వానవి కాక్రీక శుద్ధ త్రయోదశి, బుధవారంనాడు ఇహలోకానుభవం చాలించి భౌతికదేహ త్యాగంతోబాటు దివ్యదేహాన్ని ధరించబోతున్నది.

అ.తా:- జయ. వాసవి కన్యకావరమేశ్వరికి జయ.

పదవ ౨౦౪౦ సమాప్తం.

వాసవీ కన్యక

పదకొండవ రంగం

(బ్రహ్మనందనపూర్వ గృహం. ధార్యతో అతడాసుడు)

బ్రహ్మ: “నానాటికి తీసికట్టు నాగంబొట్టు అన్నాడు పెద్దలు. ఇలా తలా తోకాలేని సంసారాన్ని ఎలా ఎలటం? మనకు విడ్డలు కలిసివచ్చినట్టు డబ్బులు కలిసివస్తే ఎంతబాగుంటుంది. పుట్టే విడ్డలు పుట్టటం, చచ్చేవిడ్డలు చావటం ఇదేం భర్తగతం అనుకున్నారా? ఇలా పూటపూటకు పిండం వెదకటం ఎంత కాలం? ఒకనాడొ రెన్నాళ్ళా పాతికేళ్ళమంచి ఒకటేబాధ, కొంపనిండా ఒకటేరొద! ఒకవంక కొంపమట్టా తిరిగే అప్పు లాళ్ళు, పోలిపొడిగొంది నెత్తిన ముసునేసుకు పారిపోవటమేగా మనబతుకు. అబ్బబ్బ! ఈవీలముండాకొడుకులకు అజ్ఞేర్తిగం పుట్టకొచ్చినా బాగుండును. రోజురోజుకు అక్కలుపెరిగి రోకళ్లు మింగే స్థితికి తయారౌతున్నారాబాబూ! ఇహ ఇంటిదాని మోత చెప్పనే అక్కరేదు. అబ్బబ్బ! ఇంటామోతే, బయటా మోతే, ఈమోతతో చెవులు గింగుత్తై తిపోతున్నాయి. నాగ మణీ! ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావు.

నాగ:- కలిసిబాటులేందే మీరేంచేస్తారని.

బ్రహ్మ:- అదేమిటేవ్! ఆలా అంటావు. కలిసిబాటు ఊరుమొత్తం మీద మనకు కాకపోతే మరెవడికి? ఈ గావును బావునుమనే సంసారం అంతా కలిసిబాటు కాదా? ఈ గొడ్డుపాలు పోసి విడ్డల్ని పెంచుకోటం కలిసిబాటుకాదా? నేనోకేపో మళ్ళీ కంటానికి సిద్ధంగావున్నావు. ఇదంతా కలిసిబాటుగాదా? గాలికేపుట్టే సంతానమంతా గోలెత్తి ఏడుస్తుంటే, ఆదుకో

నొప్పి ఇదుగోనొప్పి అంటూ నువ్వు బుజాలువీకుతుంటే, అప్పు
లాచ్చుతా యములాళ్ళలాగ లెగులుకుంటే, కడుపునొప్పి,
కాలునొప్పి, కంటినొప్పి, తొంటినొప్పి, నన్ను వీక్కు-తింటుంటే
నాకనీలోకి తిన్నగారావటంలేదు పీకిపారేస్తామని అధికారులు
గుడ్డెట్టచేస్తుంటే, నువ్వు నేనూ, నేనూ పిల్లలూ, పిల్లలూ
నువ్వు కొట్టుకుచున్నాంటే రోగాలువచ్చి కొంపలో మూలూగు
తూ ఏడుస్తుంటే, ఎత్తులువేసి శత్రువుల్ని గెవ్వకుంటూ తామ
రాకులో సేళ్ళచతు సంసారం ఈడ్చుకొచ్చేముగాడు మొనగాడు
కాకపోతే కడంవాడంటావా? అన్నట్లు ఈపూటకు బియ్యం
ఉన్నాయా?

నాగ;- అది చెప్పటానికే ఇలావచ్చాను, అబ్బ! నాకు వచ్చేనొప్పి
పోయేనొప్పీను, అబ్బ! రవంత చప్పిడైనా తేకూడదూ?

బ్రహ్మ;- చప్పిడి! (చప్పరించి) చప్పుడుచేయకుండా పడుకో. రాను
రాను పోవడం అంటే రోతపుట్టుకొస్తోంది.

నాగ;- (బాధతో) అయ్యో! నాకు నొప్పిలొచ్చేట్లుందండి. అబ్బ
ఏంచెయ్యాలో? పెద్దవాడింటిదగ్గరలేడు. ఎక్కడన్నా బియ్యం
బదులు తెమ్మని పంపాను. వాడెంకారాలేదు. నాకచూస్తే
నొప్పిలు పెరుగుతున్నాయి దేవుడా! ఏంచేయకలచావోగదా!
ఈసంసారం. రాముడు, కనకం, కంచంవట్టుకొని వాళారూ
ఏడుస్తున్నారు. ఏమండీ! ఇవి వాతం నొప్పిలేమో కాస్త
వైద్యుణ్ణి పిలుచుకొద్దూ?

బ్రహ్మ;- చచ్చిం! వైద్యుణ్ణి కలవడమంచొస్తాడు? మనకొకనాడైనా
ఆయనకు ఒక కాసీయివ్వటం ఆచారముంటేగా? అయినా
ఏమందులు ఏలోకం, నీవెట్టిగాని. “శతశ్లోకేన పండితః”
అన్నట్లు వ్రాసివాడూ వైద్యుణ్ణిగా మనవూళ్ళో పాపం వాళ్ళకు
రోగం పెంచటం బాగానేతెలుసు. తిప్పకోవటమే చేతకాని

పరి. మృతసన్తాప మందులు వేయబడి పోయినట్లుంటుంది. పెరి
లితే కలకల్ హీనో కమాయశి. కదిలితే రాజరాజేన్ద్రో కుష్మం
సర్వలోకాలకు వీశ్వకు తెలిసికమందుల్లో ముఖ్యం. కాకపోతే
విశ్వల్లో గురుగుహాగ్రామ కేసినవాడెవడు? మనపోయాలకు
వాళ్ల మందులు తేడాగా సమన్నాయిగా! అయ్యదాయం నెంజే
బ్రోతుకుతారు. లేనివల్ల చస్తారు అన్నట్లు నావిదాలయ్య కన
బడి సింధూరభూసునం కుప్పే బకటి, కుటబాదిగ్గ నేరా కామె
కటి, ఇచ్చిపోతానన్నాడు. అవి చేసినాయా?

నాగ;- (కడుపుపట్టుకొని) అబ్బో! నొప్పు:డి (ఏడుస్తుంది) అయ్యో
మంత్రసాన్ని పిలుచుకురండి. అబ్బ.... బాధ...

బ్రహ్మ;- అయిందీ అదికూడా సాగిందన్నమాట. ఈ సమయంలోనే
అప్పలాభుకూడా వస్తే బాగుంటుంది. కొంచెం బియ్యంలేవు.
కట్టలులేవు. పెండ్లానికి నొప్పులు, పిల్లసన్యాసుల ఏడుపులు,
(అని నిట్టూర్పు విడచి) అంతా బాగానే ఉంది, (కొద్దగో)
సరే మంచం వేస్తానరా ముడుకుండువుగారి, పిల్లల గోతే
మిటో చూసి మంత్రసానికోసం వెళ్ళివస్తా (కర్తవ్యబాధాదు)

(వర్వతంశాస్త్రులు. నారయ్యగుప్త ప్రవేశిస్తాడు.)

[నారయ్యకు పంగనామాలుంటాయి. తులసిపూసలు. వర్వతం
శాస్త్రులుకు అన్ని అంగాలకు గంధం, తిలకం, నొసగిలి కంకుమ
బొట్టు ఉంటుంది.]

వర్వ;- “సర్వేజనాః కాంచనమాశ్రయంతే” అన్నాడు మహర్షులంతవారే
విన్నానా నారయ్యగుప్తా! డబ్బులేనివాడు డబ్బుకు కొరగా
డనుకో. డబ్బుఉంటే సర్వంఉన్నట్లేగా? ‘అరవైయ్యారు ముడు
అవుచన్నులోనే ఉన్నా’ యన్నట్లు బకట డబ్బుంటే కొండమీద
కోతి దిగిరాదా?

నార్య:- అసలు శిష్యులలోకి దేవుడున్నాడు కాదంటే. డబ్బులేనిదే...
(తలకిప్పకూ చేతులు వెల్లకిలేసి చప్పరిస్తాడు)

పర్య:- డేనా! నాలో కుంకముండాకొడుకు యానవకులానికి ముసలం
పుట్టుకొచ్చిందల్లు పుట్టుకొచ్చాడు ఎక్కడవడితే అక్కడ నాకు
ఎదురుపంగనామం సిద్ధం. నిజానికి మనం ద్రవ్యార్జన కోసం
కొన్ని పనులు చేశాం (బిగ్గరగా) అదంతా ఎవడికోసమంట?
లోకుల కొంపలు పీశానంటాడు. కొంపలు తీయడమంటే
ఏమిటి? ఎవడి కొంపైనా పీకి పందిరేశామా? వాడి అవసరానికి
ధనసహాయం చేసినందుకుగాను కొంతవడ్డీ దానికి జోడించాం.
దాన్ని అసలుఫాయదాలన్నారే. కట్టుకోమన్నాం. తప్పేయండి.
కట్టకపోతే కొంపవేలా అన్నాం. అంతేగా. దీనికి కొంపలు
తీయటమేమిటి? ఏళ్ళగోల తగలెయ్యి.

నార్య:- అవును. వాడన్నిటికీ ఒప్పుకునేగా, “ఎప్పుడు అడిగితే అప్పుడు
యివ్వగలవాడను” అని రాసిచ్చాడు? పైగా ఆపసరంకొద్దీతన
కొంప మీపేర తాకట్టుకూడాపెట్టాడు.

పర్య:- అదీసంగతి! నువ్వు నూరేళ్లు బ్రతికేటట్లున్నావ్! అంబాకా
ఎందుకూ! ఈ బ్రహ్మానందంగానూ కొంపతాకట్టుపెట్టి రెండు
వేల రూపాయలు మనదగ్గరనుంచి సంగ్రహించాడు. అయితే
చాలవరకు తీర్చిపారేశాడనుకో. ఇంకా యాభై రూపాయలు
ఇవ్వాలి. దీనికోసం కాలుకాలిన పిల్లిలాగా వీడి కొంచెమట్టూ
తింగలేకవస్తున్నా. ప్రొద్దునలేనిటం వైశ్యదేవంచేయటం తదనం
తరం భగవద్గీత పారాయణ, శరవాత ఆత్మనివేదనా, భోజనం.
ఇప్పటివరకూ కాలంఅంతా భగవత్ శైలకర్మానికేగదా సరి
పోయింది? ఇహ యిప్పటినుంచీ వీడి పెద్దవబాకీకోసం తింగటమే
సరిపోతుంది. ఇదుగో పెళ్లాం కడుపుతో ఉండని, సింధూర

భూషణంకుప్పై కొన్నానని ఇమిగో బిడ్డనొప్పులు వస్తున్నాయని వంకలు పెట్టడం, తప్పించుకోట. ఆనందవివాలయ్య ఒకటే కాకిగోల. ఇందాక మర్రెచ్చెట్టుకింద... .. పెద్దకొడుక్కు సన్నిపాతజ్వరం కుదిర్చితే మెచ్చి మేకలోలు కప్పుతానన్నట్లు. వాడు కొంపకొస్తే (పకవకనవ్వి) కొంపలోఉండే ఏ భోవాణం చాటునో నక్కి వెధవదొర్భాగ్యుడు, కొంపలో లేదనిపిస్తాడు. వాడెట్లాచస్తే మనకెందుకు, ఇవ్వాలి డబ్బు చేతిలో వేసుకునే ఏడికొంప కడులుతా. చూస్తావుగా నా తమామా! (పొర్రాచి) అడుగో వస్తున్నాడల్లే ఉండి. పద.

(తేలుకుట్టినబాధతో బ్రహ్మానందం పోవేళం.)

[బ్రహ్మ:- అబ్బ! ఈ మృతసప్తపు తేళ్ళన్నీ దరిదులకోసమే పుట్టినాయి కాబోలు. కడుపులో ఆకలిమంటతో వోరున ఏడుస్తూ, తిగాలుపడి కూర్చుంటే, పెళ్ళాం ప్రసవవేదన వెంటపడింది. మంత్రీసాని కొంపకుపోతుంటే...అబ్బబ్బ ఏమిబాధ! ఇది పై కెక్కుతోందిరా దేవుడా! ఊ! శూ అయ్యో! (ఏకస్తాడు) ఈ దేవుడున్నాడంటా చచ్చేవార్లంతా చూచితెప్పేమూటేనా అబ్బ! దరిదురికి ముడచెరిస్తారు? ఆకలిమంటలో అలమటిగిది పోయి పైపాగ్రాలు పైన పోతుంటే ఇందులో వృశ్చికబాధ ఒకటా? అబ్బ! ఏంజేస్తే బాగుంటుంది?

పర్యతం;- (కూర్చుండి) ఒక్కవని చేస్తావా?

[బ్రహ్మ:- అదెవరు?

పర్యతం;- నేనేమో ఆడదాన్నికాదు "అదీ" అంటూ పలకరించటా నికి మొగ్గలో కనబట్టాలా? ఇదో దురభ్యాసం ప్రతివాడికినూ (నారయ్యతో) ఎవడినైనా పిలుస్తామా వెంటనే "ఎవరది" అంటూ ఓ సింహగర్జన చేస్తాడు ఇంట్లోంచి

నాక;- ఆఁ అంకే ఆనో దర్శాలె. పి, తెలియకాదు. అలా అంకే
అది ఆయన యోదాను తెలియజేస్తుందన్నమాట.

పర్యటం;- ఆఁ దర్శ! ఇరుగో మాస్తున్నావుగా. అయ్యదర్శా మాడనే
అమ్మి అని బాటివచ్చు వస్తే తేలునాటకం ఆడుతున్నాడు.
... తేలునాటకం...

నాక;- తానుండేసి వాలిగుంటపట్టు. తలిచేది మిద్దెలూ మేడలూ అని
పర్యటం;- ఉడతకేలరా ఊళ్ళోవారలని.

బ్రహ్మ;- గొడ్డుమోతుకేమి తెలుస్తుందిరా బిడ్డకొప్పులన్నారు. నీవు
బిడ్డలను కన్నావా? ఈనారయ్య ఒకడు తయారయ్యాడు నీకు
తోడు ఓగొడ్డుబోతు. వాడికే పిల్లాజెల్లా. దేవాలయమంత
కొంపకట్టాడు. ఒక్క-మొగుడు పెళ్ళాయూను. అజ్ఞే రిపోగంతో
చస్తున్నాడు. మీకు సిగ్గులేదు. మోడుల్లాగా సిద్ధపడ్డారు.
ఇంతమంది పిల్లాజెల్లాతో దాడిద్రవ్యబాధ అనుభవిస్తూ మీవంటి
కసాయివాళ్ళిగ్గర అవ్వలు తెచ్చి తీర్చుకోలేక, కొంపాగోడూ
లేక, ఎండలో వాషల్లో, తడుస్తూ ఎదుతూ, తినతిండి, కట్ట
గుడ్డ లేక ఆల్లాపిపోతుంటే హృదయం ఉండనక్కర్లా! ఈ
కొంపలుతీసిన డబ్బంతా లేపు పాడిమీద వేసుకు కట్టికెళ
తారా మీరు? నీ డబ్బెవడికి కావాలంటాను. కొంచెం కష్టం
నుఖం చూడనక్కర్లా?

(తెరలో) ఏమండోయి గుప్తగారూ! తలుపు

బ్రహ్మ;- ఆఁ ఎవరది వస్తున్నా. (పోతాడు)

(పెండ్లి పెద్దగో గుప్త ప్రవేశం)

పెండ్లి పె:- శ్రీరాములు గుప్తగారికి మీ పిల్ల వచ్చిందట. విద్యా
బుద్ధులు పిల్లవాడితోలికి మరీనచ్చాయట. కాకపోతే కట్నం
విషయంలో మీరంత పట్టపట్టకూడదు అని చెప్పబున్నాడు.

బ్రహ్మ:- (తేలుబాధ మళ్ళీ హెచ్చింది) (కుట్టికనోట పట్టుకొని) అబ్బా ఏమిబాధ నల్లతేలు, కట్నంతేలు, కాకేజీలు, మూడుజేస్సు ఒక్కసారే కుట్టినాయి. (విసుకుతో) మీరంతా పొండి నా దగ్గర డబ్బులేదు దస్క-లేదు. మీసంబంధం నాకక్కర లేదన్నానని మీరు వెళ్ళిచెప్పండి. పొండి.

పర్వత:- గుప్తా! మరి మనబాకీమాటేమి చెప్పానోయి

బ్రహ్మ:- ఇంకా మీబాకీ తాలూకు యాదైహికసాయలు మాత్రం నిలిచి వుండి. కసాయిగుండెతో ఇప్పటిదాకా వసూలుచేశావు నీ ప్రయోజకత్వంతో నాబాకీ వసూలు చేశావనుకుంటున్నావా? నా నీతి నీకు వసూలు చేసిపెట్టింది. శేఖార్ ఇప్పటికీశెలవు లేనుకో, నీబాకీ త్వరలోనే వసూలుచేసి నెడతాలే.నడివండి. ఆచారాలు. అత్యాచారాలు, కాకుల్ని కొట్టటం గద్దలకెయ్యటం. ఇంత తేరగావచ్చిన నెయ్యి విప్పుల్లోపోయ్యుట అగ్నిహోతుడు మెచ్చాడంటూ దవ్వకొట్టకోటం, కసాయివాడికి మించిన కాశివ్యం, హద్దులుమీరిన లోభత్వం దేవుడు దేవుడంటూ మొరగటం, ఏ బాప్సాణేకం?

పర్వతం:- దేవుణ్ణి చాటేసుకొని మేము డబ్బు సంపాదిస్తుంటే మీరు మాత్రం సంఘం, సంస్కారం, దేశసాధాగ్యం అయినా ఇప్పటికెంత డబ్బుకాజేశారు? పెత్తనాలుకొట్టకూ మీరు సంపాదిస్తుంటే దేవుడుమేరు చెప్పకు మేం బతుకుతున్నాం. అసలు నీవాలకం అంతా చూస్తే నాకొడుకు ఉపదేశాలన్నీ నీకు పట్టినాయిలాగ ఉండే?

బ్రహ్మ:- సామునోటిలో విషంపుట్టింది, నత్తిమీద మణిపుట్టింది. రెంటికీ ధర్మం ఒకటేనంటారా? పొండి. మీరంతా బాప్సాణేకం గలవారు.

జర్న:- నువ్వు నాకోడుకును ముచ్చకుంటున్నావు. నాడు కులం చెడ్డ బ్రాహ్మణత్వం వాడికి మీవాళ్ళంతా అంటగట్టుతూనే ఉన్నారట. ఆ బ్రాహ్మణ్యం గోలపెడుతూనే ఉన్నాడు, నేను చూట్టూ లేదనుకున్నావా?

బ్రహ్మ:- వైదిక ధర్మాన్ని చక్కగా పాలించే మహానుభావుల్ని కూడా భేదదృష్టితో చూచేవాళ్ళంతా మీలాగానే నశింపక మానుతారా? నీబాపతు, నీవు చెప్పే బాపతూ రెండూ రూపు మానినవాడే భారతవర్షం పునీతం అవుతుంది. కులమత ద్వేషాలతో భారతవర్షాన్ని దగ్ధంచేసే కొరవిదయ్యాలను రూపు మాపటానికే నానీ క శ్య క జన్మించింది తెలుసా? ఆతల్లి మానవ హృదయంలో సంస్కారం తేలిటానికే బ్రాహ్మచర్యం పూనింది. మీ ఛాందసుల్లాగానే మదోన్మత్తుడైన రాజకూడా దగ్ధం కాకపోతాడా? అబ్బు తేలుబాధ... తేలుబాధ... నేనిక బ్రతుకను.

తెరలో—నాన్నా! అమ్మ పడిపోయింది పరిగెత్తుకురా

బ్రహ్మ:- అబ్బు! ఏమి నాశనం! (పోతాను)

(తెర వాలుతుంది.)

(పవనోదవ రంగమ సమాప్తము)

వాసవీ కన్యక

పన్నెండవ రంగం

(విష్ణువర్ధన మహారాజు గృహము. రాజు అసీనుడై ఉంటాడు.
పుండరీకాద్వయము ఎదురుగా నిర్మితమై ఆసీనుడై ఉంటాడు)

విష్ణు:- ఏమోయ్! ఇంతకూ కుసుమగుప్తుడు మా శాసనాన్ని ధిక్కరించటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడన్నమాటేగా?

పుండ.- ఆయన ఉల్లంఘించాడనుకోండి. పోనీ మీరు మీ రాజధర్మాన్ని గుర్తించితే చాలమా? ఇదేనా మీరాజరికం? కన్యలకు పెండ్లిండ్లు చేయించి వారిశాస్త్రాలన్నీ వహించవలసి ఉండగా ఎదురు కన్యలను హరించే బుద్ధి మీకే వచ్చిందేమో! ఈకాలంతో, కంచే చేనుమేస్తోందిలెండి.

రాజు:- ఏయ్! కుట్టవాడా కొంచెం నూటలు బాగోత్తగాకానీ, నీవు ఎవరిముందు మాట్లాడుతున్నావో తెలుసా? ప్రతిష్ఠాభంగం చేసినవావి, చండాలుడు, వాణ్ణి నీవు సమర్థిస్తావా? ఇట్టి నీచుల్ని శిక్షించవలసిన బాధ్యత నాది. రాజశాసనం త్రాచు పాము. ఆ చండాలునికి చక్కం ఒలిపిస్తారు. అధమవైశ్యజాతి. వాసవికి నాతో పెండ్లి చేసేవిషయంలో జాతికి జాతి ఏమైంది. జాతిలో ప్రతిభామీదూ నాకొక తామ్రపామైనాను. ఈవివాహమే జరుగకపోనీ చూస్తారు. వీరశౌర్యం ఎంతాకా ఉందో? నాతో అబద్ధమా? ఈజాతి నూటరెండు గోత్రాలవాళ్ళు గుడు గుడు గుండు అడి తీర్మానించింది ఇదా? రాజును గాడిద చేస్తారా? వాసవి మీద ఉండే మక్కువకొద్దీ నిన్ను వదిలారు. బాగ్రత్తగా బ్రతుకు పో! ఆ భాను-రాచార్యుడు బ్రహ్మజ్ఞాన పంపన్ను డనుకున్నాను; ఇలా వంచకచేస్తాడా? మనీ పూసి

మూలేడుకాయ చేస్తాడా? వాడు నన్ను తప్పించుకొని ఎక్కడికి పోతాడా! బ్రహ్మజ్ఞానమట బ్రహ్మజ్ఞానం...

పుండ;- బ్రహ్మజ్ఞానం అంటే... దేశంలో ఉండే కన్యలను ఎత్తుకొచ్చి రాజకీయకొటమాండి?... అహ! నాకు తెలియక అడుగు తున్నానులేండి.

రాజ;- నిన్నిప్పటికొకసారి తుమించాను. నా రాజధర్మానికిగూడా కొంత హద్దున్నది.

పుండ;- అలాగే నా సహసశక్తికూడా కొంత హద్దుండే రాజగారు! మీరు వాసవిలాంటి కన్యలను ఎందరినో కన్నాడు. కూతురులాగా పేమించవలసిన వాసవిని కామంతో వశ్యంగా చూస్తారా? ఏమండీ రాజగారూ?

రాజ;- (భావంమార్చి) వత్సా! అదేమిటోగాని నీవు ఎన్నిచెప్పినా వాసవిలేంజే నేను బ్రతుకులేను. నా హృదయరాజ్యానికి ఆమె రాణి అయిపోయింది. మీ వైశ్యులందరికీ ఇంతవట్టు ఎందుకూ? నేనే వివాహితురాలను బలాత్కరించటమూ ఇది? నాలో ఏమైనా తప్పులుంటే తుమించి వచ్చి నన్నాలింగనంచేసి పుణ్యం కట్టుకోమన్నానని మీ వాసవికి చురీచురీ చెప్పడూ! మామగారికి నా తండన సహసాలని చెప్పి భాస్కరాచార్యులు నిజానికి బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నులు.

పుండ;- అసలీ దండకమంతా ఏమిటి? మీకేమైనా మతిపోయిందా రాజగారూ? వాసవి మానవుణ్ణి పెద్దాడనని చెప్పుతుంటే నీవేమిటో మామగారు, పెళ్లాంగారు అంటూ పాటలు సాగించావేమిటి?

(విదూషకుడు పోవేశం)

విదూ;- మిత్రీమా! సీతలను ఆడితాళ్ళను వశంచేసుకునే (నశ్యంపీల్చి)

మూలోపాయం తెలియలేదు. మగవాడిలో పసడిందాల్సిగాని అది అకుంఠతిగాని దాని తలదన్నిందిగానీ...

రాజు;- అదేమిటో శైలివిద్వూ మిత్రీమా!

విదూ;- అయితే! ఆడవాళ్ళను నగలంటే మహానరదా ఆ ఉపాయం కూడా వ్యయోగించి చూస్తావురా! కాని తలదనుకుంటే చెబ్బు అకు కొడువా? ఊ! కానీ...

పుండ;- ఊ! మీ ఇట్లవచ్చిన ఉపాయాలు వన్నువి. ఆమెను బిడ్డించండి. ఊరకే అనవసరంగా మాజాతి ఏమిటో తీర్మానించి దని మా అందరిమీద పట్టిస్తారెందుకు మీరంతా? వానవి హృదయం మార్చుకొనికీ మీ ఉపాయం కొంత అనుకూలం గానే ఉంది. అయితే కాస్తకే సుదృఢమోదకే బుధవారం ఆమె ఒక గొప్పవ్రతం చేయబోతోంది. ప్రస్తుతం ఆమెచిత్తం చాలా చికాకులో ఉంది. వ్యతసమాప్తి అయితేనేగాని మీ రాను హృదయం వశపరచుకోలేకపోతారు. అబ్బ! ఆనాడు గొప్పగొప్ప గోదానాలు, భూదానాలు, హిరణ్యదానాలు, నాణామాలు, అగ్నిజ్వాలలు, ఆకాశాన్ని అంటే మంటలు మంత్రాలు, అబ్బ అవిడ మహా హవావ్రతిలో ఉంటుందికెండి. వగలు నాలుగోహము దాటేసరికి మీకే అక్కడికి స్వయంగా దయచేస్తే మీ కారవమర్కాదలకు లోటుండదు. అంతా చస్తూ, పొరపాటు పొరపాటు... చూస్తూ కళ్ళారా.

రాజు;- యువకుడా! నీనోటివెంట అశుభవాక్యాలు వస్తున్నాయి ఏమి హేతువో!

పుండ;- ఈశ్వరాజ్ఞ అదేమిటో నోరుజారవచ్చింది. సరే.

విదూ;- అవునులే. ఈ ఆడవాళ్లకు ప్రతాపిచ్చు, నగలపిచ్చు మహా జాస్తీ ఆ పిచ్చు దిగితేనేగాని (నశ్యం)

రాజు:- సరే! నీదేసాయం చురచుక్కగాకాడి. బుధవారం సాయంత్రం
పేళ మారుపేషంలో పుడేళలాగావస్తా కుమారా! నిన్నీ
నాటినుండి నా యంత్రంగికుల్లో కలుపుకున్నా.

సిదూ:- నీటిలో మునిగేవాడికి గడ్డిపురకూడా ఆధారంగా కనబడు
తుంది మనదనీ ఆలాగే ఉంది. ఎవడు ఏదిచెప్పితే అదే
మనకు పేద.

పుండ:- ఇక నే పోయివస్తా (పోతాడు)

విదూ:- ఇంత వెళ్లిబాగులవాడితో ఎలా? శత్రుపక్షంవాడు నీకు
ఆంత్రంగికుడా! వానికి రహస్యమంతా చెప్పివేయటమే? సరే
కానీ. వింజరుకుతుందో చూద్దాం.

రాజు:- పోదామా?

విదూ:- అవశ్యం (ఉభయులు పోతారు)

(తెరవడుతుంది.)

పక్షినిదవ రంగం సమాప్తం.

వాసవీ కన్యక

పదమూడవ రంగము

[బ్రహ్మసంపదగుప్త గృహము. వాసవి, భాస్కరాచార్యులు,
బ్రహ్మసంపదగుప్త ఉంటారు.]

భాస్కర:- మానవ జీవితం ఎంతచిన్నదో అంత పెద్దదికూడాను, ఆనంత
మైన జీవితం వాస్తవం లోబడింది. నటుడు తన్నుమరచిగదా
అభినయిస్తూ ఉంటాడు, అలాంటి తన్మయత్వంలోనేకాదూ
నటన కుదురుతుంది. (గుప్తతో) నీభార్యకూడ ఈ మానవ
లోకంలో నటించటం పూర్తిచేసింది. సత్యం ఇష్టపడమను
గోచరించింది. ఆత్మజ్ఞానానికి చాలింది మరొకటుందా?

[బ్రహ్మ:- ఆచార్య! నేనందుకు విచారించటంలేదు. పుట్టినవాళ్ళూతా
ఏదో ఒకనాడు చావలసిందేగా? ఏనాడో ఉండేది ఈనాడే
రావటం మరీమంచిది. కాని... నా స్వభావం పూర్తిచేసు
కుండానే ఈ ఘోరం జరగటం నా సంతాపానికి కారణం అవు
తోంది.

వాసవి:- ఏమిటా స్వభావం ?

[బ్రహ్మ:- వాసవి! (హాస్యాంతో) ఈడువచ్చినకన్య ఇంటపడివుంటే అది
తండ్రికి ఎంతానా కలుగజేస్తుందో నీకేమి తెలుసునమ్మా!

[తెరలో] నాన్నా! నాన్నా! (హాస్యోద్వేగముతో)

భాస్కర:- ఎవరమ్మా నీవు?

[శీలవతి ప్రవేశం]

శీల - (అనుభవంతో తండ్రిని చూడండి) నాన్నా! నాన్నా (తండ్రి శాశ్వత కృత్యములంది.) అమ్మతో చాలు నీవు కూడా నన్ను చూసిపోతే నాకు బిక్కేమిటి? ఇక మనం ఎప్పుడూ కలిసికోము కదా? అమ్మతో చాలు నీవూ పోతున్నావా? నీవు వీరధర్మం చలిస్తే నాకు చూడమేమిటి? నా గతి ఏమిటి? చిడ్డలచూడనీ వరద నిడ్డలచూడమిదా మిదా అన్నప్రవేశం చేస్తే మా నిడ్డల గతి ఏమిటి? మమ్మలనుకూడా అన్నప్రవేశానికి ఆనుచుతిండు నాన్నా! ఈపాడు ప్రపంచంలో ఎక్కడచూసినా స్వధర్మం లేక వ్యాధ్యంతో ముడిపోయిన ప్రపంచంలో మమ్మలను త్రోస్తారా? ఈ నీచ ప్రపంచ వివాసంకంటే అన్నప్రవేశం ఆనందంకామా (దూఖం) నాన్నా నాగతి ఏమిచ్చవు? అమ్మ పోయేటప్పటికే ఇల్లంతా బోసిపోతోంది. ఇక నీవు పోతే మా చిడ్డలచూడమిదా ఎలా వుంటాయో కొంచెం ఊహించునాన్నా (వాసవితో) అమ్మా వాసవి, నాకుకూడా అన్నప్రవేశానికి ఆనుచుతిండు కల్లీ! మిరంతా వీరధర్మంతో స్వధర్మంకోసం వీరస్వధర్మానికి పోతున్నాను. నన్నుకూడా వెంట తీసుకుపోయి అడ్డ వేటుకుంటున్నాను.

వాసవి - (దూఖంతో) సోదరీ! నీవు గుండె చెరువుచేసుకుంటే ఎలా చెప్పు? ఒకప్పుడూ తీరి ఇక్కడ శాశ్వతమా! మాతో చాలు మిరంతా వస్తే అదొక అధర్మంకాదా! చెప్పుతల్లీ! నీవీలా చేస్తూ స్థిరమైన హృదయవికాసాన్నికూడా చలించజేస్తున్నా వమ్మా! ప్రపంచమే వరకం. వరమే వరమనుఖం అనేమాట నేను కావటానా? స్వధర్మంకోసం నీవు ఈ మహా ఘోర వర కంలో ఉండటానికి, యమయంతనలు అనుభవించటానికికూడా సిద్ధపడాలి. (అచార్యునితో) అచార్య! ఈ వాసవిజన్మ నిబంధం నిర్ణయమైనది. పాడువాసవి అసంఖ్య విప్లవాలతో పుట్టు కొద్దింది. పాపం మాతృవియోగంతో చాలు వీర్యవియోగం.

కూడాను. (శీలవతిని కొగలించుకొని) అమ్మా! ఈపాడువాసవి నీ జీవితాన్ని కూడా నట్టేట ముంచుతోంది. నీకు పెండ్లయినా కాలేదు. పెండ్లికి ధనంలేదు. ఇంతకూ నా సొందశ్యమే నిన్ను స్థితికి తెచ్చింది. (బహుశంకతో) తండ్రీ! నీవు మాతో అగ్ని ప్రవేశంచేయటం మూచివేయరాదా? మీరు సజీవులై ముందు శీలవతి పెండ్లి చేయండి. ఆమెకు నాయాశీర్వాదాలు.

బ్రహ్మ:- నేనుమాత్రం ఒక్కచోటి మిగిలి రాజును జయిస్తానా? ఆనీచుచి చేతిలోని మరణంకంటే అగ్నిప్రవేశం అత్యుత్తమమేకాదూ? ఇందుకేగా నూటరెండు గోత్రాల వైశ్యులూ అగ్నిప్రవేశం చెయ్యటం? అమ్మా! నీ యగ్నిప్రవేశం ఎంత ఆవశ్యకమో మా యగ్నిప్రవేశంకూడా అంతే ఆవశ్యకంకాదూ? ఆవులు చస్తూ లేగలకు మేకపెట్టి పోతాయా?

(లోపలనుండి పదిమంది పిల్లలు ఏడుస్తూ వస్తారు)

శీల:- నాన్నా! ఈపిల్లలను ఏంచేసి పోతావు?

బ్రహ్మ:- వాసవి ఆదేశం వస్తుంది. ఆమె అగ్నిప్రవేశం చేసినతర్వాత ఆమె వైశ్యులోకానికి కులదేవతగా వెలుస్తుంది? ఆమెయే ప్రత్యక్ష వం. అంతా ఆరెల్లి స్వాధీనమే చేసిపోతున్నా.

(కోమంగా గామినులు కొందరు వస్తారు. శ్రీ పురుషులుంటారు.)

వికటాతు:- అమ్మా! నీవు భూలోకపార్వతివి. అగ్నిప్రవేశం చెయ్యి బోతున్నావు అతివృష్టివల్ల, అనావృష్టివల్ల చైత్రులు పండిక అష్టకష్టాలకు లోనాతున్నాం. మాకు చల్లనివర్షం అనుగ్రహించు తల్లీ!

వాసవి:- నా యగ్నిప్రవేశాన్ని అతిరహస్యంగా ఉంచండి నాయనా! మీకు జయమౌతుంది.

బకవిధము:- (ముందుకువచ్చి వానికి నమస్కరించి) అమ్మా! నాకు చిన్నతరగలోనే భర్త ముగించాడు, కామపీడితురాలను. పునర్వివాహం చేసుకునే అనుమతి నాకు ప్రసాదించుతల్లీ!

వాని:- అమ్మాయీ! స్త్రీలు పునర్వివాహం చేసుకోవటం వేద విరుద్ధమైనది. ఈ వేదశాస్త్రాలన్నీ మంటకలిసిపోయే రోజులు త్వరలోనే వస్తాయి. అనాడు విధవల పెండ్లిండ్లు విరివిగా నానతవి. పురుషులుకూడా ఏకపక్షిత్వాన్ని విసర్జించి బహు వివాహాలు చేసుకుంటారు. బ్రాహ్మచర్యం సామాచర్యంగా మారిపోతుంది. విధవా వివాహాలకు నీవు మొదటిదానవు. నీ ఇష్టానుసారం వర్తించుకోవమ్మా (విధవ పోతుంది) అచిర కాలంలో భారతవర్షాన్ని ఒక మహాశక్తి పాలిస్తుంది. ఆ ప్రభుత్వంలో వర్ణభ్రష్టులు పుట్టుకువస్తారు. స్త్రీపురుష భేదం నశించుతుంది. ఆకలి మంటలతో ప్రజలు దగ్ధమౌతారు, అట్టి హూణరాజ్యాన్ని వైశ్యలోకంనుంచి ఉద్భవించిన ఒకమహా శక్తి ఎదుర్కొని తాను పరమపదం చెందుతుంది.

తే. గీ. విశ్వ విఖ్యాత విజ్ఞాన । వీరచరితు
శుద్ధవంబుది మన సంఘ । ముద్ధరించి
జాతి చైతన్య మొనరించు । శాంతిదూత
భావిభారత నవయుగ । గౌరవరూడు.

అటుపై ధర్మరాజ్యస్థాపన అయినట్లు ప్రజానాయకులు ఘోషిస్తారు. ఆకలిమంటలతో పోజలూ మలమలమాడి చస్తారు, ధనదాహంతో పోజలున్నట్లులైపోతారు. ఇది నా భవిష్యద్వాణి.

భాస్కర:- బ్రాహ్మణులే వేదవిరుద్ధంగా వర్తిస్తారు. దానికి “వైదిక ధర్మయుగం” అని పేరుపెట్టుతారు. పోజలు, నాయకులూ కలతత్వాల్తో కొట్టకుచస్తారు. అదొక విచిత్రయుగం.

వాసవి:- అట్టిపరిస్థితుల్లో నేను మళ్ళీ వైశ్యకులంలోనే పురుషజన్మలో ప్రకటమవటానికి దేవుడు అనుగ్రహించుగాక. సర్వ హాని కాన్ని నేను ఉద్ధరించుచుగాక! ఇది నా అంతర్వాసి.

ఒక స్త్రీ:- అమ్మా చిన్నతనంనుండి మాకళ్ల ముందే పెరిగావు (కన్నీరు) ఇవాళ నిష్ఠుల్లోకి దూకుతున్నావు ఎంత సాహసవంతురాలవు కాకపోతే.

వాసవి:- నావంటి వీరకన్యలు ఎందరో పుట్టుకొన్నారు. చింతింపకుతనీ!
(కుసుమగుప్త ప్రవేశం.)

కుసుమ:- (ఆగ్రహంతో) యాదవకులానికి ముసలంలాగ పుట్టుకొచ్చావు. వంశనాశనం చేస్తున్నావు వాసవి! నీవంటి కూతురు గర్భకేతువుకైనా వద్దు అని మొక్కుతూ అగ్నిప్రవేశం చేస్తున్నా.

భాస :- కుసుమగుప్తా! ఎందుకలా ఆగ్రహిస్తావు? నీ ఉత్సాహంతో నీవే గుర్తించలేకపోతున్నావు.

కుసుమ:- సరే! నూటరెండు వైశ్యకుటుంబాల్లోనుంచి, ఆయా దంపతులు రేపు సగరేశ్వరాలయానికి చేరుకునేట్లుగా ఏర్పాటు చేయించారుగదా?

వాసవి:- (కీలవతితో) అమ్మా! నీ వివాహానికి ఏమీ చింతింపకు భావనవరంలో నీ భర్త నీకై ఎదురుచూస్తున్నాడు. అతడే స్వయంగావచ్చి నిన్ను పరిగ్రహిస్తాడు. నీకు సకల శుభాలు చేకూరుతవి.

(బ్రహ్మ:- ఓ వాసవీవరమేశ్వరికి జై. (అంతా అంటారు)
(తెర పడుతుంది.)

(పదమూడవ రంగము సమాప్తము)

వాసవీ కన్యక

పదునాల్గవ రంగము

(నగరేశ్వరాలయంతో కనుమగుప్త వాసవి, భాస్కరాచార్య, 102 గోత్రం వైశ్యులంతా. ఎదురుగా అగ్నిగుండాలు వెలుగుతూఉంటాయి)

వాసవి:- అన్నలారా! నూటరెండు గోత్రాల వైశ్యులకు నా శుభ శీస్సులు అందజేస్తున్నాను. వైశ్యసంఘ ప్రేయోభిలాషి నై నూటరెండు గోత్రాల వైశ్య సంతతి ఆయురారోగ్య విశ్వ ర్యాదుల ననుభవిస్తూ నన్ను భజించి, శరించుదురుగాక యి కొరుచున్నాను. ఇట్టి వైశ్యసంఘంలో, లోకోత్తరుడైన మహా పురుషుడు వామనమూర్తిగా జన్మించి నిఖిల భూమండలానికి ఉజ్వలమైన శుద్ధ అహింస తత్వాన్ని ప్రజోధిస్తాడు. ఇవి నా తుదికోరికలు.

(భటుడు ప్రవేశం)

భటు:- (కుసుమగుప్తునితో) (ఆతురతతో) మహారాజా! విష్ణువర్ధన మహారాజు సేనాసమేతంగా వాసవి అమ్మవారిని పట్టడానికి వచ్చాడు. దారిలో మన బాలనగరులు వారిని తీవ్రంగా ఎదుర్కొన్నారు. అంతకుముందు మన పట్టణమునకు కావలా ఉన్న రాజ వైశ్యముకూడ మన బాలనగరులతోకలిసి రాజు నెదుర్కొన్నారు. మహా ఘోరయుద్ధం జరుగుతోంది. రాజు ప్రయతనాండవం చేస్తున్నాడు. బాలనగరుల సంఖ్య తక్కువైనా వాడు మహిమాయుర ముర్ధ న ను జ్ఞప్తికితెస్తున్నాడు. నగతుర కలకాయలు చేమకూరల్లాగ తరిగివేస్తున్నారు. రాజు వారిని తప్పించుకుని ఇతే రావడానికి తీవ్ర ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు.

కుసు;- సరే నీవు పో, మావని త్వరగా పూర్తిచేస్తాము.

(భటుడు పోవును.)

వాసవి;- ఇంక నేను నా సగరేశ్వర సార్ని ధ్యానికి పోతున్నాను. నాకై పరితపించుచూ ఇక్కడికి పరుగునవచ్చిన విష్ణువర్ధనునికి నా దగ్గదేహానుండి పుట్టిన భస్మాన్ని చూపి ఇదే నీ విషయప్రేమకు ప్రతిఫలమని చూపించి ఈసరి గురువులు భాస్కరాచార్యుల వారు విర్రుర్తిస్తారు. (భాస్కరాచార్యులతో) ఆచార్యా! వందననహస్రాలు. (నమస్కరిస్తుంది)

భాస్క;- ఆమ్మా! పరమేశ్వరీ! నీ దయావిశేషంవల్ల నాకుకూడా నిజస్వరూపం గోచరించింది. నేనుకూడ భవిష్యత్కార్యక్రమం యోచించుకుంటాను, మంచిది ఇక నీవు పదతల్లీ!

వాసవి;- చిత్తము. (హరిహరమహాదేవ, శిష్యులు అంటుంది)

అందరు;- వాసవీకన్యకీ కై... (జయధ్వానములు) (వాసవి గుండమున ఉరుకుతుంది. తరువాత ఒక్కొక్కరుగా జయధ్వానాలతో గుండమున ఉరుకుతారు. భాస్కరాచార్యుడు, కొందరు గ్రామస్తులు మిగిలివుంటారు.)

(నారయ్య మరికొందరు తాజభక్తులు ప్రవేశిస్తారు)

నార;- (ఒకరితో) ఎందుకురా ఈపాడబతుకు? బతికేం చేచ్చేం ... దేశ-లో ఎక్కడచూచినా ముహూర ఉమ్మేస్తున్నాను. ఇంకా ఈరాజుని ఈ చిత్రావార్త తెలియజేస్తేను, నాకు వాసవి వాసవి అంటూ అహర్నిశలూ ఆదోని పిచ్చులో పడిపోయి నాను, అడుగో చూచి ఆ మంటలు 102 గోతానివారు అందులో పడిచచ్చారు. మనకూడా చస్తే మరణేసుమీద పెద్ద నాటకాలు పుట్టుస్తాయి. మనలాగా అధీనముంచి కొందరు మనుషులు బ్రేక్షికుతారు. “పరోపకారార్థ మిదం శరీరం”

అన్నాడు. నేను వడిన తర్వాత మీరుకూడా గట్టిగా పడతారా? మరి!

ఒకడు:- పడకుండును వెధవబ్రతుకు. పడముందు. నువ్వునడు.

నాక:- ఒకసంగతి మరచిపోయానా! నా తాలూకు ధనంఅంతా పరమేశ్వరి కేరళాలయానికివ్రాసి యిద్దామనుకున్నాను. ఆపని జరుగనే లేదు? సరే. పోనీలే. ఇదుగో పోతున్నాను. (మంటలో పడబోయి వెనక్కు వస్తాడు.) ఓరి చాలవేడిగా ఉంది. అంత వేడిగాఉంటే ఉరికేదెలా? (చప్పరిస్తాడు, చేతులు త్రిప్పుతాడు) పాపం వీళ్ళంతా ఎలాపడిచచ్చారో! ఆ బాధ ఎలాపహించారో!

రెవ వాడు:- (చొక్కా చేతులు పైకితీసి ఉరకబోతాడు. వెత్రి కేకతో వెనక్కు పారిపోతాడు. తర్వాత ఒక్కొక్కరూ, చివరకు సారయ్య కూడా పారిపోతాడు.)

(రాజు విదూషకునితో ప్రవేశం)

రాజు:- (భాస్కరాచార్యునితో) ఏమయ్యా! అలయమంతా నిశ్శబ్దంగా ఉండేం? ఏమి? వ్రతోత్సవా లెక్కడ? ఈ యగ్నిగుండా లేమిటి? (వలువైపులా చూచి) ఈ యగ్నిజ్వాల లేమిటి? ఈ భయం కర స్మశానంలో పికాచంలాగా నిలబడ్డావు? నీవు ఎవరు? భాస్కరాచారివా? బ్రాహ్మణాధమా? నా వాసవిని ఎక్కడ వాచావు?

భాస్కరు:- (వాసవి వడిన గుండం చూచి) అక్కడ!

రాజు:- ఏమిటి? నా వాసవి భస్మమయిందా! ఆమెను హత్య చేశావా పాపి! ఫనితాని! సిద్ధంగా ఉండు. (మెడ వట్టుకొని) బ్రాహ్మణ పికాచమా!

భాస్కరు:- నేను వాసవిని హత్య చేయలేదు. నీ కోరికతో ఆమె భస్మం అయిపోయింది.

రాజు:- మరి నా కోరికాన్ని నుండి నీవు మాత్రం ఎలా తప్పించు కుంటావురా వావీ! (మెడ వదులుతాడు)

భాస్కర:- నీ కోరికాన్ని వన్నేమి చేస్తుంది రాజా! భాస్కరుణ్ణి సంహరించే మనిషి పుట్టాడా? పుట్టుతాడా?

రాజు:- ఏమి నీ అహంకారము! వాసవీ! (గుండం దగ్గరచేరి) వాసవీ! నీవీ గుండంలో ఉన్నావా? నీవు లేని రాజేందుకు? త్రికరణ శుద్ధిగా నిన్ను ప్రేమించాను. నీవు కాదన్నా, కాల తన్నినా, నాకు దిక్కే-దిగి వన్ను తప్పించుకొని పారిపోతావా? నాప్రేమకు ఇదా ప్రతి ఫలం! నేనుకూడా నీ దారినే వస్తున్నాను పద

విదూ:- (గుండమున పడబోతాడు) రాజా! ఏమిటి పెరితనం! (అవీ) వాసవి నీ కింకా కనబడుతుందా; నీ పెరిగింది. కాశ్వతంగా వాసవి నిన్ను వదలేసింది.

రాజు:- మిత్రమా! నన్నావకు. నేనింక జీవించను. (దుఃఖంతో - గుండె వట్టుకొని) నా వాసవి తచ్చిపోయింది. (ఏమి) కామాంధత్వానికి పోయిపోత్రం కలిగింది. బాబూ! రండి ఈ కిరాతుని ఒక తండ తేళ్ళతో కుట్టించండి, రాళ్ళతో చాచిమోదండి (మూచినట్లభినయించి) అః వచ్చావా! (క్షణస్వరంతో) నన్ను కూడా రమ్మంటున్నావా? వాసవీ! కైలాస పర్వతంమీద నుభద్దామా! భోగించుదా మంటున్నావా (గట్టిగా) అయ్యో .... (రక్తపు వాలికి; వెంటనే మరణం),

విదూ:- (భాస్కర-రాచాధ్యునితో) అయ్యా! రాజు మరణించాడు. ఇక మన కర్తవ్యం (చక్కం.)

భాస్కర:- దీనితో మనకేమి సంబంధం? నీ పసి, నా పసి, రెండూ పూర్తి అయినాయి. ఇక ఎవరి యిండ్లకు వారు పోవటమే. ఇక్కడ ఈ శవాన్ని చూసే జేముంటుంది? వాసవీ, 102

గోత్రాల వైష్ణవులు ఇప్పుటికే కైలాసం చేరుకొని సుఖ
స్తున్నారు.

(బాల నగురులు, రాజభటులు ప్రవేశిస్తారు.)

భిలు:- ఆచార్య! (విచారంతో) మా ప్రాణాలు అలివెట్టికూడ మేము
వానపీ అమ్మనారి ప్రాణాలు కాపాడలేక పోయాముగదా!

భాస్క:- నాయనా! విధిని తప్పించటం ఎవరి తరం? వానపీ నాటకం
ఇలా పూర్తికావలసియుంటే ఎవరేమి చేస్తారు? నిజంగా వానపీ
ప్రాణ రక్షణ కోసం మీరు చేసిన త్యాగాలు అపూర్వం.
రాజకీయంగా ఈ తరుణంలో మీరు చేసిన త్యాగాలు భావి
చరిత్రకారులు వేనోళ్ళ ప్రశంసించక చూడరు. మీ మీ
భార్యలను, ఆస్థులను, బిడ్డలను, సర్వార్థి కేవలం వానపీ
కోసం త్యాగం చేశారు. రాజకీయమైన యుద్ధంలో అపూర్వ
త్యాగం చేసినదానికి ఫలితంగా మీ మా పేరులు భావి
చరిత్రలో "రాజకీయ బాధితులు" అని మహోజ్వలంగా
లిఖింప బడతాయి. ఈ మారణ యుద్ధంలో మణిగి పోయింది
పాపం మీరేగా? మీ త్యాగాలకు ప్రతిఫలంగా మీమీ పిల్ల
పిల్ల తరణ నిలిచి యుండేట్లు ఈన మాన్యాలు సంఘం తర
ఫున ఇప్పించటం మా ధన్యమేగాని ఆ భూములైనా గొడ్డు
బోయినాయి. ఉన్న భూములైనా చవిటి పగ్రలు. వంచేస్తాము
పాపం! మీ పోషణకు కావలసిన స్వర్ణ బాహ్యతలు ఇప్పుడు;
ఇకముందు ఈ వైశ్య సంఘమే వహిస్తుంది. మీకు రాజకీయ
బాధితులని నామకరణం చేయటమైంది.

భ:- అయ్యా! మేము చేసిన త్యాగాలకు మేము బహుమతులు
కోరామా?

భాస్కర:- మీరు కోరికపోతే మే మూరకుంటామా ! అంత కృతఘ్నులమా?

భటు:- అయితే “రాజకీయబాధితుడు” అనే సరిద్రవు పేరుతీసి వదలనా మంచిపేరు పెట్టండి. ఎక్కడికిపోయినా ‘రాజకీయబాధితుడ’లే మొహం నువ్వునూ అంటూ చేసే హేళనకు అంతుంటుందా? భూదానా లెవరికి కావాలి. మంచిపేరులైనా పెట్టండి.

బాల:- అసలు యీ పేరు నాకు నచ్చలేదండి.

భాస్కర:- మరి ఏపేరు నచ్చుతుంది?

బాల:- ‘రాజకీయయోధుడు’ అనేపేరు నాకు నచ్చింది.

భటు:- సరే. ఎక్కడికి పోయినా యోధుడు వస్తున్నాడులే, అని ఏడిపించుక తినడానికా?

భాస్కర:- అదంతా వదిలెయ్యండి. “వీరముష్ణుడు” అనే పేరుతో మీరంతా భావికాలంలో పరిగెగిరిన బడుదురుగాక. వైశ్యసంఘం కోసం మీరు చేసిన యీ అపూర్వ త్యాగాన్ని పురస్కరించుకొని భావికాలపు వైశ్యులు మీకు అన్నివిధాల బోధ్యమయ్యే గాక. (బాలనగరులుతో) నాయనలారా! మీ బాలనగరులు స్వసంఘ తేజమంకోసం, శిద్ధార్థా విశ్వకాంతి కోసం చేసిన అపూర్వ త్యాగం మరువరానిది. భావియుగాల్లో వైశ్యులు ముమ్మడి స్మరించుకుండా ఏకార్యం కలపెట్టరు, ఆచరింపరు. అచంద్రార్యం మీ ఉభయాల త్యాగాలు నిఖిల ప్రపంచంచేత కొనియాడబడు గాక! స్వధర్మ నిధనం (తేజుః పరధర్మో భయావహః) అన్న ఆర్యోక్తి సార్థకపరచిన మీ ఉభయాలకూ నా హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు! ఇంకా వా స వీ నాటకం

యీ క్షణంలో పూర్తి అయింది. మీరంతా మీమీ ఇండ్లకు వెళ్ళి సుఖించండి. వాసవి అనుభవించిన కష్టపరంపరలకు దిగులు చెండక స్వధర్మ నిర్వహణానికి నడుము కట్టండి. విద్యావినయ సంపన్నులై, సకలైశ్వర్య సంశోభితులై వాసవి కన్యకా కరుణ కటాక్షంవల్ల తొల్రం కలిగి బ్రతకండి.

ఓమ్ శాంతి శాంతి శాంతి

మంగళం మహల్.

(తెర వాలుతుంది.)

[స మా ప్ర ము]

పండితాభిప్రాయములు

ఆస్తికత్వమునకు మూలము ఆదిశక్తి. ఆయాకాలముల కవసరమగు మార్పులతో జగన్మాతయగు ఆదిశక్తి యవతరించు చుండునన నది పురాణ ప్రసిద్ధి. అట్టి యవతారములలో నొకటి శ్రీ వాసవీకన్యకావతారము. ఈ యితోహాసమును రూపకానుకూలముగ కృష్ణా మండలమందలి గుడివాడ వాస్తవ్యులైన “నాహిత్యత్న” దివ్యేణి పిచ్చయ్యగారు ప్రకారు రచించిరి.

ఇమ్మది ప్రస్తుతకాల ప్రదర్శనానుకూల పద్ధతిని కూర్చు బహిషేక రచన అభ్యుదయకారిగ నుండెను.

ఈ మానవ శరీరాన్ని ధరించినదేమి. మానవత్వాన్ని నిలబెట్టుకొనుటెట్లు? పరాపకారానికా? పరాపకారానికా బ్రతికడం? అనేది వాసవి చిన్న నాటితలపు. ఇదే విద్యాభ్యాసమునాటి పిచ్చి.

నీకోకి, ధర్మాకోకి, శాంతికి డబ్బుకూ, ఎంత యెక్కి సుబంధమున్నదీ, పరోపకారమింత, బాధితులకు సేవచేయడం, ఆడంబరానికా, పదవులకా, లేక మానవధర్మమా? యనేది వాసవిద్వారా చక్కగ నిరూపింపబడెను.

వరిందడ మొకరిని, పోలయచూడడ మొకొకరిని కూడవరి ప్రతిజ్ఞ పట్టడం, ప్రతిజ్ఞ భంగపరచవచ్చునై దుర్మహాంశులైన ప్రభువులు పట్టు పట్టడం, బాధించడం, డబ్బుకొరకు దుష్టకార్యము లొనర్చు హింసాకారులైన బానిస నాకర్జునర్పు కఠిన కార్యములు ప్రతిజ్ఞ పాలనకై పలుసార్లు పడడంలో ప్రాణాల సర్పించడాకై వా సిద్ధపడడం, సత్కాహించలే కార్యసాధనమను సిద్ధాంత సిద్ధి కన్నీ కాహుతి కావడమే యుత్తనుమని యటులొనర్చుట, మొదలగు విషయములతో సులభమైతిని రచియింపబడెను. అయితే ధీమత్తు కుసుమ గుప్తుకు అగ్ని కాహుతియగు కాలమున కూతురు వాసవికి “యూదవ కులానికి ముసలంలాగ పుట్టుకొచ్చావు” అడం అడం పిత్తుముగనండెను.

ప్రమాదములేదు. ప్రయోజనములేదు. చివరకు ప్రమాదమే
యుభయులకు సంభవించెను. కాముకత్వమున దుష్టత్వము, అతిసాంద
ర్యమున కమితకత్వము, స్థిబుద్ధివల్ల త్యాగము, కలుగుననునది గ్రంథ
సారాంశము. కథను ప్రస్తుత సాంఘిక పరిస్థితులకు సమన్వయపరచి
గ్రంథకర్త సాఫీగా రచనను సాగించెను.

“కవిశేషం” అద్దేవల్లి సత్యనారాయణ,

మండవల్లి (కృష్ణ)

శ్రీ పిచ్చయ్యగుప్తగారికి —

మీరు వ్రాసిన కార్డునకు జవాబు వ్రాసిన తరుపరి మీ
“వాసవీకన్యక” గ్రంథమును సగమువఱకు చదివించుకున్నాను.

కథ నూతన పద్ధతితో నడిచినది. శైలిమనోహరముగనున్నది.
కొన్నికొన్ని చోట్ల సంక్షిప్త పరుపబడినచో గాగుండెడిదనిపించినది.

ఇవివరలలో యీకథ అనేకులు గద్యపద్య వాటికాయాపముల
రచించిరి. కాని వారందరూ సాగ్రంథ పురాణాంతర్గత కథా సంవిధా
నమునకు నూతన పదజాలములతో ప్రదర్శించిరిగాని స్వతంత్రసౌకడ
లను చారిత్రాత్మక సాంఘిక సాంస్కృతిక దృష్టిని చూపించి
యుండలేదు. ఆ లోపములను మీ గ్రంథము సవరించినదని చెప్ప
వచ్చును.

పాఠకుల హృదయముల హత్తుకొనగలుగు మనోహరవర్ణనలు,
కథా సంవిధానము శ్లాఘనీయములు.

వైఖ్యలు, వైశ్యాభిమానులు, చారిత్రక పరిశోధకులు
యీ గ్రంథమును సమాదరింతురనియే నా ఆశ.

— జమిలి నమ్మాళ్వారు.

సంపాదకుడు: గుంటూరు పత్రిక — వాసవి

కోర్కె పత్రిక, :: గుడివాడ.

